

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Навчально-науковий інститут заочно-дистанційної навчання
Форма навчання заочна
Кафедра фінансів та банківської справи

Допускається до захисту

Завідувач кафедри

_____ О. ЯРІШ

«__» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Стратегія забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства»

(за матеріалами ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»)

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

освітня програма «Фінанси і кредит»

ступеня магістра

Виконавець роботи _____ Лапечук Олена Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис, дата)

Науковий керівник д.е.н., професор Педченко Наталія Сергіївна

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис, дата)

Рецензент _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Полтава 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1.Еволюція, розвиток та зміст поняття «фінансова безпека підприємства» в системі економічної безпеки	10
1.2.Обґрунтування необхідності побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки та її значення у системі фінансового менеджменту підприємства	19
1.3.Методичні підходи до побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства	30
Висновки за розділом 1	41
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ІНДИКАТОРІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, ЩО СКЛАЛАСЯ НА ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»	43
2.1.Загальна оцінка фінансово-господарської діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»	43
2.2.Оцінка стану фінансової безпеки товариства на основі оцінки рівня використання фінансових ресурсів	58
2.3.Оцінка стану фінансової безпеки товариства на основі оцінки рівня забезпечення рентабельності	69
Висновки за розділом 2	77
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» НА ОСНОВІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇЇ СТРАТЕГІЇ	80
3.1.Впровадження бенчмаркінгу як напряму поглиблення стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства	80
3.2.Вдосконалення стратегії забезпечення фінансової безпеки на основі прогнозування рівня її фінансової рівноваги	88
3.3.Використання економіко-математичних моделей для забезпечення фінансової безпеки товариства в довгостроковій перспективі	99
Висновки за розділом 3	109
ВИСНОВКИ	111
ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	114
ДОДАТКИ	124

РЕФЕРАТ

Магістерська робота викладена на 121 сторінках друкованого тексту, містить 32 таблиці і 14 рисунків. Складається зі вступу, трьох розділів, висновку, 80 джерел списку використаної літератури та 6 додатків.

Метою роботи – обґрунтування методичних засад та практичних рекомендацій щодо розробки стратегії забезпечення фінансової безпеки та на основі цього впровадження її у систему фінансового менеджменту підприємств й доведення її ефективності і практичності у використанні.

Об'єктом дослідження – фінансова безпека ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА».

Предметом дослідження – сучасні методи управління та оцінки рівня фінансової безпеки підприємства для побудови ефективної стратегії її забезпечення.

Результати дослідження. У першому розділі роботи досліджено еволюцію, розвиток та зміст поняття «фінансова безпека підприємства» в системі економічної безпеки, обґрунтовано необхідність побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки та її значення у системі фінансового менеджменту підприємства та розкриті методичні підходи до побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства.

У другому розділі роботи проведено загальну оцінку фінансово-господарської діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», досліджено платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість як основу забезпечення фінансової безпеки товариства та рентабельність товариства як важливий напрям покращення рівня його фінансової безпеки.

За допомогою проведених досліджень у попередніх двох розділах, у третьому розділі рекомендовано впровадження бенчмаркінгу як напряму поліпшення стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства, вдосконалено стратегію забезпечення фінансової безпеки на основі прогнозування рівня її фінансової рівноваги та

запропоновано використання економіко-математичних моделей для забезпечення фінансової безпеки товариства в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА, СТРАТЕГІЯ, РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТАЛІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, БЕНЧМАРКІНГ, ФІНАНСОВА РІВНОВАГА.

ABSTRACT

The master's thesis is laid out on 121 pages of printed text, contains 32 tables and 14 figures. It consists of an introduction, three chapters, a conclusion, 80 sources of the list of used literature and 6 appendices.

The purpose of the qualification work is to substantiate methodological principles and practical recommendations for the development of a strategy for ensuring financial security and, based on this, its introduction into the financial management system of enterprises and proving its effectiveness and practicality in use.

The object of the research is the financial security of LLC "GETTIH UKRAINE".

The subject of the research is modern methods of management and assessment of the level of financial security of the enterprise in order to build an effective strategy for its provision.

Research results. In the first section of the work, the evolution, development and content of the concept of "financial security of the enterprise" in the system of economic security are investigated, the need to build a strategy for ensuring financial security and its importance in the financial management system of the enterprise is substantiated, and methodical approaches to building a strategy for ensuring financial security in the financial management system are revealed. enterprises.

In the second part of the work, a general assessment of the financial and economic activity of LLC "GETTY UKRAINE" was carried out, solvency, liquidity and financial stability were investigated as the basis for ensuring the company's financial security, and the company's profitability as an important direction for improving the level of its financial security.

With the help of research carried out in the previous two chapters, in the third chapter, the implementation of benchmarking was recommended as a direction of deepening the strategy of ensuring financial security in the financial management system of the enterprise, the strategy of ensuring financial security was improved on the basis of forecasting the level of its financial balance, and the use of economic and mathematical models to ensure financial security was proposed society in the long term.

Key words: FINANCIAL SECURITY, STRATEGY, LEVEL OF FINANCIAL SECURITY, FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM, LIQUIDITY,

SOLVENCY, FINANCIAL STABILITY, PROFITABILITY, BENCHMARKING,
FINANCIAL BALANCE.

ВСТУП

Війна, і як результат висока мінливість та непередбачуваність зовнішнього середовища, в якому функціонують сучасні підприємства, значна конкуренція на вітчизняному ринку, що загострюється під впливом глобалізації та інтеграції, релокація бізнесу зумовили виникнення потреби в інноваційних, ефективних, спрямованих на перспективу концепцій та стилів управління, серед яких провідну роль відіграє формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Виникнення у зв'язку з війною кризових явищ в економічних системах різного рівня обумовлюють необхідність та актуальність досліджень питань існування, функціонування, змін і розвитку економічних суб'єктів. Функція фізичної, економічної, фінансової, кадрової, технологічної безпеки є невід'ємною з огляду на забезпечення життєздатності кожного суб'єкта господарювання, що об'єктивно обумовлює потребу в її включенні до планової роботи, тим більше з огляду на ускладнені умови вітчизняного економіко-правового середовища підприємницької діяльності в умовах війни.

Питанням фінансової безпеки підприємства присвятили свої дослідження такі вчені: Ареф'єва В. О., Барановський О. І., Басс Д. Я., Бланк І. О., Ганущак Т. В., Горячева К. С., Гудзь О. Є., Давиденко Н., Демченко І. В., Єрмошенко М. М., Квасова О. П., Коваленко Д. І., Кракос Ю. Б., Кубах Т. Г., Кузенко Т. Б., Кульпінський С., Марченко О. В., Олексюк Т. В., Педченко Н.С., Погосова М. Ю., Портнова Г. О., Русіна Ю. О., Савицька О., Сілакова Г. В., Сметанюк О. А., Столяренко О. О., Сусіденко О. В., Тимощенко К. С., Хоменко О. А., Штангрет А. М. У цих працях вивчаються поняття фінансової безпеки підприємства, наводяться засоби та показники оцінки її рівня, окремі елементи управління. Пропонуються також елементи щодо формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Серед

відомих робіт є і незначна кількість тих, що розглядають комплексно стратегію забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування методичних засад та практичних рекомендацій щодо розробки стратегії забезпечення фінансової безпеки та на основі цього впровадження її у систему фінансового менеджменту підприємств й доведення її ефективності і практичності у використанні.

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

- дослідження економічної категорії «фінансова безпека» в системі економічної безпеки;

- виявлення значення та обґрунтування необхідності впровадження у фінансовий менеджмент підприємств стратегії забезпечення фінансової безпеки;

- вивчення існуючих методичних підходів до побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства;

- характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства;

- дослідження стану фінансової безпеки товариства на основі оцінки рівня використання фінансових ресурсів;

- оцінка стану фінансової безпеки товариства на основі оцінки рівня забезпечення рентабельності

- визначення основних шляхів забезпечення фінансової безпеки за допомогою вдосконалення її стратегії.

Об'єктом дослідження є фінансова безпека ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА». Предметом дослідження є сучасні методи управління та оцінки рівня фінансової безпеки підприємства для побудови ефективної стратегії її забезпечення.

При написанні кваліфікаційної роботи використовувалася законодавчі джерела, нормативна база та інструктивний матеріал, наукова та спеціальна література, публікації, статистичні та первинні бухгалтерські документи товариства. Методичною основою дослідження стали положення економічної

теорії, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з питань теорії фінансів, фінансів підприємств та фінансового менеджменту. У кваліфікаційній роботі використані загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема: аналізу і синтезу – для деталізації об’єкта дослідження та вивчення його функціональних і структурних складових; логічного узагальнення – для обґрунтування необхідності застосування нових наукових понять і підходів до визначення сутності фінансової безпеки; системного – для визначення параметрів, що характеризують рівень фінансової безпеки підприємства; порівняння – для зіставлення показників фінансової безпеки з метою виявлення ефективності стратегії її забезпечення; монографічного аналізу – для вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду організації проведення дослідження й використання різноманітних методів при побудові стратегії забезпечення фінансової безпеки; статистичного аналізу – для вивчення, групування, порівняння та оцінки показників фінансової безпеки; графічного аналізу – для наочного зображення викладених положень.

За результатами дослідження опубліковані наукові праці Педченко, Н., Широчкіна, А., Лапечук, О., Нестуля, Ю., & Нестуля, О. (2024). Напрями покращення управління фінансовим потенціалом споживчого товариства в умовах війни. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки», (2 (112), 7-12. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-1> [Error! Reference source not found.] та Педченко, Н., Лапечук, О., Нестуля, Ю., Нестуля, В., & Педченко, М. (2024). Обґрунтування необхідності побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки та її значення у системі фінансового менеджменту підприємства в умовах війни. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки», (3 (113), 59-66. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-3-8> [79]. Результати дослідження апробовані на конференціях Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту (23 травня 2024 р. Хмельницький: ХКТЕІ) [81] та Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті (м. Полтава, 25 квітня 2024 р.) [82].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Еволюція, розвиток та зміст поняття «фінансова безпека підприємства» в системі економічної безпеки

В економічному контексті проблема безпеки була сформульована у 30-ті роки в Сполучених Штатах. Світова економічна криза паралізувала американську економіку, тож слід було невідкладно реагувати на масштабну загрозу національній безпеці. Координувати роботу в цьому напрямі президент Рузвельт Ф. Д. доручив Федеральному комітету з економічної безпеки, створеному 29 червня 1934 р. [76]. За США питання економічної безпеки поставила Японія. В Україні ж розвиток цього поняття обумовлений власне тими еволюційними змінами, що відбулися з набуттям незалежності. Почався розвиток фінансової сфери, бюджетних відносин, страхового та валютного ринків, банківських послуг, грошово-кредитних відносин. Відзначимо, що ринкові принципи були новими для української економіки, проте й у світовій економіці наприкінці ХХ ст. вони набули свого подальшого розвитку й зазнали певних змін.

Покропивний С. Ф. характеризує економічну безпеку підприємства як її можливість максимально результативно використовувати власний потенціал задля досягнення своєї місії, задля досягнення довгострокових й короткострокових цілей та задля розвитку загалом. Економічна безпека підприємства є його станом і здатністю протистояти небезпеці, що загрожує структурі та спроможності реалізувати свою місію в системі існуючих суспільних відносин. Економічна безпека господарюючого суб'єкта є комплексною інтегрованою системою, що функціонує завдячуючи виконанню визначеної кількості дій і має чимало складових та напрямків. До складу

економічної безпеки включають наступні складові: фінансова, інтелектуальна та кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, силова та ринкова складові [24].

На зламі століть увага наукової думки була сконцентрована на проблемах економічної безпеки держави, але з часом фінансова безпека все більше починає привертати до себе увагу дослідників. Науковці розглядають фінансову безпеку підприємства у якості основного елемента системи його економічної безпеки (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Узагальнення змісту поняття «фінансова безпека» як складової економічної безпеки

Автор і джерело	Зміст визначення
Погосова М. Ю., Мартюшева Л. С., Медведева І. Б. [53]	Фінансова безпека підприємства є складовою економічної безпеки підприємства, та є таким станом підприємства, котрий: дозволяє забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді; забезпечує оптимальне залучення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства; дозволяє ідентифікувати небезпеки та загрози стану підприємства та розробляти заходи для їх вчасного усунення; дозволяє самостійно розробляти та впроваджувати фінансову стратегію; має бути оцінена кількісними та якісними показниками, які мають граничні значення
Мельник Л. Г. [23]	Комплексно підходить до розуміння фінансової безпеки та визначає її як внутрішньовиробничу складову економічної безпеки. Фінансова складова як внутрішньовиробнича функціональна складова економічної безпеки вважається головною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи
Фролов С.М., Козьменко С.М, Бойко А.О. [70, с. 168]	Фінансово-економічна безпека підприємства трактується як досить складна система, що включає певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення ефективності використання матеріальних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів
Педченко Н.С., Бондарець О.В. [51, с.1024]	Фінансова безпека є похідною економічної безпеки і одночасно інтегральною характеристикою здатності протистояти існуючим і новим внутрішнім і зовнішнім загрозам та спроможності системи управління забезпечувати і підтримувати фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність та ліквідність
Горячева К. С. [13]	Фінансова безпека є визначальною (порівняно з іншими складниками безпеки) в гарантуванні економічної безпеки підприємства, вона має право на самостійне вивчення як окрема економічна категорія та, своєю чергою, включає такі функціональні складники, як бюджетний, грошово-кредитний, валютний, банківський, інвестиційний, фондовий та страховий

Єрмошенко М.М. [26]	Без фінансової безпеки практично неможливо розв'язати жодне із завдань, що стоять перед державою. Фінансова безпека є ґрунтовною складовою частиною економічної безпеки держави, оскільки на фінансах ґрунтується будь-яка економіка. Фінанси – кров економічної системи держави. Забезпечення й підтримка фінансової безпеки держави це не лише безпека держави в цілому, а й усіх галузей національного господарства, приватних підприємств, усього суспільства. Нехтування станом фінансової безпеки може призвести до катастрофічних наслідків: занепаду галузей, банкрутства підприємств і, зрештою, – підриву системи життєзабезпечення держави з подальшою втратою її суверенітету
Басс Д. Я. [5]	Фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки, оскільки фінансова система держави є ключовим компонентом економіки країни, що детермінує всі її сегменти. Фінансову безпеку пропонується розглядати як феномен, не як підсистему, а як надсистему, що включає в себе такі безпеки як: бюджетну, податкову, валютну, інвестиційну, кредитну, боргову, грошового, фондового та страхового ринків тощо

Отже, фінансова безпека як одна із складових економічної безпеки включає:

- стан фінансів і фінансових інституцій, що забезпечують гарантований захист національної економіки;
- розвиток національної економіки на основі її гармонізації і соціальної відповідальності;
- стан фінансової системи та всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі;
- здатність та готовність фінансових інституцій забезпечувати функціонування механізмів реалізації та захисту інтересів розвитку національних фінансів для політичної стабільності;
- підтримка соціального розвитку суспільства;
- збереження економічного потенціалу та фінансових умов на основі цілісності та єдності фінансової системи за умови несприятливих варіантах розвитку внутрішніх й зовнішніх процесів та успішного протистояння загрозам фінансової безпеки [60].

Як самостійний об'єкт управління поняття «фінансова безпека» розглядається досить виокремлено. Виходячи з вирішальної ролі фінансової

безпеки у забезпеченні економічної безпеки підприємства поняття «фінансова безпека» має право на самостійне існування і дослідження як окремої економічної категорії, так само як і фінансовий менеджмент по відношенню до менеджменту взагалі [13, 56].

Для розуміння сутності поняття фінансової безпеки та відстеження його розвитку вважаємо найбільш доцільним розпочати з огляду правового поля, що сприяло поширенню досліджуваної категорії серед науковців [78, 79].

Одним з позитивних факторів слід вважати демонстрацію намагання владних інституцій долучити науковців до розробки нормативної бази в цій сфері. Пригадаємо доручення Ради національної безпеки і оборони України, зокрема її Міжвідомчої комісії з питань фінансової безпеки, щодо розробки концепції фінансової безпеки. Координувати проект було покликане «Українське агентство фінансового розвитку», котре залучило групу фахівців на чолі з професором Барановським О. І. Підготовлений проект концепції визначив фінансову безпеку як складову економічної безпеки, що характеризує стан захищеності життєво важливих (ключових) інтересів держави, регіонів, підприємницьких структур та громадян у фінансовій сфері від впливу широкого кола негативних чинників (загроз) [3; 4]. На жаль, концепція Інституту законодавства Верховної Ради України так і залишилася науковою розробкою, а відтак у державі й понині відсутня офіційна стратегія формування системи фінансової безпеки. Не отримала вона і належного відображення в правовій площині. У Законі України «Про національну безпеку України» фінансовій безпеці, як такій, не приділено достатньої уваги [25]. Відповідно до підходу, що реалізований при обґрунтуванні суті національної безпеки в Законі України «Про національну безпеку України» визначення національної безпеки України пропонується розглядати як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Щодо національної безпеки у фінансовій сфері, то вона регулюється Концепцією забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері та включає питання

безпеки в бюджетній сфері, у сфері управління державним боргом, гарантованим державою боргом та боргом корпоративного сектору, податковій сфері, сфері фінансів реального сектору економіки, банківській сфері, сфері валютного ринку та у сферах функціонування фондового ринку та небанківського фінансового сектору [78]. Характерними ознаками національної безпеки у фінансовій сфері є збалансованість, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність забезпечити ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави [78]. Проте місце фінансової безпеки в розгалуженій системі національної безпеки, на нашу думку, повною мірою не визначено. Дізнатися про існування цієї складової національної безпеки можна лише за допомогою аналізу напрямів державної політики в цій сфері. Але для ефективного забезпечення безпеки одних напрямів замало, оскільки відсутня визначеність щодо механізму забезпечення фінансової безпеки, не подані системоутворюючі компоненти її регулювання, відсутній механізм контролю. Незадовільний стан законодавчого регулювання фінансової безпеки детермінований низькою ефективністю державного управління, недостатнім рівнем кваліфікації державних службовців з питань забезпечення національної безпеки, корупцією в державницьких структурах, безсистемністю та непослідовністю в проведенні економічних реформ [5].

Проте в наукових колах поняття «фінансова безпека» все ж здобуло зацікавленість та розвиток (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Узагальнення змісту поняття «фінансова безпека системи»

Автор і джерело	Зміст визначення
Хоменко О. А. [71]	У загальному значенні під фінансовою безпекою (англ. financial security) розуміється поняття, яке включає комплекс заходів, методів і засобів щодо захисту економічних інтересів держави на макrorівні, корпоративних структур, фінансової діяльності господарюючих суб'єктів на мікрорівні
Барановський О. І. [3]	Поняття фінансової безпеки так само широке, як, власне, і тлумачення фінансів як економічної категорії. Фінансова безпека підприємства характеризує ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин

Івашко О. [27]	Фінансова безпека характеризується з позиції різностороннього підходу, а саме як захищеність фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин; певний рівень незалежності, стабільності й стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізаційних факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи й стале економічне зростання
Геєць В. М. [10, с. 64]	Фінансова безпека є індикатором стабільного розвитку фінансової системи країни та її стійкістю до потенційно негативного впливу зовнішніх і внутрішніх шоків
Єрмошенко М. М. [26]	На національному рівні фінансова безпека розглядається як стан фінансово-кредитної сфери держави, що характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, доступністю необхідних обсягів фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення загалом Спрямована на ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток

На сьогодні відсутнє єдине визначення фінансової безпеки. Фінансову безпеку як дефініцію розглянуто під різними кутами. Найбільш узагальнено, на нашу думку, позиції розгляду досліджуваної категорії зазначає Єрмошенко М. М., а саме:

– із позицій ресурсно-функціонального підходу, фінансова безпека – захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їхніх потреб і виконання відповідних зобов'язань;

– із погляду статички, фінансова безпека – такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної й фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи й економічне зростання;

–у контексті нормативно-правового регламентування фінансова безпека передбачає створення таких умов функціонування фінансової системи, за яких, по-перше, фактично відсутня можливість спрямовувати фінансові потоки в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання й, по-друге, до мінімуму знижена можливість зловживання фінансовими ресурсами [26].

Одним із досить важливих і результативних понять є фінансова безпека підприємства, яка зумовлюється об'єктивно наявним для кожного підприємства завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Як самостійний об'єкт дослідження фінансова безпека стала розглядатися відносно недавно (таблиця 1.3). Ряд авторів, які займалися дослідженням фінансової безпеки підприємства, характеризують її через призму фінансового стану та його рівня.

Таблиця 1.3 – Узагальнення змісту поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор і джерело	Зміст визначення
Бланк І. О. [6]	Фінансова безпека підприємства розглядається як кількісно та якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характерів, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії й створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному й перспективному періодах
Портнова Г. О.[56]	Фінансова безпека – це стан, що характеризується ступенем прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості й динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями. Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану підприємства за сучасних умов господарювання конче потрібна як для його керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Фінансово-економічний стан підприємства цікавить і його конкурентів, але вже в іншому аспекті – негативному; вони зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку

Горячева К. С. [12, с. 52]	Фінансова безпека підприємства характеризує фінансовий стан підприємства, зазначаючи наступні його характеристики: збалансованість і якість сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз; здатність фінансової системи суб'єкта господарювання забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; гарантування ефективного і сталого розвитку фінансової системи підприємства
Кузенко Т. Б., Прохорова В. В. та Сабліна Н. В. [38,с.27]	Фінансова безпека представляє такий стан підприємств, який: дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді; задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства; забезпечує достатню фінансову незалежність підприємства; дозволяє протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і погрозам, що можуть заподіяти фінансовий збиток підприємству, або небажано змінити структуру капіталу, або примусово ліквідувати підприємство; забезпечує достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень; забезпечує захищеність фінансових інтересів власників підприємства
Островська Г. Й. [49]	Сутність фінансової безпеки підприємств полягає в здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища
Русіна Ю. О. [59]	З позиції довгострокової стратегії забезпечення фінансової безпеки пропонується визначати як стан економічних відносин, що виникають між суб'єктами корпоративного управління, який забезпечує досягнення довгострокових цілей діяльності підприємства, шляхом узгодження їх фінансових інтересів Даний підхід розкриває ознаку неперервності при формуванні підходу до забезпечення фінансової безпеки, відображає повний спектр фінансових відносин підприємства, розширює перелік суб'єктів її забезпечення та виділяє якість управління як один із визначальних факторів забезпечення фінансової безпеки підприємства

Наведені підходи до розгляду даної категорії вважаємо найбільш пов'язані з втіленням їх у практичне використання, адже фінансова безпека характеризується не лише сутністю, а й ідентифікацією показників, результати вивчення та дослідження яких здатні сприяти забезпеченню фінансової безпеки у стратегії розвитку підприємства. Крім цього, суб'єктів господарювання цікавить як власна фінансова безпека так і результати постійного моніторингу рівня її забезпечення конкурентами, контрагентами, інвесторами та кредиторами.

За результатами наукових підходів до ідентифікації змісту досліджуваної економічної категорії, сформуємо відповідний висновок, що фінансова безпека підприємства є сукупністю заходів, що спрямовані на підвищення захисту фінансової діяльності підприємства від негативного впливу динамічного зовнішнього середовища, на збереження здатності своєчасного реагування на різноманітні загрози внутрішнього характеру та розвиток адаптивних skills до існуючих умов, що сприятимуть підвищенню ефективності діяльності загалом.

Отже, фінансова безпека є надзвичайно складною багатогранною категорією. Аналіз теоретичних положень щодо визначення сутності поняття «фінансова безпека» сприяв виявленню наступних основних наукових підходів у її ідентифікації як:

- характеристики стану окремих її складових [17];
- характеристики стану цієї системи «без деталізації її структури» [3, 8];
- цілеспрямованої управлінської діяльності [15, 39];
- складної системи [37, 75];
- діагностики, вибору оптимальних фінансових важелів та методів [79].

Вважаємо дані підходи як такі, що мають право на існування та найбільш повно характеризують й розкривають сутність фінансової безпеки підприємства. На нашу думку, необхідно розширити дані підходи до розуміння фінансової безпеки за допомогою практичних розрахунків шляхом побудови ефективної стратегії її забезпечення. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства повинна не допустити настання несприятливих умов для функціонування підприємства, тобто діяти постійно та відповідно бути основою у системі фінансового менеджменту підприємства. З цією метою вона повинна відображати збалансованість та узгодженість фінансових інтересів підприємства та забезпечуватися на кожному етапі розвитку економічних відносин. Виходячи з проведеного дослідження еволюції та розвитку поняття «фінансова безпека» можемо з впевненістю стверджувати, що в сучасних умовах господарювання дане поняття має право на існування та є найбільш актуальним для дослідження не тільки теоретиками, а й для використання

практиками при побудові стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства.

1.2. Обґрунтування необхідності побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки та її значення у системі фінансового менеджменту підприємства

Актуальним було, є та залишається для кожного суб'єкту господарювання оцінка власного фінансового стану та аналіз ризиків з ним пов'язаних з метою забезпечення ефективної реалізації ідентифікованих функцій, розробки й проведення заходів щодо хеджування впливу різноманітних зовнішніх та внутрішніх загроз, виявлення стимуляторів та дестимуляторів розвитку. Система завдань, пов'язаних зі збереженням фінансової безпеки підприємства, висуває високі вимоги до знань у галузі теорії і практичних навичок з прийняття управлінських рішень в напрямі ідентифікації та прогнозування відповідності сучасних викликів фінансовим інтересам, обрання найефективніших напрямів розвитку й механізмів нейтралізації поширенню негативних чинників. Така система завдань вимагає окреслення в системі фінансового менеджменту окремого напрямку як управління фінансовою безпекою підприємства, орієнтованого на стійке зростання у довгостроковій перспективі. Управління фінансовою безпекою є складовою загальної систему управління безпекою підприємства, виступає однією з його функціональних підсистем та забезпечує схвалення й реалізацію управлінських рішень пріоритетних до розвитку фінансової сфери діяльності.

Критерієм фінансової безпеки підприємства є або ознака або сукупність ознак, яка (які) є підставою для висновку про стан безпеки фінансової діяльності підприємства. Виходячи з цього, основним критерієм забезпечення фінансової безпеки підприємства є наявність прибутку, обсяги якого саме і забезпечують розвиток підприємства. На основі цього критерію можна розбудувати всю систему показників фінансової безпеки підприємств [3].

Важливе місце серед сукупності індикаторів фінансової безпеки є наявність місії, фінансових інтересів і завдань підприємства як основи для прогнозування його діяльності на перспективу: під них потрібні у достатніх обсягах фінансові ресурси, що сприятимуть бажаному стану фінансової безпеки підприємства. Досягнення визначеної місії підприємства та реалізація його фінансових інтересів є основою і результатом наявності бажаного стану фінансової безпеки підприємства [3]. Враховуючи те, що на фінансову діяльність підприємств впливають позитивні та негативні, зовнішні та внутрішні чинники, фінансова безпека суб'єктів бізнесу спрямована на нейтралізацію їх негативного впливу та досягнення бажаного ефекту від реалізації заходів, в тому числі і запобіжних. Зарубіжний та вітчизняний досвід свідчить про те, що основою для безпеки є цілеспрямована протидія усім злочинним та протиправним діям [74].

Серед основних проблем, що постають перед підприємствами на шляху до досягнення бажаного рівня фінансової безпеки, є наступні (рисунок 1.1).

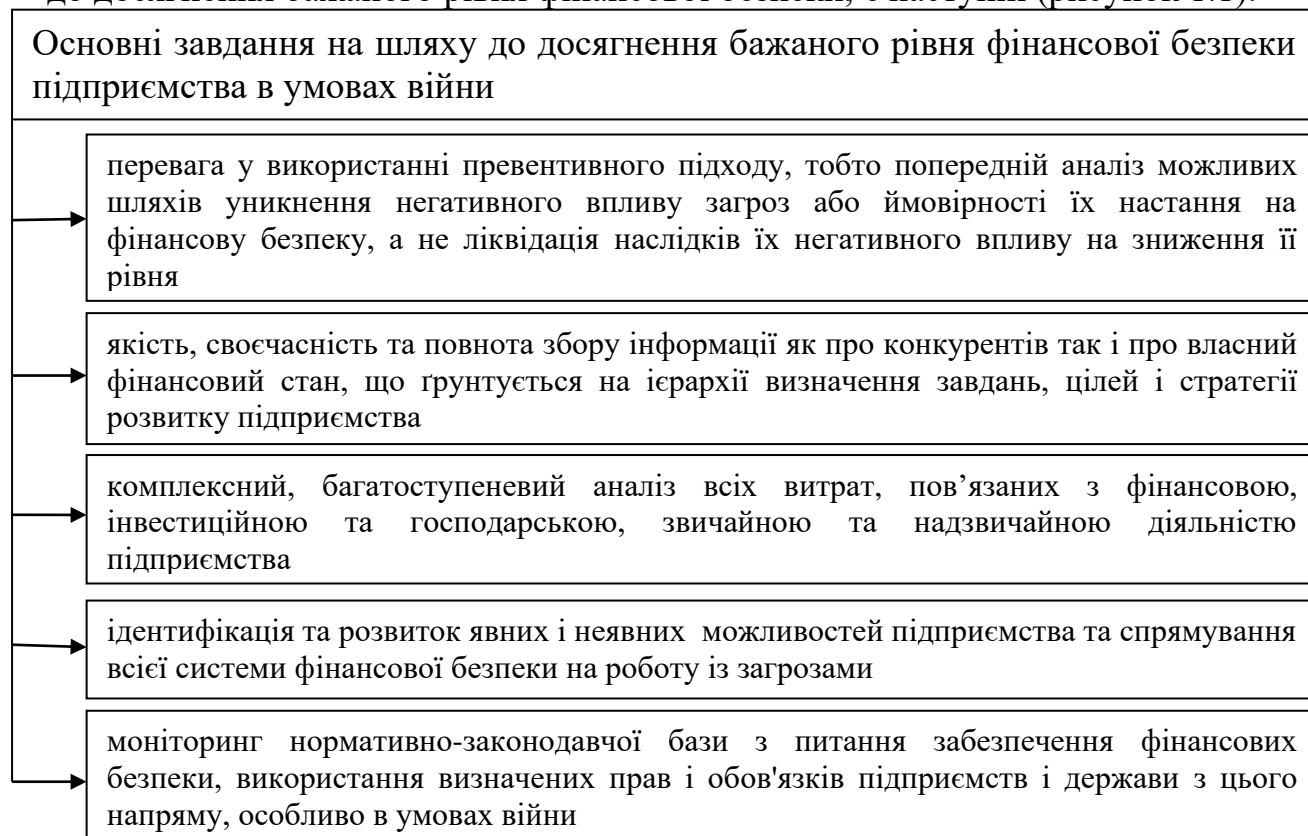

Рисунок 1.1 – Основні завдання на шляху до досягнення бажаного рівня фінансової безпеки підприємства в умовах війни

Джерело: складено на основі [49].

Виходячи з цього, умовами забезпечення фінансової безпеки підприємства є наступні (рисунок 1.2).

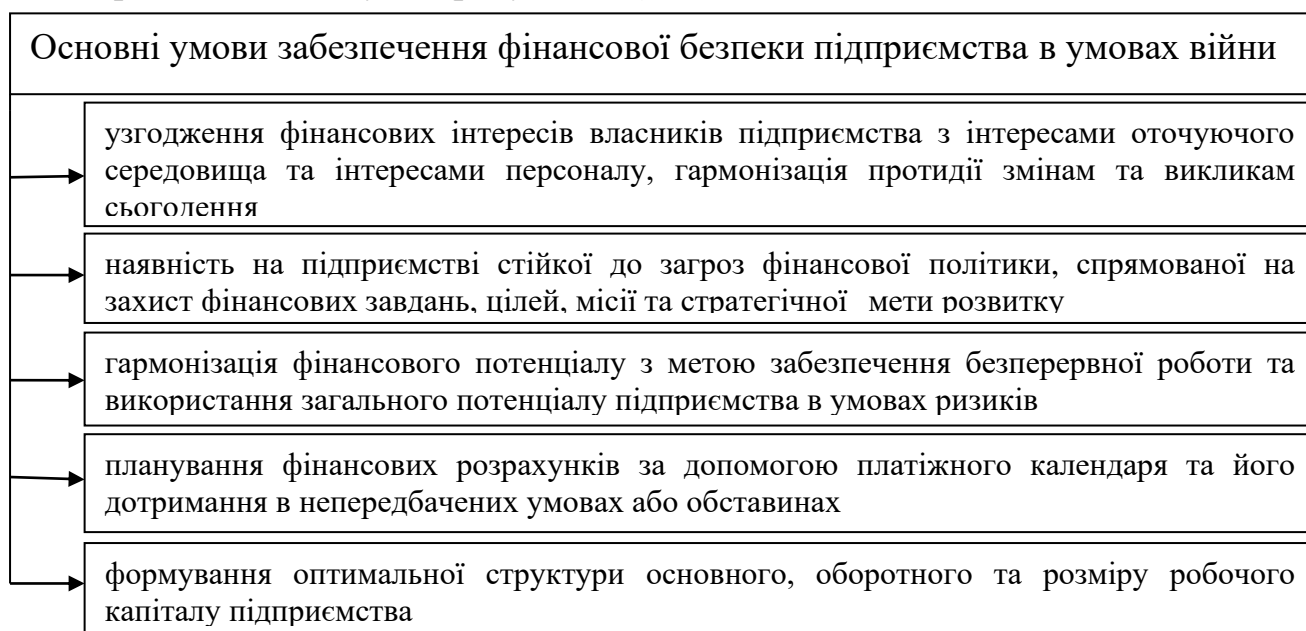

Рисунок 1.2 – Основні умови забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни

Джерело: складено на основі [49].

Коваленко Д. І. при вивченні поняття фінансової безпеки, розглядає її не просто як категорію, а як систему, визначаючи що складовими елементами її є об'єкт та суб'єкт, механізм забезпечення безпеки та самі практичні дії щодо її забезпечення. Об'єктом безпеки є те, на що спрямовані зусилля щодо забезпечення фінансової безпеки (види економічної діяльності підприємства, показники, фінансові ресурси тощо). Суб'єктами фінансової безпеки підприємства є особи, підрозділи, служби, органи, відомства, установи, що безпосередньо займаються забезпеченням фінансової безпеки [33].

Наявність сформованої системи не є гарантом забезпечення ефективності власної діяльності, так як необхідно ідентифікувати вектор руху, в нашому випадку це і є політика фінансової безпеки. Така політика фінансової безпеки підприємства передбачає систему поглядів, рішень, дій в галузі фінансової безпеки, що формують умови, сприятливе середовище для досягнення цілей бізнесу. Окрім політики фінансової безпеки, що є

узагальненою ціллю існування підприємства, необхідно розробити стратегію. Стратегія фінансової безпеки є сукупністю найбільш важливих рішень, скерованих на досягнення запрограмованого рівня фінансової безпеки для збереження життєдіяльності підприємства.

Отже, розробка та реалізація політики фінансової безпеки вимагає від підприємства створення власної системи безпеки та побудову її стратегії. Для розробки стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства та обґрунтування її необхідності, варто визначити основні її характеристики. Найбільш вдало, на нашу думку, такі характеристики визначає Коваленко Д.І. [33] (рисунок 1.3).

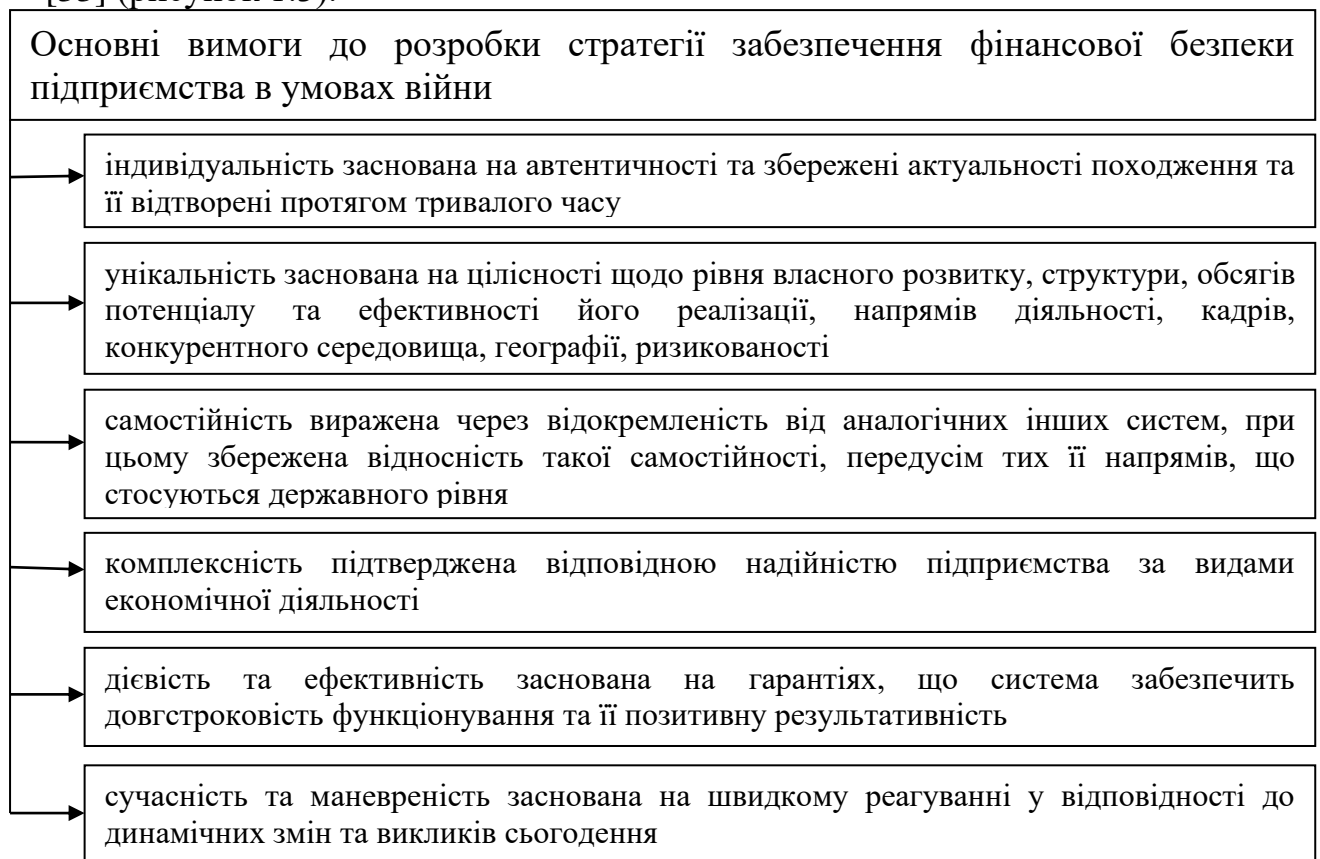

Рисунок 1.3 – Основні вимоги до розробки стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни

Джерело: складено на основі [33].

Розробка стратегії фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства та організація її успішної реалізації повинні ґрунтуватись на методологічних основах наукової теорії безпеки. Необхідно

чітко визначити цілі стратегії фінансової безпеки підприємства, зорієнтовані на такі вектори як призначення стратегії, її мету, місію, візію, напрями її реалізації та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Основною метою стратегії забезпечення фінансової безпеки є своєчасне виявлення та запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім небезпекам, загрозам та викликам для забезпечення захищеності діяльності підприємства та досягнення ним цілей бізнесу.

Досягти поставлених цілей можна за допомогою вирішення цілого комплексу завдань, серед яких виявлення реальних та передбачення потенційних небезпек, загроз та викликів; знаходження технологій запобігання ним, послаблення або ліквідації наслідків їх деструктивного впливу; наявність або залучення можливостей й коштів, необхідних для забезпечення безпеки підприємства; розробка індикаторів безпеки підприємства та моделювання сценаріїв їх реалізації, що відповідає виявленим небезпекам, загрозам або викликам.

Першочерговим, на нашу думку, є ідентифікація потенційних загроз або слабких сторін, адже саме це стане основою для розробки дієвої стратегії забезпечення фінансової безпеки у загальній системі фінансового менеджменту підприємства. Це зумовлено тим, що потенційні загрози або слабкі сторони та своєчасна їх ідентифікація скоординує вектор побудови такої стратегії для максимальної ефективності та дієвості, яка буде в змозі не лише своєчасно реагувати, а й діяти на випередження, досягаючи при цьому максимально позитивних результатів у діяльності підприємства.

У контексті вище зазначеного вважаємо за доцільне виділити сукупність ключових зовнішніх і внутрішніх загроз для фінансової безпеки вітчизняних підприємств. Спираючись на доробок вітчизняних науковців [3, 6, 31, 66], пропонуємо визначити ключові зовнішні й внутрішні загрози та слабкі сторони (рисунок 1.4).

Слід зазначити, що зовнішні загрози є майже ідентичні для кожного підприємства, а от внутрішні є змінними в залежності від розвитку підприємства та виявлення його сильних та слабких сторін.

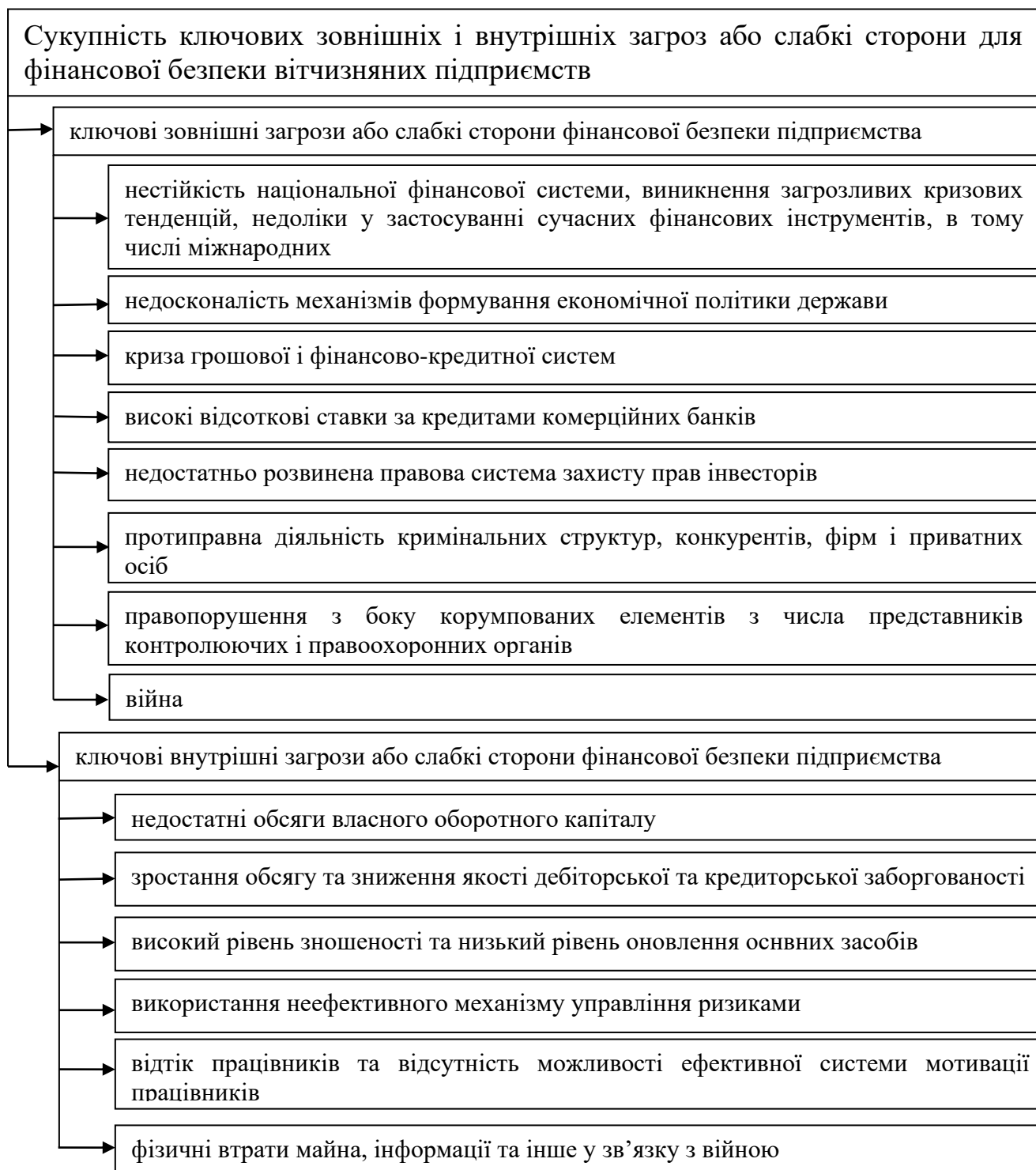

Рисунок 1.4 – Сукупність ключових зовнішніх і внутрішніх загроз або слабкі сторони для фінансової безпеки вітчизняних підприємств

Джерело: складено на основі [3, 6, 31, 66].

Для повного розкриття необхідності розробки та підтвердження значимості стратегії фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства пропонуються функції, на які спрямована реалізація даної стратегії, а саме прогнозування, виявлення, попередження, послаблення небезпек та загроз; забезпечення захищеності діяльності підприємства та його персоналу; збереження майна підприємства; створення сприятливого конкурентного середовища; ліквідація наслідків нанесених збитків тощо.

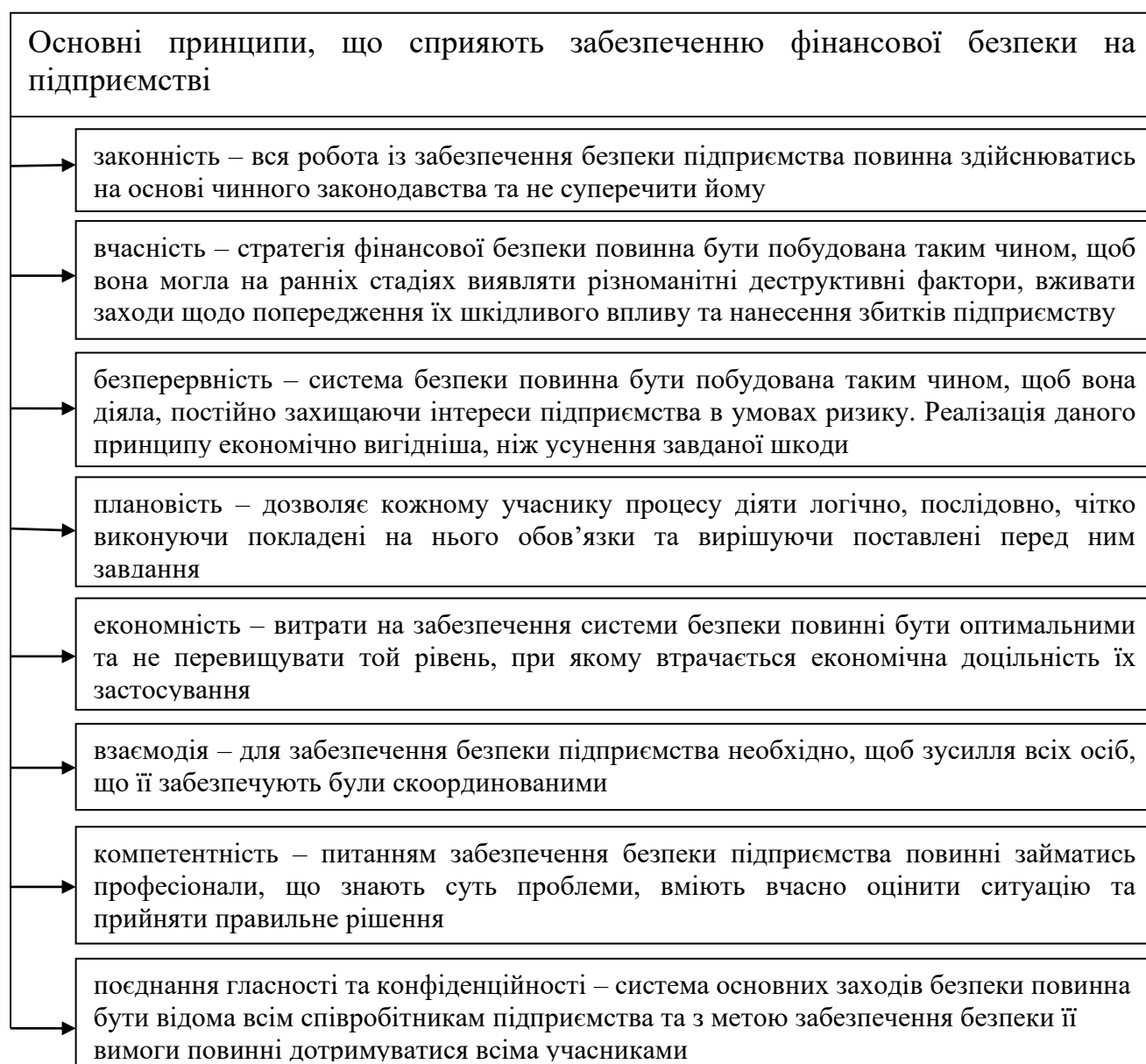

Рисунок 1.5 – Основні принципи, що сприяють забезпеченню фінансової безпеки

Джерело: складено на основі [33].

Реалізація наведених функцій можлива за умови дотримання певних принципів, що сприятимуть забезпеченню фінансової безпеки у короткостроковій та у довгостроковій перспективі. Виходячи з загального розуміння терміну принципом забезпечення фінансової безпеки підприємства слід вважати основне положення, якого слід дотримуватися у процесі впливу на її стан [1]. Найважливіші принципи представимо на рисунку 1.5.

Пропонується розширення наукових підходів до розкриття принципів, що сприятимуть розробці стратегії забезпечення фінансової безпеки та її значенню у системі фінансового менеджменту підприємства. До принципів забезпечення фінансової безпеки підприємства Ареф'єва О. В. пропонує додати наступні [1]:

- первинність господарського законодавства під час забезпечення фінансової безпеки підприємства, що повністю корелює з наведеним вище підходом. Фінансова діяльність підприємства має виконуватися у чинних правових рамках, встановлених державою, а саме забезпечення фінансової безпеки підприємства повинно здійснюватися законними методами та інструментами;

- необхідність розробки з використанням методології стратегічного планування, затвердження і реалізації стратегії забезпечення безпеки фінансової діяльності підприємства у вигляді відповідної програми на перспективу. Наведений принцип корелює з таким принципом як плановість, зображеним на рисунку 1.5;

- визначення сукупності власних фінансових інтересів підприємства у складі його місії. При цьому слід також визначати критерії оцінки стану фінансової безпеки підприємства і розробляти прогноз кількісних значень індикаторів, які характеризують його фінансову діяльність на перспективу;

- забезпечення збалансованості фінансових інтересів підприємства (в особі його власників і керівництва), окремих його підрозділів персоналу, що зайнятий на підприємстві. Вказаний принцип корелює з принципом взаємодія з метою координації всіх зусиль. Саме від цих суб'єктів залежить забезпечення безпечного рівня фінансової діяльності підприємства. У той же час перелічені

суб'єкти можуть мати і зазвичай мають різні фінансові інтереси. Наявність такого стану буде постійним джерелом фінансової небезпеки. Тому без певної збалансованості, гармонізації фінансових інтересів цих суб'єктів неможливо забезпечити фінансову безпеку підприємства;

- необхідність постійного моніторингу реальних і потенційних загроз фінансовій безпеці підприємства. Наявність такого інструмента надає можливість своєчасно виявляти загрози фінансовій діяльності підприємства та виробляти необхідні заходи щодо зниження їх впливу або повного усунення. Такий моніторинг доцільно здійснювати шляхом порівняння планових і прогнозних значень індикаторів фінансової діяльності підприємства з їх пороговими значеннями, котрі для кожного підприємства будуть різними;

- відповідність заходів щодо забезпечення фінансової безпеки економічній стратегії розвитку підприємства, його місії. В разі невідповідності змісту і результатів заходів щодо забезпечення безпеки фінансової діяльності стратегії підприємства перші мають переглядатися;

- необхідність організаційного та методичного оформлення підсистеми фінансової безпеки. Мається на увазі необхідність або створення особливої організаційної структури, яка буде займатися питаннями забезпечення фінансової безпеки, або доручення виконання цих функцій певним працівникам у відділах, що вже існують на цьому підприємстві. Це ж стосується і методичного забезпечення моніторингу стану фінансової безпеки, інформаційно-аналітичного та прогнозного забезпечення, розробки заходів щодо безпеки фінансової діяльності, їх реалізації, оцінки результатів здійснення цих заходів та рівня їхнього впливу на стан фінансової безпеки.

На нашу думку, викладені вище підходи до ідентифікації принципів та їх характеристики найбільш повно та розширено розкривають значення стратегії забезпечення фінансової безпеки для ефективного управління підприємством та вкотре підтверджують необхідність її побудови на кожному підприємстві. Тому перейдемо до розгляду типів стратегій фінансової безпеки, які за своїм змістом

бувають досить різноманітними. Пропонуємо виокремити три типи (рисунок 1.6).

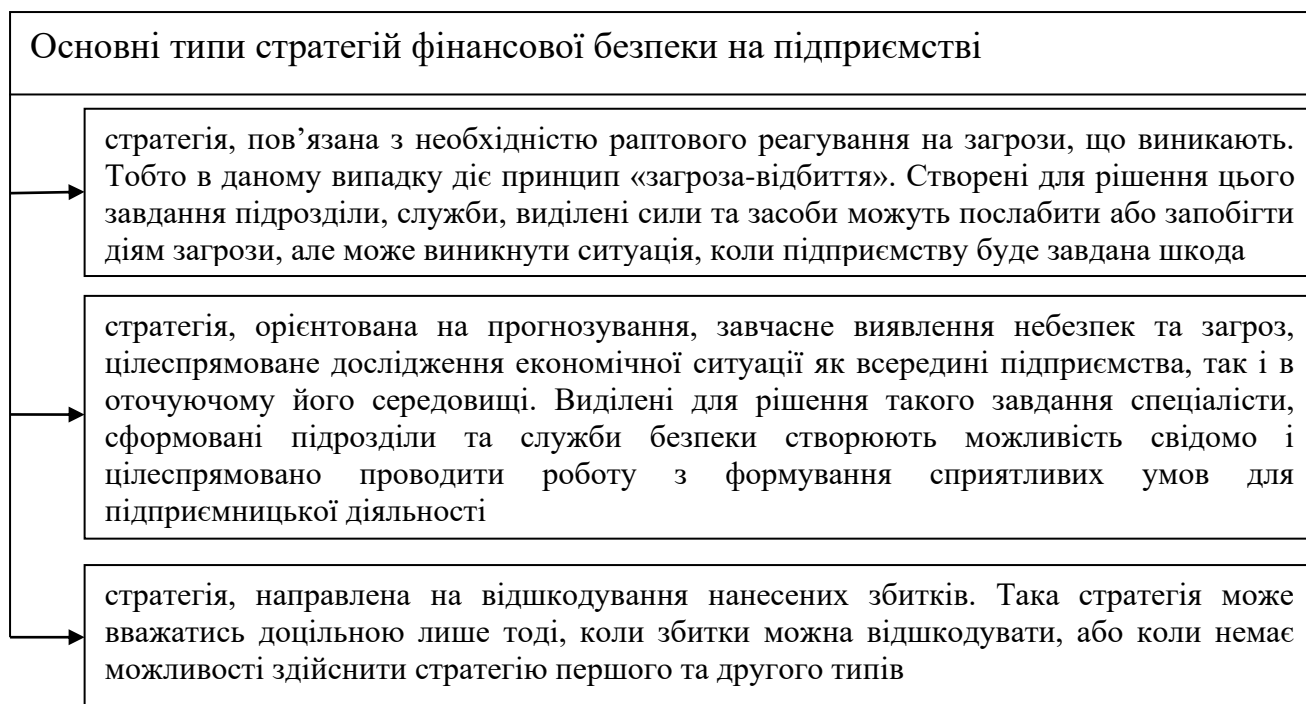

Рисунок 1.6 – Основні типи стратегій фінансової безпеки на підприємстві

Джерело: складено на основі [26].

Звичайно, що в ідеалі кожному підприємству хотілося б побудувати стратегію другого типу, яка була б здатна своєчасно та заздалегідь реагувати на можливі загрози, цим самим попереджуючи про можливі небезпеки та забезпечуючи безперервність ефективної діяльності суб'єкта господарювання. Проте сучасні нестабільні умови диктують зовсім інші умови, і забезпечення розробки та ефективної реалізації стратегії такого типу скоріше за все виняток, а ніж правило для вітчизняного підприємства. Тому доцільно приділяти увагу всім трьом типам стратегій, що забезпечить готовність та своєчасне реагування на будь-які раптові зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, при цьому намагаючись все більше забезпечувати розробку стратегії другого типу.

Для ефективної побудови стратегії фінансової безпеки необхідно постійно пам'ятати, що однією з ключових складових системи фінансової безпеки підприємства є підсистема фінансової діагностики. Саме від її ефективності, своєчасності наданої інформації, буде залежати фінансова безпека підприємства. На цю підсистему покладені функції прогнозування

настання кризи, оцінка ймовірності банкрутства підприємства в перспективі, визначення масштабів кризи, а також причин, що лежать у його основі. Дана підсистема покликана вчасно інформувати про можливі проблемні місця в роботі підприємства, а також оцінювати ступінь загрози, завдяки чому можна оперативного та точно обирати тип стратегії забезпечення фінансової безпеки, та уникнути несприятливих і несподіваних наслідків.

Центральною підсистемою, ядром фінансової безпеки підприємства є підсистема фінансових важелів і методів. Її метою є усунення кризових явищ і процесів, причин, що їх викликали, а також забезпечення ефективної діяльності підприємства. Дана підсистема не менш важлива при виборі оптимальної стратегії підприємства й інструментарію її реалізації, нейтралізації можливих кризових явищ, усунення причин криз та усунення їх наслідків.

Інструментарій, який має забезпечити ефективне виконання системою поставлених перед нею функцій, можна поділити на такі групи, а саме: фінансові методи, що імплементовані в управління прибутком, витратами, капіталом, фінансовий облік, фінансовий аналіз, фінансове планування, фінансове регулювання, страхування тощо; та фінансові важелі, а це прибуток, дохід, фінансові санкції, дивіденди, ціна, фінансове стимулювання, заробітна плата та інші [36].

Заключною підсистемою, що необхідна для забезпечення фінансової безпеки підприємств є підсистема контролю та оцінки за результатами. Саме контроль є тією ланкою, що має пов'язати між собою усі запропоновані вище складові. Метою підсистеми є контроль за належним виконанням своїх функцій іншими підсистемами фінансової безпеки і достовірна оцінка результативності й ефективності їх діяльності [36].

Отже, сьогодні в умовах війни для вітчизняних підприємств першочерговим завданням управління є формування дієвої стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства [78, 79]. Адже, підприємствам важливо боротись як з викликами сьогодення так і ймовірністю настання банкрутства та його наслідками в

майбутньому. Для цього необхідно створити на підприємстві такі умови, що зводили б ризик настання глобальних криз та банкрутства до мінімуму. Одним із варіантів вирішення даної проблеми є створення на підприємстві стратегії забезпечення фінансової безпеки, що має охоплювати питання діагностики, вибору оптимальних фінансових важелів та методів, а також обов'язковий контроль за фінансовою діяльністю підприємства. Стратегія забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства сприятиме не лише підвищенню захищеності підприємства від внутрішніх і зовнішніх ризиків та викликів, а й підвищить ефективність власної діяльності в цілому.

1.3. Методичні підходи до побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства

З метою запобігання виникненню та розвитку кризових явищ суб'єктів господарювання є потреба у стратегії забезпечення фінансової безпеки, здатній протиставити конкретним заходам поліпшення фінансової ситуації та протидіяти наявним факторам дестабілізації. Саме збереженню сталості захисту інтересів та досягненню результатів діяльності підприємства і спрямовуються заходи з фінансової безпеки, що водночас виступають і об'єктом управління та контролю з боку власників суб'єкта діяльності, і рушійною силою подальшого збереження і розвитку суб'єктів різних організаційно-правових форм власності.

Політика формування стратегії забезпечення фінансової безпеки у загальній системі фінансового менеджменту підприємства повинна проходити із врахуванням стратегічних напрямів розвитку, наявних та потенційних ресурсів й можливостей, що є основою його фінансової системи. Також слід враховувати існуючі інструменти, механізми, важелі фінансової стабілізації, необхідні для реагування на той чи інший виклик сучасних динамічних умов господарювання. Головною метою стратегії забезпечення фінансової безпеки є

наявність та стимулювання подальших напрямів розвитку підприємства, захист його майнових та інших інтересів, забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності та контроль над ендогенними та екзогенними факторами виникнення загроз та викликів. Особливості формування стратегії забезпечення фінансової безпеки в межах конкретного підприємства ґрунтуються на наявності його конкурентних переваг на кожній стадії його життєвого циклу. Тому наявні елементи або перспективи фінансового зростання можуть мати прояв в конкретний період діяльності суб'єкта господарювання. Надзвичайно важливими стають і макроекономічні аспекти, що впливають на той чи інший сектор економіки: стан державної підтримки, рівень внутрішнього попиту, параметри зовнішньоекономічної діяльності та інші.

При дослідженні стратегії забезпечення фінансової безпеки, зокрема її методичних підходів, пропонується формування стратегії фінансової безпеки здійснювати за наступним алгоритмом (рисунок 1.7).

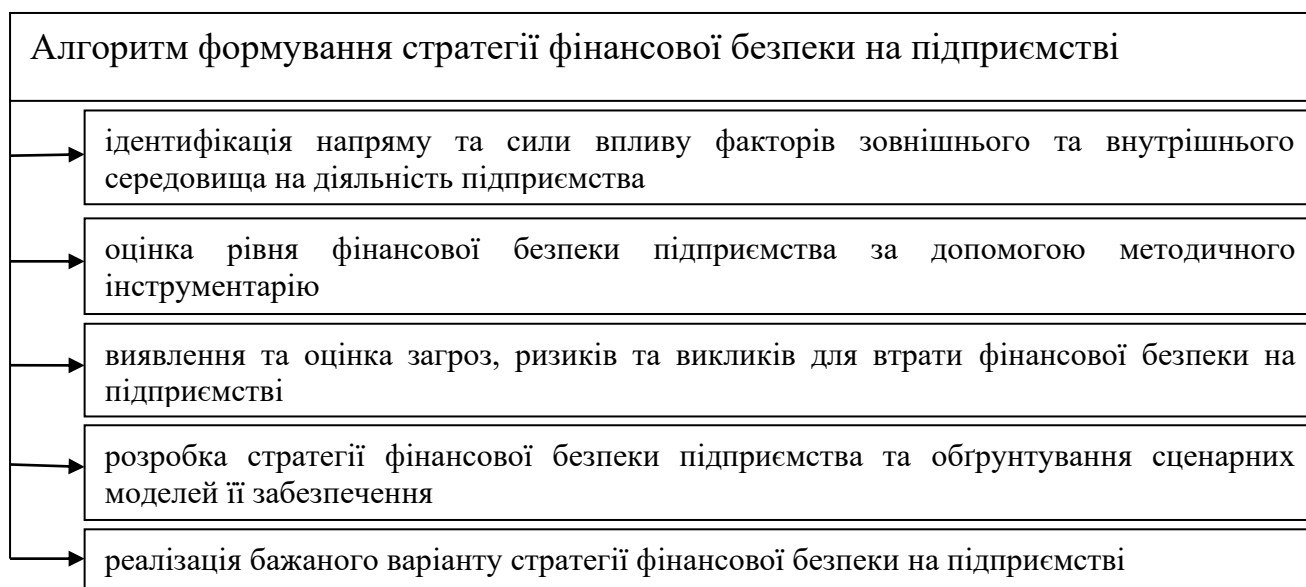

Рисунок 1.7 – Алгоритм формування стратегії фінансової безпеки на підприємстві

Джерело: складено на основі [49].

Для більш точного розкриття даного методичного підходу розглянемо кожен етап більш детально. Аналіз бізнес середовища підприємства є процесом

ідентифікації напряму та сили впливу факторів при визначенні критично важливих елементів зовнішнього і внутрішнього середовищів, які можуть вплинути на спроможність підприємства досягати бажаних цілей [53]. У науковому арсеналі є значний методичний інструментарій для аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Серед найбільш вдалих для застосування, на думку експертів, є SNW-аналіз, результат якого спрямований для оцінки внутрішнього середовища підприємства, і PEST-аналіз для оцінки його зовнішнього середовища [4; 47; 56]. Внутрішнє середовище підприємства – це особливості його функціонування, що базуються на таких п'яти функціях – маркетинг, фінанси, виробництво, людські ресурси і культура та імідж підприємства. SNW-аналіз – це поліпшений SWOT-аналіз, що розшифровується як Strength (сильна сторона), Neutral (нейтральна сторона) і Weakness (слабка сторона). Такий методичний інструментарій застосовується лише для оцінки внутрішнього середовища. На відміну від аналізу слабких та сильних сторін підприємства відповідно до матриці SWOT-аналізу, SNW – як вид аналізу додатково пропонує ідентифікації середньоринкового його стану (N). Причиною такої ідентифікації є те, що «часто для перемоги в конкурентній боротьбі може виявитися достатнім стан, коли конкретна організація відносно всіх своїх конкурентів за всіма, крім однієї, ключовими позиціями знаходиться в стані N, і тільки по одній в стані S» [56]. Щодо аналізу зовнішнього середовища підприємства, то оцінкою стану і перспектив його розвитку, з точки зору найважливіших для підприємства, суб'єктів та факторів навколишнього середовища є наступні: галузь, ринок, постачальники і сукупність глобальних чинників зовнішнього середовища, на які підприємство не може впливати безпосередньо. Тому для аналізу макросередовища часто пропонують використання методики STEP-аналізу, що передбачає аналіз макросередовища, а саме вивчення соціальних, технологічних, фінансових і політичних чинників. STEP-аналіз використовується для країн з розвинутою економікою і стабільною політичною системою, пріоритетами обліковування є соціальні і технологічні фактори. Щодо аналізу макросередовища в країнах, де

економіка слабо розвинена чи знаходиться в перехідному періоді, застосовують PEST-аналізу, де перевага надається факторам політики та економіки. При виборі методичного інструментарію, критерієм є пріоритетом є облік факторів макросередовища, що мають найбільший вплив з точки зору його сили та є сталими факторами для моніторингу. Таким чином, PEST-аналіз є інструментом, призначеним для ідентифікації політичних (Policy), фінансових (Economy), соціальних (Society), технологічних (Technology) аспектів зовнішнього середовища, що впливають на стратегію розвитку підприємства [4, с. 63].

Для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства у науковій літературі пропонується застосування методичного інструментарію, що використовується для оцінки фінансового стану підприємства, а саме коефіцієнтний аналіз, що включає оцінку показників стану підприємства за такими напрямками як: майновий потенціал підприємства, його ліквідність і платоспроможність, фінансова стійкість та ділова активність, прибутковість й рентабельність.

Щодо ідентифікації та оцінки зовнішніх і внутрішніх факторів загроз, ризиків та викликів фінансової безпеки підприємства, то пропонується застосування експертних методів. Недоліками такого підходу є те, що експертні оцінки носять суб'єктивний характер та отримання інтегрального значення показника потребує значної чисельності експертів, думку яких важливо але важко опрацювати. Тому, в якості шкали можна використовувати шкалу Харрінгтона [4]. При оцінці загроз для безпеки необхідно використовувати такі критерії як ймовірність прояву загрози для безпеки та наслідки від її прояву. Результатом є експертні оцінки, а саме: рівень загрози; значимість (рейтинг) виявленої загрози; інтегральне значення показників стану безпеки. Для отримання інтегральної оцінки рівня безпеки використовується спрощена адитивно-мультиплікативна функція:

$$R = f_k(x_{si} \times w_i) = \sum(xw) / n, \quad (1.1)$$

де x_{si} – оцінка s -го суб'єкта по i -му критерію;

w_i – вага i -го критерію;

k – число критеріїв;

n – число суб'єктів.

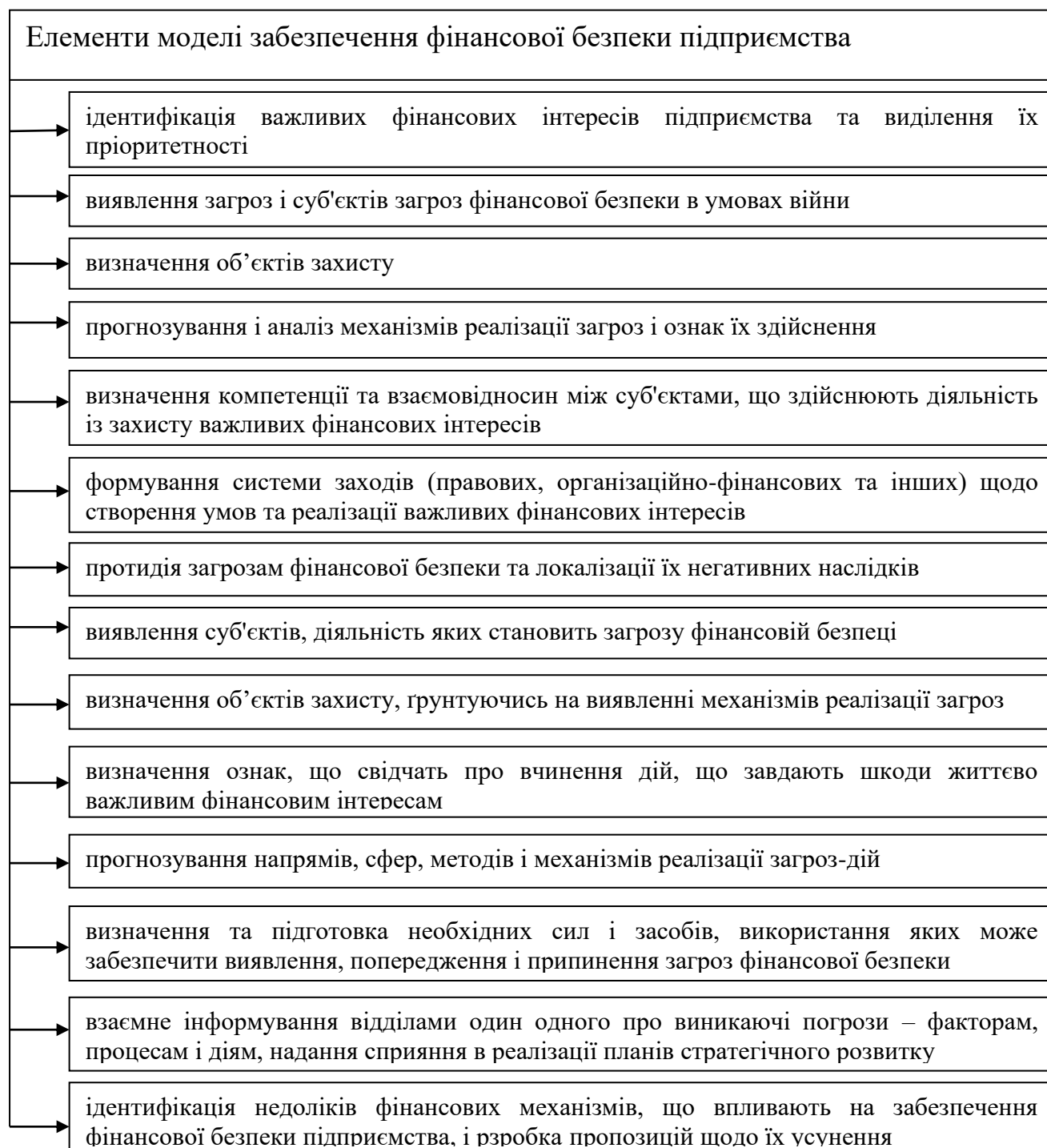

Рисунок 1.8 – Елементи моделі забезпечення фінансової безпеки підприємства

Джерело: складено автором.

Бальне значення критеріїв також визначається за допомогою експертної оцінки і загалом дорівнює одиниці. Результатом експертного аналізу є ідентифікація найбільших загроз в діяльності підприємства для збереження фінансової безпеки та розробка заходів щодо запобігання негативного впливу

від виявлених загроз, викликів та ризиків. Модель забезпечення фінансової безпеки включає в якості своїх елементів – суб'єкти, механізми та діяльність, що наведено на рисунку 1.8.

Ефективність функціонування такої моделі і в цілому системи забезпечення фінансової безпеки визначається, на нашу думку, рівнем захищеності та реалізованості пріоритетних життєво важливих фінансових інтересів підприємства.

Етап реалізації бажаного варіанту стратегії фінансової безпеки передбачає безпосереднє виконання заходів запропонованих на попередньому етапі, тобто включає практичну реалізацію розробленої стратегії. Таким чином, з позиції фінансової безпеки важливо оцінювати та прогнозувати вплив всіх очікуваних загроз, ризиків та викликів а також безпосередніх подій на її стан, а головне – на локалізацію критичних точок, виявляти ймовірність різкого катастрофічного спаду і критичного порогу [18].

Тисячна Ю. С. першим етапом та основою стратегії забезпечення фінансової безпеки вважає формування системи показників, що характеризують фінансову безпеку. Науковець до цієї системи відносить показники, що описують ліквідність, достатність капіталу, ефективність управління, ділову активність та поділяє їх на наступні групи:

- показники достатності капіталу (коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів (K1), коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом (K2), коефіцієнт надійності (K3), коефіцієнт фінансового важеля (K4), коефіцієнт захищеності власного капіталу (K5), коефіцієнт мультиплікатора капіталу (K6));

- показники оцінки ліквідності (коефіцієнт ресурсної ліквідності (K7), коефіцієнт генеральної ліквідності (K8), коефіцієнт загальної ліквідності (K9), коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів до робочих (K10), коефіцієнт співвідношення власного до залученого капіталу (K11));

- показники ефективності управління (загальний рівень рентабельності (K22), коефіцієнт окупності витрат доходами (K23), чиста процентна маржа

(K24), чистий спред (K25), інший операційний дохід (на середньорічні активи) (K26), «мертва точка» прибутковості (K27), рентабельність активів (K28), рентабельність дохідних активів (K29), рентабельність загального капіталу (K30), рентабельність статутного фонду (K31), рентабельність діяльності за витратами (K32)) [68].

Запропонована система показників повинна відповідати таким вимогам як: придатність до економіко-статистичного і математичного аналізу; здатність пояснювати причини явищ, що відображаються через певні показники; забезпечення потрібної для практичних цілей вірогідності досліджуваного об'єкта; придатність для відображення зміни процесу або явища в часі; інтерпретацію ідентичності трактування; кількісний вимір; ґрунтування на достовірних даних первинного обліку і звітності; результативність, що передбачає перевищення витрат над одержаними результатами [16].

Шкарлет С. М. визначає основу стратегії забезпечення фінансової безпеки трьома основними компонентами:

- по-перше, діагностика та оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства для завчасної ідентифікації джерел виникнення небезпечних її проявів;

- по-друге, своєчасне застосування релевантних антикризових (стабілізаційних) заходів щодо нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово-господарської діяльності підприємства;

- по-третє, формування рекомендацій та заходів щодо забезпечення конкурентних переваг і фінансового розвитку підприємства за всіма етапами його життєвого та операційного циклів [73].

Підсумовуючи відмітимо, що політика забезпечення фінансової безпеки підприємства є безперервним та безперебійним процесом трансформації капіталу (джерел фінансування фінансово-господарської діяльності) в активи (матеріальні активи, незавершене виробництво, готову продукцію, грошові кошти та інше), що засвідчує відповідний рівень майнового стану

підприємства, його ліквідності, фінансової незалежності, рентабельності, ділової та ринкової активності.

Погоджуємося з твердженнями науковців, наведеними вище стосовно основи стратегії забезпечення фінансової безпеки та вважаємо за доцільне при її побудові на досліджуваному підприємстві обов'язково включити діагностику та оцінку фінансово-господарської діяльності, оцінку ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

Виявлені нами основні етапи побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки повинні включати не лише показники, які можна буде проаналізувати в динаміці, а й показники, які повинні мати порогові значення для можливості порівняння з їх граничними значеннями. Так, стан фінансової безпеки підприємства пропонує оцінювати за допомогою системи наступних показників: фінансові коефіцієнти; стан дебіторської і кредиторської заборгованості; темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 – Індикатори фінансової безпеки підприємства

Показники	Порогові значення	Примітки
1. Коефіцієнт покриття (Оборотні кошти / короткострокові зобов'язання)	1,0	Значення показника повинне бути не менше за порогове
2. Коефіцієнт автономії (Власний капітал / валюта балансу)	0,3	Значення показника повинне бути не менше за порогове
3. Рівень фінансового леверіджа (Довгострокові зобов'язання / власний капітал)	3,0	Значення показника повинне бути не більше за порогове
4. Коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати (Прибуток до сплати відсотків і податків / відсотки до сплати)	3,0	Значення показника повинне бути не менше за порогове
5. Рентабельність активів (Чистий прибуток / валюта балансу)	I інф.	Значення показника повинне бути не менше за порогове (I інф. - індекс інфляції)
6. Рентабельність власного капіталу (Чистий прибуток / власний капітал)	15 %	Значення показника повинне бути не менше за порогові

Продовження таблиці 1.4

7. Середньозважена вартість капіталу (WACC)	Рентабельність інвестицій	Значення показника повинне бути не менше за порогове
8. Показник розвитку компанії (Відношення валових інвестицій до амортизаційних відрахувань)	1,0	Значення показника повинне бути не менше за порогове
9. Тимчасова структура кредитів	Кредити, строком до 1 року < 30 %; Кредити, строком більше 1 року < 70 %	Значення показника повинне бути не менше за порогове
10. Показники диверсифікації: - диверсифікація покупців (питома вага у виручці одного покупця); - диверсифікація постачальників (питома вага у виручці одного постачальника)	10 %	Значення показника повинне бути не більше за порогове
11. Темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів	Темпи росту прибутку > темпів росту реалізації продукції > темпів росту активів	відсутні
12. Співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості	Період обороту дебіторської заборгованості > період обороту кредиторської заборгованості	відсутні

Джерело: складено автором на основі [23].

Для побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства, використовуємо не просто показники оцінки фінансової безпеки, а й показники, які дадуть змогу виділити такі рівні фінансової сталості й відповідні рівні фінансової безпеки (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5 – Кореляція показників оцінки фінансової сталості підприємства відповідним рівням фінансової безпеки та їх ресурсній забезпеченості

Показники оцінки фінансової сталості підприємства та відповідного рівня його безпеки	Рівень ресурсної забезпеченості підприємства
абсолютна фінансова сталість та абсолютна фінансова безпека	підприємству достатньо власних оборотних засобів для функціонування
нормальна фінансова сталість та нормальна фінансова безпека	підприємству практично достатньо власних оборотних засобів
нестійкий фінансовий стан і нестійкий рівень безпеки	підприємству недостатньо власних оборотних засобів, також воно залучає середньострокові та довгострокові позики і кредити

критичний фінансовий стан і критичний рівень безпеки	підприємство окрім середньострокових та довгострокових позик і кредитів, залучає короткострокові
кризовий фінансовий стан і кризовий рівень безпеки	підприємство не може забезпечити фінансування своєї діяльності ані власними, ані залученими засобами

Джерело: складено автором на основі [1].

При розробці стратегії забезпечення фінансової безпеки Кузенко Т. Б., Прохорова В. В. та Сабліна Н. В. звертають увагу не лише на ліквідність та платоспроможність, а й на рентабельність [38]. На нашу думку, рентабельність є не менш важливою, адже не можливо забезпечити фінансову безпеку підприємства без достатнього рівня прибутковості та ефективного використання ресурсів суб'єкта господарювання.

Отже, фінансова безпека підприємства є складним інтегрованим явищем, а її забезпечення – важливим чинником його стабільного функціонування. В наукових колах існує безліч стратегій забезпечення фінансової безпеки підприємства: від досить простих та малоінформативних до надзвичайно складних. Не можна дати однозначне трактування жодній із існуючих стратегій, адже їх побудова на кожному підприємстві є досить індивідуальною та залежить від впливу багатьох чинників. На нашу думку, головне, щоб запропонована стратегія в кінцевому результаті забезпечувала поставлені цілі та завдання, призводячи до сталого розвитку підприємства. Ефективність стратегії визначається здатністю: забезпечувати сталий розвиток підприємства; стійкість грошових розрахунків і основних фінансово-економічних параметрів; нейтралізувати негативну дія фінансових і банківських криз і навмисних дій конкурентів, тіньових структур на розвиток підприємства; запобігати агентським конфліктам між акціонерами, менеджерами і кредиторами з приводу розподілу, використання і контролю за грошовими потоками підприємства; найбільш оптимально для підприємства залучати і

використовувати різні джерела фінансування; запобігати злочинам і адміністративним правопорушенням у фінансових правовідносинах [13].

На основі проведених досліджень існуючих методичних підходів до побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки, врахувавши всі позитивні пропозиції та відкинувши другорядні складові, пропонуємо авторську стратегію забезпечення фінансової безпеки підприємства (рисунок 1.9):

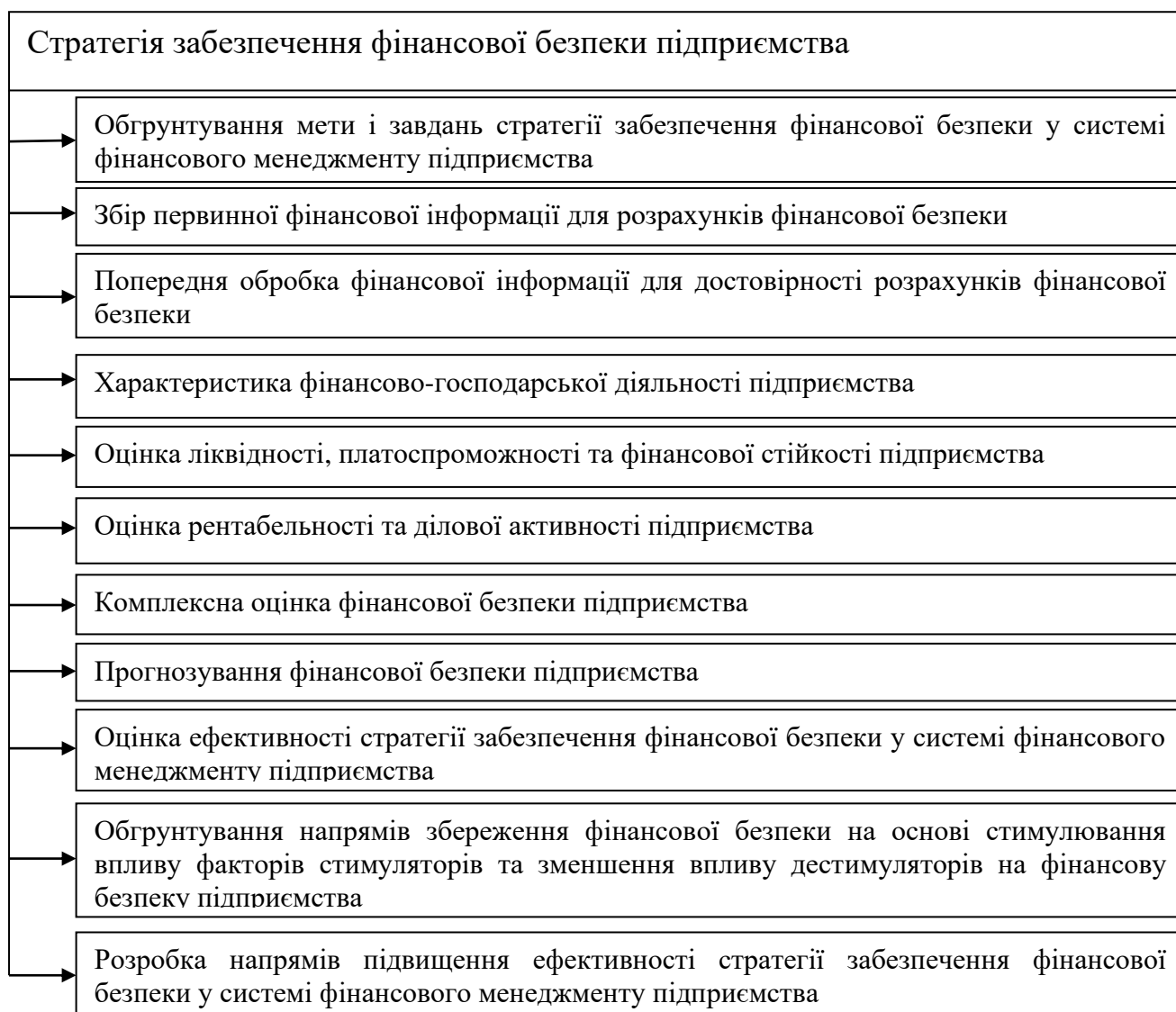

Рисунок 1.9 – Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства

Джерело: складено автором.

Розробляючи стратегію забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства, керувалися послідовністю, логічністю у використанні показників, об'єктивністю, прагнули до простоти і

перспективності використання вказаної методики на практиці як для забезпечення розробки стратегії, так і для її у використанні. Розроблена стратегія сприяє забезпеченню фінансової рівноваги, стійкості, платоспроможності, ліквідності, рентабельності та ділової активності підприємства; ідентифікації потреби підприємства у фінансових ресурсах для забезпечення стійкого розширеного відтворення; забезпеченню бажаної фінансової незалежності; здатності протистояти існуючим і новим небезпекам і погрозам, в тому числі пов'язаних з війною, запобіганню фінансовим збиткам; оптимізації структури капіталу; достатній гнучкості при ухваленні фінансових рішень; захищеності фінансових інтересів власників підприємства.

Висновки за розділом 1

Фінансова безпека є невід'ємною складовою економічної безпеки, тому еволюцію, розвиток та зміст даної категорії запропоновано розглядати в системі економічної безпеки. Дослідження еволюції та розвитку фінансової безпеки дало змогу виявити основні наукові підходи щодо розкриття її сутності: через узагальнення змісту поняття «фінансова безпека» як складової економічної безпеки; узагальнення змісту поняття «фінансова безпека системи» та узагальнення змісту поняття «фінансова безпека підприємства».

Обґрунтування побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки є необхідною та надзвичайно актуальною на сучасному етапі розвитку України, що зумовлено такими негативними тенденціями, як війна, відтовок активного населення, різке зниження ефективності діяльності підприємств, незадовільні показники ліквідності та фінансової стійкості суб'єктів господарювання, значна залежність підприємств від фінансово-кредитних ресурсів, а також зниження рейтингу України у відповідних рейтингах міжнародних організацій. Побудова стратегії забезпечення фінансової безпеки та її значення у системі фінансового менеджменту підприємства засновується на ідентифікації основних завдань на шляху до досягнення бажаного рівня фінансової безпеки підприємства в умовах

війни; розкритті основних умов забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни; визначені основних вимог та умов до розробки власне стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни.

Фінансова безпека є динамічною категорією, тому механізм її забезпечення потребує системного підходу та стосується стратегічних, тактичних й оперативних складових управління підприємством. Процес забезпечення фінансової безпеки характеризується комплексністю його структури у вигляді сукупності фінансових ресурсів та інтересів підприємства, функцій, принципів та методів управління, організаційної структури управління, фінансових інструментів, критеріїв оцінки та показників рівня безпеки. Оскільки фінансова безпека підприємства – це рівень фінансової забезпеченості та економічної ефективності функціонування і використання ресурсів, стійкості до банкрутства та отримання прибутку, то основними індикаторами її стану є показники фінансово-економічної характеристики діяльності підприємства, рівня ліквідності і платоспроможності, фінансової стійкості, рівня ефективності використання ресурсів підприємства, прибутковості та рентабельності. При побудові стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства виявлення лише її рівня не достатньо, тому до основних етапів стратегії нами додано прогнозування, виявлення та оцінку фінансової безпеки у довгостроковій перспективі та оцінку ефективності побудованої стратегії.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ІНДИКАТОРІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, ЩО СКЛАЛАСЯ НА ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»

2.1. Загальна оцінка фінансово-господарської діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»

Nettich – є глобальним німецьким концерном зі 135-річною історією, що втілює в життя інновації у поєднанні з бездоганною якістю в меблевій інтер'єрній ринку. Nettich створює ідеальне поєднання інтелектуальних технологій, багатофункціональності та сучасного дизайну. Маючи високі досягнення у меблевій сфері, Nettich розробляє та виготовляє широкий асортимент меблевої багатофункціональної фурнітури, а саме від напрямних і дизайнерських завіс до інноваційних шухляд з тонкими боковинами. Перевагами Nettich є різні можливості індивідуалізації своїх послуг та багатофункціональні системи для складних і розсувних дверей [11].

Щодо організації ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», код ЄДРПОУ якої є 40566375, то вказане ТОВ було зареєстровано 13.06.2016 року. Розмір статутного капіталу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» складає 14 163 257,00 грн. На час останнього оновлення даних 23.04.2024 року стан ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» – Не перебуває в процесі припинення [77].

Керівником організації Товариства з обмеженою відповідальністю «ГЕТТІХ УКРАЇНА» є АНТОН ГЕТТІХ АУСЛАНДСБЕТАЙЛІГУНГС ФЕРВАЛЬТУНГС ГМБХ.

Організаційно-правова форма підприємства ТОВ «ГЕТТІХ Україна» – Товариство з обмеженою відповідальністю. Основний вид діяльності (КВЕД) – 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення.

Крім цього, ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» має такі види діяльності:

31.01 - Виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі

31.02 - Виробництво кухонних меблів

- 31.09 - Виробництво інших меблів
- 46.15 - Діяльність посередників у торгівлі меблями, господарськими товарами, залізними та іншими металевими виробами
- 46.47 - Оптова торгівля меблями, килимами й освітлювальним приладдям
- 77.39 - Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів
- 46.69 - Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням
- 46.74 - Оптова торгівля залізними виробами, водопровідним і опалювальним устаткуванням і приладдям до нього
- 46.76 - Оптова торгівля іншими проміжними продуктами
- 46.90 - Неспеціалізована оптова торгівля
- 47.19 - Інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах
- 47.59 - Роздрібна торгівля меблями, освітлювальним приладдям та іншими товарами для дому в спеціалізованих магазинах
- 52.10 - Складське господарство
- 63.11 - Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність
- 63.12 - Веб-портали
- 63.99 - Надання інших інформаційних послуг, н.в.і.у.
- 73.20 - Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки
- 74.10 - Спеціалізована діяльність із дизайну
- 74.90 - Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.
- 77.11 - Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів.

Юридична особа Товариство з обмеженою відповідальністю «ГЕТТІХ Україна» зареєстрована за юридичною адресою: Україна, місто Київ, вул. Грінченка Миколи, будинок 4.

Метою діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» є збільшення обсягів виробництва продукції й реалізації товарів господарського призначення, розширення їх асортименту та інноваційна політика. Для забезпечення бажаної мети товариству, в першу чергу, необхідне не просто майно та капітал, а й оптимальна його структура, яка дасть змогу досягти поставлених цілей. Тому

Таблиця 2.1 – Склад та структура майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2020 – 2021 рр.

Стаття балансу	2020 рік		2021 рік		Відхилення	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Усього активів(майна)	25895,80	100,00	32033,80	100,00	6138,00	0,00
1. Необоротні активи (разом за розділом 1)	2625,40	10,14	3026,00	9,45	400,60	-0,69
2. Оборотні активи	23270,40	89,86	29007,80	90,55	5737,40	0,69
2.1. Запаси	6004,30	23,19	7046,90	22,00	1042,60	-1,19
2.2. Грошові кошти і розрахунки	16862,60	65,12	21575,20	67,35	4712,60	2,23
2.2.1. Кошти в розрахунках	392,00	1,51	6333,00	19,77	5941,00	18,26
2.2.2. Гроші та їх еквіваленти	12280,50	47,42	15242,20	47,58	2961,70	0,16
Витрати майбутніх періодів	149,30	0,58	199,30	0,62	50,00	0,05
Інші оборотні активи	254,20	0,98	186,40	0,58	-67,80	-0,40
1. Капітал разом	25895,80	100,00	32033,80	100,00	6138,00	0,00
2. Власний капітал (всього за розділом 1)	25684,70	99,18	28379,50	88,59	2694,80	-10,59
2.1. Власний оборотний капітал (1 р П-1рА+2рП)	23059,30	89,05	25353,50	79,15	2294,20	-9,90
3. Позиковий капітал	211,10	0,82	3654,30	11,41	3443,20	10,59
3.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	13,00	0,05	3654,30	11,41	3641,30	11,36
3.2.1. Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Поточні зобов'язання	13,00	0,05	3286,10	10,26	3273,10	10,21
3.2.3. Інші поточні зобов'язання	198,10	0,76	368,20	1,15	170,10	0,38

Таблиця 2.2 – Склад та структура майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2021 – 2022 рр.

Стаття балансу	2021 рік		2022 рік		Відхилення	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Усього активів (майна)	32033,80	100,00	34585,30	100,00	2551,50	0,00
1. Необоротні активи (разом за розділом 1)	3026,00	9,45	2002,30	5,79	-1023,70	-3,66
2. Оборотні активи	29007,80	90,55	32583,00	94,21	3575,20	3,66
2.1. Запаси	7046,90	22,00	7484,70	21,64	437,80	-0,36
2.2. Грошові кошти і розрахунки	21575,20	67,35	24788,90	71,67	3213,70	4,32
2.2.1. Кошти в розрахунках	6333,00	19,77	3841,30	11,11	-2491,70	-8,66
2.2.2. Гроші та їх еквіваленти	15242,20	47,58	20947,60	60,57	5705,40	12,99
Витрати майбутніх періодів	199,30	0,62	110,30	0,32	-89,00	-0,30
Інші оборотні активи	186,40	0,58	199,10	0,58	12,70	-0,01
1. Капітал разом	32033,80	100,00	34585,30	100,00	2551,50	0,00
2. Власний капітал (всього за розділом 1)	28379,50	88,59	31372,60	90,71	2993,10	2,12
2.1. Власний оборотний капітал (1 р П-1рА+2рП)	-628,30	-1,96	25353,50	73,31	25981,80	75,27
3. Позиковий капітал	3654,30	11,41	3212,70	9,29	-441,60	-2,12
3.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	3654,30	11,41	3212,70	9,29	-441,60	-2,12
3.2.1. Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Поточні зобов'язання	3286,10	10,26	2905,40	8,40	-380,70	-1,86
3.2.3. Інші поточні зобов'язання	368,20	1,15	307,30	0,89	-60,90	-0,26

проаналізуємо склад та структуру майна і капіталу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» (таблиці 2.1 – 2.3). Дані таблиці 2.1–2.3 свідчать про нарощення потенціалу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», доказом чого є збільшення обсягів активів та пасивів відповідно на 6138,00 тис. грн. у 2021 році проти 2020 року, 2551,50 тис. грн. у 2022 році проти 2021 року та на 8631,50 тис. грн. у 2023 році проти 2022 року. Загальний обсяг нарощення за 2020-2023 роки становить 17321,00 тис. грн.

Нарощення активів товариства у 2021 році відбулося за рахунок якісних змін, а саме збільшилася обсяги оборотних активів на 5737,40 тис. грн. та необоротних активів на 400,60 тис. грн. Оборотні активи наростилися за рахунок збільшення як коштів в розрахунках на 4712,60 тис. грн. так і запасів на 1042,60 тис. грн. Щодо структури, то питома вага оборотних активів у складі майна становить 32583,00 тис. грн. або 94,21% станом на кінець 2021 року та відповідно збільшилася на 3575,20 тис. грн. або на 3,66%. Інвестування коштів в оборотні активи свідчить про ліквідність товариства, в тому числі забезпечення абсолютної ліквідності, оскільки питома вага грошових коштів та їх еквівалентів у загальній структурі майна є суттєвою та складає 47,58%.

Нарощення капіталу товариства у 2022 році проти 2021 року на 2551,50 тис. грн. відбулося за рахунок збільшення обсягів власного капіталу на 2993,10 тис. грн. та скорочення обсягів позикового на – 441,60 тис. грн. Це загалом позитивно характеризує фінансову діяльність товариства у напрямі збереження фінансової автономії. ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» має значні обсяги власного оборотного капіталу, а саме 25353,50 тис. грн. Це свідчить, що товариство фінансує оборотний капітал за рахунок наявного власного капіталу у розмірі 25353,50 тис. грн. Відсутність довгострокових та короткострокових позикових ресурсів свідчить і про фінансову незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Зменшилася і кредиторська заборгованість товариства перед партнерами на 380,70 тис. грн. та інші поточні зобов'язання – на 60,90 тис. грн. Щодо структури капіталу, то власний капітал сформовано в обсязі 31372,60 тис. грн., що становить 90,71%, а позиковий лише – 3212,70 тис. грн. або 9,29%.

Таблиця 2.3 – Склад та структура майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2022 – 2023 рр.

Стаття балансу	2022 рік		2023 рік		Відхилення	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Усього активів (майна)	34585,30	100,00	43216,80	100,00	8631,50	0,00
1. Необоротні активи (разом за розділом 1)	2002,30	5,79	1297,10	3,00	-705,20	-2,79
2. Оборотні активи	32583,00	94,21	41919,70	97,00	9336,70	2,79
2.1. Запаси	7484,70	21,64	10296,10	23,82	2811,40	2,18
2.2. Грошові кошти і розрахунки	24788,90	71,67	31301,20	72,43	6512,30	0,75
2.2.1. Кошти в розрахунках	3841,30	11,11	11550,20	26,73	7708,90	15,62
2.2.2. Гроші та їх еквіваленти	20947,60	60,57	19751,00	45,70	-1196,60	-14,87
Витрати майбутніх періодів	110,30	0,32	135,10	0,31	24,80	-0,01
Інші оборотні активи	199,10	0,58	187,30	0,43	-11,80	-0,14
1. Капітал разом	34585,30	100,00	43216,80	100,00	8631,50	0,00
2. Власний капітал (всього за розділом 1)	31372,60	90,71	35483,60	82,11	4111,00	-8,60
2.1. Власний оборотний капітал (1 р П-1рА+2рП)	29370,30	84,92	34186,50	79,10	4816,20	-5,82
3. Позиковий капітал	3212,70	9,29	7733,20	17,89	4520,50	8,60
3.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	3212,70	9,29	7733,20	17,89	4520,50	8,60
3.2.1. Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Поточні зобов'язання	2905,40	8,40	5922,80	13,70	3017,40	5,30
3.2.3. Інші поточні зобов'язання	307,30	0,89	1810,40	4,19	1503,10	3,30

Аналогічний стан у політиці формування майна та капіталу спостерігається і протягом 2022 –2023 роки. Майно та капітал ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» наростився у 2022 р. на 2551,50 тис. грн. проти 2021 року та на 8631,50 тис. грн. у 2023 році проти 2022 року. Відбулося збільшення обсягів активів у 2022 році за рахунок нарощення оборотних активів на 3575,20 тис. грн. та скорочення необоротних активів на 1023,70 тис. грн. Це відповідним чином вплинуло і на структуру майна товариства, а саме питома вага оборотних активів збільшилася на 3,66% і становила 94,21%, при цьому питома вага необоротних активів зменшилася аналогічно на 3,66% і склала лише 5,79%. Щодо структури капіталу, то найбільшу питому вагу займає власний капітал (90,71%) і має при цьому позитивну динаміку до нарощення (2,12% відповідно), коли питома вага позикового капіталу має тенденцію до скорочення (2,12% аналогічно) при питомій вазі 9,29%.

Аналогічна ситуація і у 2023 році, майно товариства представлено оборотними активами у розмірі 41919,70 тис. грн. або 97,00%, коли необоротні активи становлять лише 3,00% або в грошовому вираженні 1297,10 тис. грн. Щодо капіталу товариства, то його нарощення на 8631,50 тис. грн. відбулося за рахунок збільшення обсягів власного капіталу на 4111,00 тис. грн. та позикового на 4520,50 тис. грн., в тому числі як за рахунок нарощення кредиторської заборгованості на 3017,40 тис. грн. так і за рахунок інших поточних зобов'язань на 1503,10 тис. грн.

Структура капіталу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» відзначається відсутністю довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів, що є підтвердженням прагнення підприємства до власної фінансової незалежності та забезпечення майбутнього розвитку і прибуткового результату, а не діяльності задля погашення кредитів та процентів за ними. Поряд із цими змінами відбувається і розширення обсягів діяльності, що підтверджується збільшенням валюти балансу. Тому саме це і спричинило збільшення запасів та дебіторської заборгованості, що позитивно характеризує відношення підприємства до своїх клієнтів. Та і відволікання коштів з обороту не відбувається, а навпаки грошові

кошти стрімко зростають, забезпечуючи достатній рівень ліквідності. Тому описані вище зміни можна з впевненістю охарактеризувати позитивно.

Провівши детальний аналіз складу та структури майна та капіталу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», зупинимося окремо на динаміці їх змін (таблиці 2.4 – 2.5).

Активи ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» мають сталу тенденцію до нарощення, а саме темпи зміни склали 124,96% у 2023 році проти 2022 року, 107,97% у 2022 році проти 2021 року, 123,70% у 2021 році проти 2020 року (таблиця 2.4). Загалом за період 2020-2023 роки активи ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» збільшився на 166,89%, що свідчить про нарощення фінансових можливостей товариства та їх ефективно авансування в його активи. Нарощення активів відбулося за рахунок різкого збільшення обсягів оборотних активів, а саме її темпи росту становлять 128,66% у 2023 році проти 2022 року, 112,32% у 2022 році проти 2023 року, 124,66% у 2021 році проти 2020 року. Загалом оборотні активи товариства збільшився на 180,14% у 2023 році проти 2020 року.

Стримало нарощення активів більш високими темпами скорочення обсягів необоротних активів, а саме тенденції зниження становлять 64,78% у 2023 році проти 2022 року, 66,17% у 2022 році проти 2021 року, та наростилися на 115,26% у 2021 році проти 2020 року. Таке нарощення у 2021 році не змогло повною мірою перекрити скорочення обсягів фінансування наступних періодів, і, загалом, необоротні активи товариства становили у 2023 році лише 49,41% обсягів фінансування необоротних активів 2020 року.

Найбільша частка активів спрямована на фінансування оборотних активів, що загалом позитивно характеризує діяльність товариства, а саме питома вага таких активів складає 97,0% у загальних фінансових можливостях товариства. Це вказує на високий рівень ліквідності товариства. Такі досягнення можна пояснити:

- запаси товариства мали позитивну динаміку до нарощення, а саме їх збільшення становило 137,56% у 2023 році проти 2022 року, 106,21% у 2022 році проти 2021 року, та 117,36% у 2021 році проти 2020 року. Загалом запаси

Таблиця 2.4 – Показники динаміки майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2020 – 2023 рр.

Складові активів	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік		Темпи зміни			
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2023 р. проти 2022 р.	2022 р. проти 2021 р.	2021 р. проти 2020 р.	2023 р. проти 2020 р.
Активи	25895,80	100,00	32033,80	100,00	34585,30	100,00	43216,80	100,00	124,96	107,97	123,70	166,89
1. Необоротні активи (разом за розділом 1)	2625,40	10,14	3026,00	9,45	2002,30	5,79	1297,10	3,00	64,78	66,17	115,26	49,41
2. Оборотні активи	23270,40	89,86	29007,80	90,55	32583,00	94,21	41919,70	97,00	128,66	112,32	124,66	180,14
2.1. Запаси	6004,30	23,19	7046,90	22,00	7484,70	21,64	10296,10	23,82	137,56	106,21	117,36	171,48
2.2. Грошові кошти і розрахунки	16862,60	65,12	21575,20	67,35	24788,90	71,67	31301,20	72,43	126,27	114,90	127,95	185,62
2.2.1. Кошти в розрахунках	392,00	1,51	6333,00	19,77	3841,30	11,11	11550,20	26,73	300,68	60,66	1615,56	2946,48
2.2.2. Гроші та їх еквіваленти	12280,50	47,42	15242,20	47,58	20947,60	60,57	19751,00	45,70	94,29	137,43	124,12	160,83
2.2 Витрати майбутніх періодів	149,30	0,58	199,30	0,62	110,30	0,32	135,10	0,31	122,48	0,00	0,00	0,00
2.3 Інші оборотні активи	254,20	0,98	186,40	0,58	199,10	0,58	187,30	0,43	94,07	106,81	73,33	73,68

Таблиця 2.5 – Показники динаміки капіталу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2020 – 2023 рр.

Складові капіталу	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік		Темпи зміни			
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2023 р. проти 2022 р.	2022 р. проти 2021 р.	2021 р. проти 2020 р.	2023 р. проти 2020 р.
1. Капітал	25895,80	100,00	32033,80	100,00	34585,30	100,00	43216,80	100,00	124,96	107,97	124,72	168,26
2. Власний капітал (всього за розділом 1)	25684,70	99,18	28379,50	88,59	31372,60	90,71	35483,60	82,11	113,10	110,55	110,49	138,15
2.1. Власний оборотний капітал (1рП-1рА+2рП)	23059,30	89,05	25353,50	79,15	25353,50	73,31	34186,50	79,10	134,84	100,00	109,95	148,25
3. Позиковий капітал	211,10	0,82	3654,30	11,41	3212,70	9,29	7733,20	17,89	240,71	87,92	1731,08	3663,29
3.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	13,00	0,05	3654,30	11,41	3212,70	9,29	7733,20	17,89	240,71	87,92	28110,00	59486,15
3.2.1. Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Поточні зобов'язання	13,00	0,05	3286,10	10,26	2905,40	8,40	5922,80	13,70	203,85	88,41	25277,69	45560,00
3.2.3. Поточні забезпечення	198,10	0,76	368,20	1,15	307,30	0,89	1810,40	4,19	589,13	83,46	185,87	913,88

товариства збільшився на 171,48% у 2023 році проти 2020 року;

-кошти на рахунках мають несталу тенденцію до загального нарощення, а саме темпи зниження склали 94,29% у 2023 році проти 2022 року, а нарощення 137,43% у 2022 році проти 2021 року, 124,12% у 2021 році проти 2020 року. Загалом готівка товариства збільшився на 160,83% у 2023 році проти 2020 року;

-грошові кошти і розрахунки наростилися на 126,27% у 2023 році проти 2022 року, 114,90% у 2022 році проти 2021 року, 127,95% у 2021 році проти 2020 року. Загалом дебіторська заборгованість товариства збільшився на 185,62% у 2022 році проти 2020 року.

Структурну динаміку майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2021-2023 представимо на рисунку 2.1.

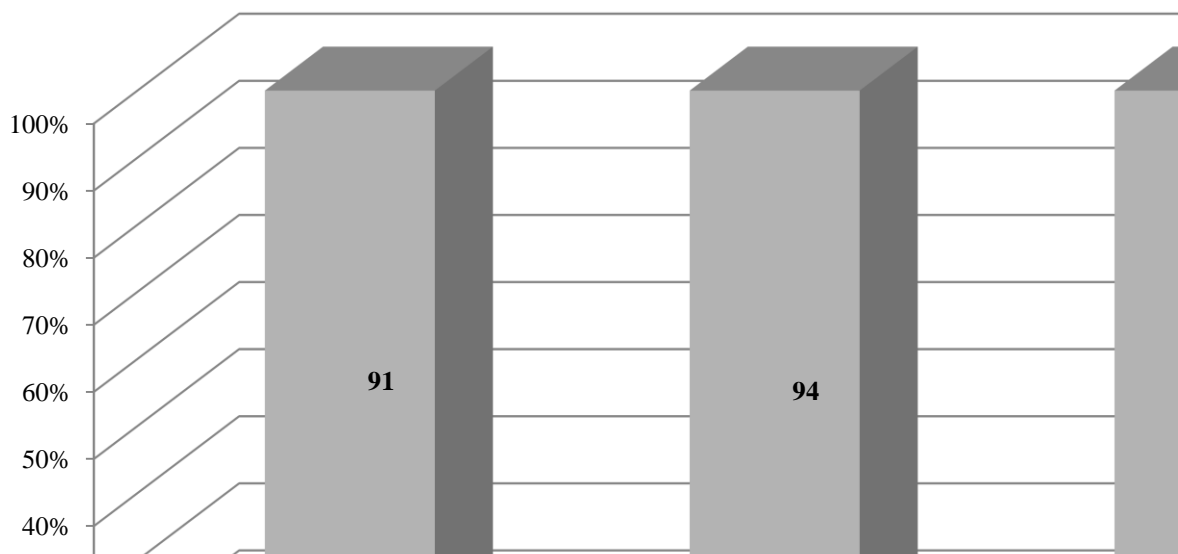

Рисунок 2.1 – Структурна динаміка майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2021-2023 рр., %

Джерела формування активів ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2020-2023 рр. мають тенденцію до постійного нарощення, а саме темпи зміни складають 124,96% у 2023 році проти 2022 року, 107,97% у 2022 році проти 2021 року, 124,72% у 2021 році проти 2020 року. Загалом за період 2020-2023 роки капітал товариства збільшився на 168,26%, що свідчить про нарощення фінансових можливостей товариством. Нарощення джерел формування активів було досягнуто за рахунок:

-різкого збільшення обсягів позикового капіталу, а саме тенденції росту становлять 240,71% у 2023 році проти 2022 року, знизилися до рівня 87,92% у 2022 році проти 2021 року, різко зросли до рівня 1731,08% у 2021 році проти 2020 року. Загалом позиковий капітал товариства збільшився на 3663,29% у 2023 році проти 2020 року;

-збільшення обсягів власного капіталу, а саме тенденції росту коливаються і становлять 113,10% у 2023 році проти 2022 року, 110,55% у 2022 році проти 2021 року, 110,49% у 2021 році проти 2020 року. Загалом позиковий капітал товариства збільшився і темп зміни становить 138,15% у 2023 році проти 2020 року.

Різде нарощення позикового капіталу відбулося за рахунок збільшення поточних зобов'язань, темпи їх росту складають 203,85% у 2023 році проти 2022 року, 88,41% у 2022 році проти 2021 року, 25277,69% у 2021 році проти 2020 року. Загалом поточні зобов'язання товариства збільшився на 45560,00% у 2023 році проти 2020 року. Це пояснюється збільшенням кредиторської заборгованості перед стейкхолдерами товариства за товари, роботи та послуги. Щодо довгострокових та короткострокових позик, то впродовж 2020-2023 років товариство в своєму обороті таким джерел формування капіталу не користувалося.

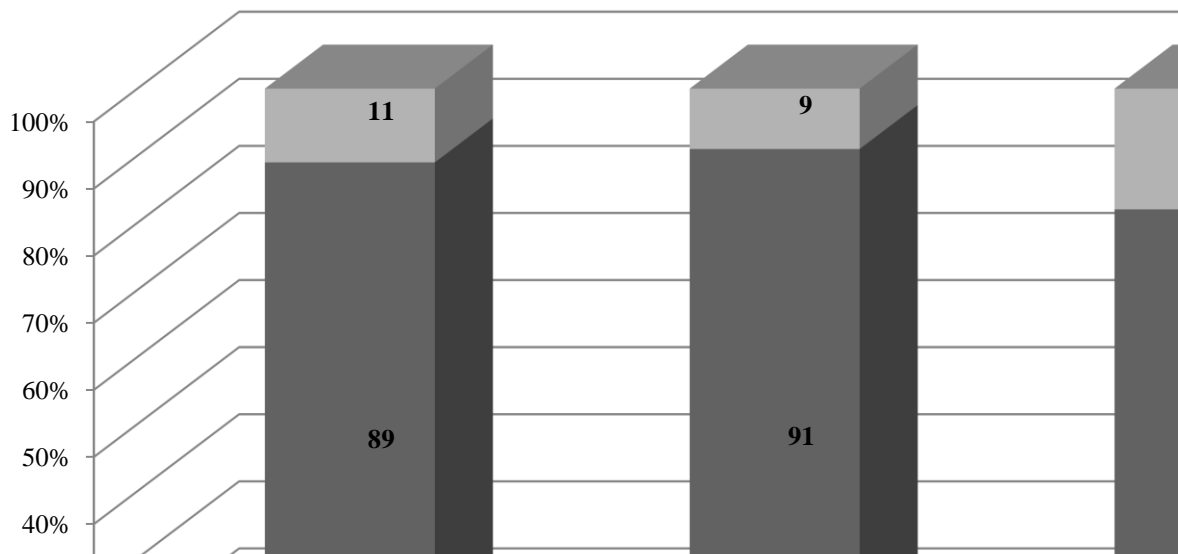

Рисунок 2.2 – Структурна динаміка капіталу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2021-2023 рр.

Відзначаючи високі темпи зміни позикового капіталу (рисунок 2.2) впродовж 2020-2023 років, структура капіталу представлена більшою мірою власним капіталом, питома вага якого становить 82,11% у структурі капіталу 2023 року. Таке суттєве перевищення частки власного над позиковим капіталом свідчить про відсутність потреби у залученні позикових коштів або у свідомій відмові від такого джерела фінансування, що і забезпечує його фінансову незалежність.

Аналізуючи показники формування доходів і витрат ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» та їх динаміку за 2021-2023 рр., можна відмітити позитивну його тенденцію цьому напрямі, а саме чистий прибуток товариства склав на 01.01.2024 року 4143,60 тис. грн. і темпи його нарощення становлять 138,43% у 2023 році проти 2022 року, 111,04% у 2022 році проти 2021 року, 158,87% у 2021 році проти 2020 року. Загалом чистий прибуток товариства збільшився і темп зміни його становить 244,22% у 2023 році проти 2020 року.

Суттєве нарощення обсягів чистого прибутку товариством у 2,44 рази відбулося за рахунок збільшення обсягів загальних валових доходів на 189,82% у 2023 році проти 2022 року, 64,80% у 2022 році проти 2021 року, 111,53% у 2021 році проти 2020 року. Загалом дохід товариства збільшився і темп його зміни становить 137,17% у 2023 році проти 2020 року. Загальний обсяг валових витрат збільшення дещо нижчими темпами загалом, а саме на 192,96% у 2023 році проти 2022 року, 62,90% у 2022 році проти 2021 року, 110,18% у 2021 році проти 2020 року. Загалом валові витрати збільшилися і темпи їх зміни становлять 133,72% у 2023 році проти 2020 року.

Загальний обсяг доходів товариства збільшився за рахунок нарощення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 191,20% у 2023 році проти 2022 року, 62,59% у 2022 році проти 2021 року, 113,32% у 2021 році проти 2020 року. Загалом чистий дохід товариства збільшився і темп його зміни становить 135,62% у 2023 році проти 2020 року. Позитивно на доходність товариства вплинуло і збільшення інших операційних доходів, темпи зміни яких складають 162,79% у 2023 році проти 2022 року, 343,85% у 2022 році

проти 2021 року, 35,76% у 2021 році проти 2020 року. Загалом інші операційні доходи товариства збільшилися і темп їх зміни становить 200,16% у 2023 році проти 2020 року. Несуттєвий, але позитивний вплив на отримання прибутку товариством вплинуло і отримання інших доходів в обсязі 80,30 тис. грн., темпи зміни яких становлять 196,33% порівнюючи 2023 рік з 2020 роком.

Цілком логічним є той факт, що найбільший вплив на обсяги витрат має така стаття як собівартість, темпи нарощення яких становлять 218,57% у 2023 році проти 2022 року, 55,98% у 2022 році проти 2021 року, 116,11% у 2021 році проти 2020 року. Загалом собівартість збільшилася і темп її зміни становить 142,06% у 2023 році проти 2020 року. Деяко нижчими темпами зросли і витрати на збут, а саме темпи їх нарощення становлять 131,10% у 2023 році проти 2022 року. В інші звітні періоди скоротилися і темпи зміни становили 89,68% у 2022 році проти 2021 року, 91,99% у 2021 році проти 2020 року. Загалом витрати на збут збільшилися і темп її зміни становить 108,15% у 2023 році проти 2020 року.

Позитивним в умовах війни є той факт, що ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» сплатило у 2023 році податок на прибуток в обсязі 1203,20 тис. грн., і його темпи зміни становлять 323,09% у 2023 році проти 2020 року. Загалом, темпи росту доходів вищі темпів росту витрат продовж звітного періоду, що свідчить, що товариством достатня увага приділяється управлінню витратами та ефективністю використання ресурсів на виробництво готової продукції та її реалізацію.

Враховуючи нарощення обсягів чистого прибутку за період, що досліджується, товариство наростило чистого прибутку на 2446,9 тис. грн., що є наслідком покращення ефективності прийнятих рішень щодо управління товариством та його фінансово-господарською діяльністю. Таким чином, ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» розширює обсяги виробництва та обсяги реалізації, про що свідчить перевищення темпів росту оборотних активів над темпами росту необоротних активів. За досліджуваний період структура капіталу підприємства

Таблиця 2.6 – Показники формування доходів і витрат ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» та їх динаміка за 2020-2023 рр.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни			
					2023 р. проти 2022 р.	2022 р. проти 2021 р.	2021 р. проти 2020 р.	2023 р. проти 2020 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	72887,40	82598,90	51697,70	98846,80	191,20	62,59	113,32	135,62
Інші операційні доходи	1763,20	630,50	2168,00	3529,20	162,79	343,85	35,76	200,16
Інші доходи	40,90	73,10	110,60	80,30	72,60	151,30	178,73	196,33
Разом доходи	74691,50	83302,50	53976,30	102456,30	189,82	64,80	111,53	137,17
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	54764,10	63587,50	35593,60	77795,80	218,57	55,98	116,11	142,06
Витрати на збут	17858,30	16427,70	14732,40	19313,70	131,10	89,68	91,99	108,15
Інші операційні витрати	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші витрати	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Разом витрати	72622,40	80015,20	50326,00	97109,50	192,96	62,90	110,18	133,72
Фінансовий результат до оподаткування	2069,10	3287,30	3650,30	5346,80	146,48	111,04	158,88	258,41
Податок на прибуток	372,40	591,70	657,10	1203,20	183,11	111,05	158,89	323,09
Чистий прибуток (збиток)	1696,70	2695,60	2993,20	4143,60	138,43	111,04	158,87	244,22

залишалася стабільною із тенденцією до збільшення власного капіталу, який і так складає значну питому вагу у загальному капіталі, внаслідок чого товариство має значний рівень фінансової незалежності від інвесторів і кредиторів, що має позитивний вплив на прийняття управлінських рішень. Власних оборотних коштів, якими товариство може вільно маневрувати, вистачає. За рахунок наявних грошових коштів товариство здатне погасити негайно всі існуючі поточні зобов'язання, що є наслідком збільшення грошових коштів (найліквідніших активів). Достатність грошових коштів забезпечує можливість виконання управлінських дій, спрямованих на покращення власної діяльності. Зважаючи на позитивні тенденції в фінансово-господарській діяльності товариству з легкістю вдається організовувати свою управлінську діяльність на засадах самоокупності, самофінансування та підвищити ефективність діяльності, забезпечуючи прибутковість діяльності в умовах війни.

2.2. Оцінка стану фінансової безпеки товариства на основі оцінки рівня використання фінансових ресурсів

З метою забезпечення системності при дослідженні фінансової безпеки товариства є потреба у одночасному врахуванні всіх її основних характеристик через взаємодію всіх її складових та їх взаємне доповнення. Одним з важливих показників забезпечення фінансової безпеки та важливим критерієм ефективності фінансової діяльності суб'єкта господарювання є його ліквідність. Ліквідність товариства – це його спроможність гасити наявними оборотними активами взяті перед партнерами зобов'язання, тобто можливість трансформації поточних зобов'язань у грошові кошти.

При проведенні аналізу ліквідності майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» зосередимо увагу на структурі його активів та їх динаміці (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Склад та структура активів за рівнем ліквідності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» та їх динаміка за 2020-2023 рр.

Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік		Темпи зміни			
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2023 р. проти 2022 р.	2022 р. проти 2021 р.	2021 р. проти 2020 р.	2023 р. проти 2020 р.
1. Найбільш ліквідні активи, А ₁	12280,50	47,42	15242,20	47,58	20947,60	60,57	19751,00	45,70	94,29	137,43	124,12	160,83
2. Активи, що швидко реалізуються, А ₂	4582,10	17,69	6333,00	19,77	3841,30	11,11	11550,20	26,73	300,68	60,66	138,21	252,07
3. Активи, що повільно реалізуються, А ₃	6407,80	24,74	7432,60	23,20	7794,10	22,54	10618,50	24,57	136,24	104,86	115,99	165,71
4. Активи, що важко реалізуються, А ₄	2625,40	10,14	3026,00	9,45	2002,30	5,79	1297,10	3,00	64,78	66,17	115,26	49,41
Разом	25895,80	100,00	32033,80	100,00	34585,30	100,00	43216,80	100,00	124,96	107,97	123,70	166,89

Виходячи з даних таблиці 2.7 в 2023 році, домінуючу частку в активах товариства (45,70 %) займають грошові кошти. За економічним змістом їх відносять до активів, що є абсолютно ліквідні. Однак, слід відмітити, що товариство має у структурі майна значну питому вагу дебіторської заборгованості (26,73%) – активи, що швидко реалізуються, та запасів (24,57 %) – активи, що повільно реалізуються. Головним і найбільш суттєвим критерієм ліквідності майна товариства є наявність грошових коштів, які відносяться до групи найбільш ліквідних активів. У складі майна досліджуваного суб'єкта господарювання, як зазначалося вище, їх частка в 2023 році становила 45,70%. Щодо питомої ваги активів, що важко реалізуються, то товариство має їх в структурі майна лише 3,00%, що в чергове підтверджує його високу ліквідність. У динаміці спостерігається різке зниження як абсолютного значення названого показника, так і відносного, що свідчить про підвищення рівня ліквідності товариства. Розглядаючи динаміку запасів та інших оборотних активів, які відносяться до групи активів, що повільно реалізуються, відмічаємо сталість їх динаміки, так, у 2020 році їх питома вага становила 24,74%, у 2021 році – 23,20%, у 2022 році – 22,54 %. Щодо таких складових ліквідності, як найбільш ліквідні активи та швидко реалізуємі активи, то їх динаміка обернена, перші мають тенденцію до скорочення, а другі, навпаки, до нарощення. Це свідчить про часткову затримку активів у стані дебіторської заборгованості, але для товариства це є зовсім не критично, оскільки майже половина активів є найбільш ліквідними. Загалом необхідно відмітити покращення політики управління ліквідністю товариства протягом аналізованих 2020-2023 років, що підтверджується значною частковою найбільш ліквідних активів та зменшенням частки активів, що важко реалізуються.

Поточна ліквідність балансу товариства, визначена при порівнянні окремих груп пасивів та активів, свідчить про виконання умов ліквідності. Це означає, що на підприємстві на кінець 2023 року забезпечено високий рівень ліквідності, при якому товариство має достатньо наявних активів у абсолютно ліквідній формі для задоволення в установленій строк вимог, висунутих зі

сторони кредиторів.

Отже, висновок щодо стану ліквідності майна ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» в цілому є позитивним, оскільки результати дослідження свідчать про значні обсяги грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні товариства, та їх позитивну динаміку до нарощення. Щодо питомої ваги запасів у майні товариства то вона має незначні коливання. Несуттєва питома вага необоротних активів у складі активів пояснюється специфікою діяльності товариства, що потребує утримання на балансі складного обладнання з метою забезпечення ефективної роботи суб'єкта господарювання. Неоднозначно характеризується наявність дебіторської заборгованості, що в деякій мірі заважає розширенню та підвищенню ефективності фінансової діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання, проте свідчить про довірчі та лояльні відносини з дебіторами.

Проведемо аналіз ліквідності балансу станом на кінець 2023 року за допомогою даних наведених в таблиці 2.8.

Умови забезпечення ліквідності балансу є наступними: $A_1 \geq P_1$, $A_2 \geq P_2$, $A_3 \geq P_3$, $A_4 \leq P_4$. Як свідчать дані таблиці 2.8, з них виконуються всі чотири:

а) перевищення грошових коштів над кредиторською заборгованістю виникло внаслідок значної вартості грошових коштів, тому $A_1 \geq P_1$.

б) перевищення дебіторської заборгованості над короткостроковими кредитами та позиками пояснюється відсутністю останніх, тому $A_2 \geq P_2$.

в) запаси та інші оборотні активи значно переважають довгострокові зобов'язання через незначну їх вартість, тому $A_3 \geq P_3$.

г) власний капітал (P_4) більший за перший розділ активу балансу, тобто перевищення обсягів власних коштів, авансованих в основні засоби та інші необоротні активи (A_4), означає достатню наявність власного оборотного капіталу, тому $A_4 \leq P_4$.

Такий результат можемо пояснити відсутністю короткострокової та довгострокової заборгованості в політиці формування пасивів товариства та оптимальною структурою майна з високою питомою вагою абсолютно ліквідних активів та з незначними обсягами неліквідних активів у ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА».

Таблиця 2.8 – Показники ліквідності балансу ТОВ «ГЕТІХ УКРАЇНА» та їх динаміка за 2020-2023 рр.

Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік		Темпи зміни			
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2023 р. проти 2022 р.	2022 р. проти 2021 р.	2021 р. проти 2020 р.	2023 р. проти 2020 р.
Найбільш термінові пасиви, П ₁	211,10	0,82	3654,30	11,41	3212,70	9,29	7733,20	17,89	240,71	87,92	1731,08	3663,29
Короткотермінові пасиви, П ₂	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Довготермінові пасиви, П ₃	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Стійкі пасиви, П ₄	25684,70	99,18	28379,50	88,59	31372,60	90,71	35483,60	82,11	113,10	110,55	110,49	138,15
Разом	25895,80	100,00	32033,80	100,00	34585,30	100,00	43216,80	100,00	124,96	107,97	123,70	166,89

Таблиця 2.9 – Дотримання умов забезпечення ліквідності балансу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2020-2023 рр.

Умови забезпечення ліквідності балансу	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
$A_1 \geq П_1 (A_1 - П_1)$	12069,40	11587,90	17734,90	12017,80
$A_2 \geq П_2 (A_2 - П_2)$	4582,10	6333,00	3841,30	11550,20
$A_3 \geq П_3 (A_3 - П_3)$	6407,80	7432,60	7794,10	10618,50
$A_4 \leq П_4 (A_4 - П_4)$	-23270,40	-25353,50	-29370,30	-34186,50

Отже, за результатами розрахунків отримали еталонний результат, тому згідно з правилами оцінки ліквідності балансу, можемо з впевненістю стверджувати про абсолютну ліквідність балансу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» у 2020-2023 роках.

Оцінка ліквідності доповнюється аналізом платоспроможності, яка характеризує наявність у товариства коштів, розміщених в активі балансу, для сплати всіх зовнішніх боргів як за короткостроковими, так і за довгостроковими зобов'язаннями при одночасному забезпеченні безперебійного здійснення процесу виробництва і реалізації. Тому з метою поглибленого аналізу платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості як основи забезпечення фінансової безпеки товариства розрахуємо коефіцієнти платоспроможності (таблиця 2.10).

Загальний стан платоспроможності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2020-2023 роки визначається на підставі розрахунку коефіцієнта покриття, який показує, в якій мірі поточні активи товариства покривають його поточні зобов'язання. За міжнародними стандартами оптимальний рівень цього показника становить 2. У 2023 році даний показник на досліджуваному підприємстві склав 3,03, тобто на 1 грн. короткострокових зобов'язань припадає 3 грн. 03 коп. оборотних активів, що значно вище оптимального. Також порівнюючи попередні три роки, спостерігаємо різку динаміку до його зниження. Значне значення коефіцієнту покриття у 2020 році відбулося за

Таблиця 2.10 – Показники платоспроможності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2020-2023 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення			
					2023 р. проти 2022 р.	2022 р. проти 2021 р.	2021 р. проти 2020 р.	2023 р. проти 2020 р.
1. Коефіцієнт покриття	64,50	4,60	4,24	3,03	-1,21	-0,35	-59,90	-61,46
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	21,71	1,73	1,20	1,49	0,30	-0,54	-19,97	-20,21
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	58,17	4,17	6,52	2,55	-3,97	2,35	-54,00	-55,62
4. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	21,71	1,73	1,20	1,49	0,30	-0,54	-19,97	-20,21
5. Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	21,71	1,73	1,20	1,49	0,30	-0,54	-19,97	-20,21
6. Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	30,35	2,03	2,43	1,37	-1,05	0,39	-28,32	-28,98

рахунок значного перевищення ліквідних активів над поточними зобов'язаннями.

Для визначення, яким повинен бути розмір поточних активів ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» для забезпечення безперебійного процесу господарської діяльності та сплати заборгованості за короткостроковими зобов'язаннями розрахуємо нормальний коефіцієнт покриття:

$$K_{\text{п.н.}} = (A_1 + 0,5A_2 + 0,3A_3) / (\Pi_1 + 0,5\Pi_2 + 0,3\Pi_3) \quad (2.1)$$

$$K_{\text{п.н.2020}} = (12280,5 + 0,5 \times 4582,1 + 0,3 \times 6407,8) / (211 + 0,5 \times 0 + 0,3 \times 0) = 78,13306$$

$$K_{\text{п.н.2021}} = 5,65$$

$$K_{\text{п.н.2022}} = 7,85$$

$$K_{\text{п.н.2023}} = 3,71$$

Таким чином, сукупні оборотні активи перевищують короткострокові зобов'язання в багато разів. Це забезпечить необхідний рівень платоспроможності, що дозволить не лише розрахуватися за поточною заборгованістю, але й залишити кошти для продовження фінансово-господарської діяльності. Тому досліджуване товариство за потребою може залучати короткострокові та довгострокові зобов'язання, не турбуючись про зниження рівня своєї платоспроможності, адже фактичний коефіцієнт покриття у 2023 році на 3,71 рази перевищує рекомендоване значення для даного товариства.

Розглядаючи досить високий загальний рівень платоспроможності, необхідно звернути увагу на якісний склад оборотного капіталу, за рахунок якого він забезпечується. Так, маємо відмітити, що зростання поточних активів відбулося за рахунок збільшення грошових коштів, запасів та дебіторської заборгованості. Щодо найбільш термінових пасивів, то вони також мали тенденцію до різкого нарощення, а саме з 211,10 тис.грн. у 2020 році до 7733,2 тис. грн. у 2023 році (нарощення становить 36,6 рази проти 2020 року). Саме цим пояснюється зниження протягом чотирьох років коефіцієнту швидкої ліквідності. Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує рівень погашення короткострокових зобов'язань за рахунок повернення всіх боргів дебіторами.

Даний показник на ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» перевищує верхню межу оптимального значення (0,8) і станом на кінець 2023 року складає 1,49, тобто за умови інкасації дебіторської заборгованості в повній мірі може бути погашена кредиторська заборгованість, якщо не буде можливості реалізувати запаси за балансовою вартістю. Проте потрібно враховувати фінансову спроможність боржників товариства, від якої залежить чи буде можливим негайне повернення боргів дебіторами.

Найбільш жорстким критерієм, що характеризує стан платоспроможності підприємства є коефіцієнт абсолютної ліквідності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань товариства може бути погашена на дату складання балансу. Станом на кінець 2023 року ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за рахунок наявних грошових коштів може повною мірою погасити кредиторську заборгованість, про що свідчить значення даного показника 2,55 при нормативі 0,2-0,3.

Як свідчить коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, в 2020 році на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 21,71 грн. коштів, що знаходяться у розрахунках із дебіторами, а в 2023 році – 1,49 грн. Тобто, при поверненні в повному обсязі дебіторської заборгованості підприємство зможе повною мірою покрити свої короткострокові зобов'язання.

Крім того, слід відмітити зниження коефіцієнту ліквідності товарно-матеріальних цінностей на 1,05 у 2023 році відносно попереднього року. Загалом за чотири останні роки спостерігається стала тенденція до зниження, що є характерним для всіх наведених показників. За рахунок реалізації запасів за балансовою вартістю товариство станом на кінець 2023 року має можливість погасити в повній мірі всі поточні зобов'язання. Така ситуація виникла внаслідок нарощення як обсягів поточних зобов'язань так і окремих складових оборотних активів товариства.

Отже, ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» має досить високу як наявну, так і потенційну платоспроможність. Проте все ж необхідно звернути увагу на значні обсяги грошових коштів та дебіторської заборгованості, внаслідок

вивільнення яких можливо забезпечити розширення обсягів діяльності та підвищення її ефективності. Також необхідно вжити заходів щодо зменшення товарно-матеріальних запасів шляхом продажу готової продукції та направлення у виробництво запасів.

Таким чином, узагальнюючи дані проведеного аналізу ліквідності і платоспроможності визначимо тип фінансової стійкості товариства за допомогою таблиці інформації наведеної в таблиці 2.11, в якій поряд з оцінкою поточного стану платоспроможності зробимо її прогноз на короткострокову і довгострокову перспективу.

Таблиця 2.11 – Класифікація типів фінансової стійкості, виходячи із рівня ліквідності оборотного капіталу ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2023 р.

Тип стійкості	Поточна	В короткостроковій перспективі	В довгостроковій перспективі
Абсолютна фінансова стійкість	$A_1 \geq \Pi_1$ 19751,00 \geq 7733,20	$A_1 \geq \Pi_1 + \Pi_2$ 19751,00 \geq 7733,20	$A_1 \geq \Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3$ 19751,00 \geq 7733,20
Нормальна фінансова стійкість	$A_1 + A_2 \geq \Pi_1$ 31301,20 \geq 7733,20	$A_1 + A_2 \geq \Pi_1 + \Pi_2$ 31301,20 \geq 7733,20	$A_1 + A_2 \geq \Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3$ 31301,20 \geq 7733,20
Передкризова	$A_1 + A_2 + A_3 \geq \Pi_1$ 41919,70 \geq 7733,20	$A_1 + A_2 + A_3 \geq \Pi_1 + \Pi_2$ 41919,70 \geq 7733,20	$A_1 + A_2 + A_3 \geq \Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3$ 41919,70 \geq 7733,20

Дані таблиці свідчать, що враховуючи рівень ліквідності оборотних активів, фінансовий стан ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» як в поточному, так і в майбутніх періодах є абсолютно фінансово стійким, а фактична платоспроможність високою. Зважаючи на достатньо стійке фінансове становище, товариство займається пошуком шляхів не лише збереження, а й підвищення своєї платоспроможності, що підтверджують розраховані коефіцієнти платоспроможності.

В умовах ринкових відносин важливе значення має фінансова незалежність підприємства від залучених джерел фінансування. Запас власних коштів – це запас фінансової стійкості товариства за умови, що обсяги власних

коштів більші, ніж обсяги залучених. Важливе значення при дослідженні рівня фінансової безпеки товариства має оцінка його фінансової стійкості. Загальну оцінку фінансової стійкості ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» можна провести за допомогою наступних показників, наведених в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Загальні показники фінансової стійкості ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» та їх динаміка за 2020-2023 рр.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни 2023 рік проти 2020 року
Наявність власних оборотних коштів для фінансування запасів, тис. грн.	23059,30	25353,50	25353,50	34186,50	148,25
Наявність власних, довгострокових позикових коштів для фінансування запасів, тис. грн.	23059,30	25353,50	25353,50	34186,50	148,25
Наявність власних, довгострокових і короткострокових позикових коштів для фінансування запасів, тис. грн.	23059,30	25353,50	25353,50	34186,50	148,25
Запаси, тис. грн.	6004,30	7046,90	7484,70	10296,10	171,48
Лишок(+), нестача(-) власних оборотних коштів у формуванні запасів, тис. грн.	17055,00	18306,60	17868,80	23890,40	140,08
Лишок(+), нестача(-) власних, довгострокових позичкових коштів у формуванні запасів, тис. грн.	17055,00	18306,60	17868,80	23890,40	140,08
Лишок(+), нестача(-) власних, довгострокових і короткострокових позичкових коштів у формуванні запасів, тис. грн.	17055,00	18306,60	17868,80	23890,40	140,08

Виходячи з проведених розрахунків абсолютних показників, представлених в таблиці 2.12 можна зробити висновок про те, що дане товариство в процесі своєї фінансово-господарської діяльності є фінансово-

стійким та забезпечує підтримання та підвищення фінансової стійкості. Внаслідок цього, спостерігається позитивна динаміка власного оборотного капіталу. Його розмір на кінець 2023 року склав 34186,50 тис. грн. проти 23059,30 тис. грн., що забезпечило 148,25% нарощення. Спостерігаємо протягом досліджуваного періоду надлишок власного оборотного капіталу при фінансуванні запасів за всіма трьома показниками та позитивну динаміку його зростання. Враховуючи вище викладене, можемо оцінити фінансовий стан товариства як фінансово стійкий протягом 2020-2023 роки, оскільки всі джерела формування значно перевищують запаси і витрати. Надлишок власних оборотних коштів у формуванні запасів і витрат в обсязі 23890,40 тис. грн. говорить про ефективність їх використання і є позитивним моментом у здійсненні фінансово-господарської діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА».

Таким чином, розраховані показники свідчать про достатньо стійкий фінансовий стан ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», що позитивно впливає на його рівень фінансової безпеки. Рівень фінансової безпеки товариства зростає шляхом підвищення його фінансової стійкості, ознаками чого є оптимальна структура поточних зобов'язань, яка виражена високим рівнем фінансової автономії, зниженням фінансової напруги і фінансового ризику, достатньою наявністю власних оборотних коштів, високим рівнем інвестиційних можливостей підприємства.

2.3. Оцінка стану фінансової безпеки товариства на основі оцінки рівня забезпечення рентабельності

Рівень стратегії забезпечення фінансової безпеки в майбутньому найбільш точно визначають показники рентабельності, виражені прибутковістю або збитковістю. Рентабельність – це якісний показник, що характеризує рівень віддачі витрат або рівень використання наявних ресурсів у процесі виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг. Саме за допомогою дослідження рентабельності можна виявити не лише поточний рівень забезпечення

фінансової безпеки, а й можливості його підтримання та забезпечення в майбутньому. Тому вважаємо за необхідне дослідити рентабельність підприємства з метою оцінки стратегії забезпечення фінансової безпеки, що склалася на ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА».

У фінансовій практиці використовується ціла система показників рентабельності (прибутковості, збитковості):

а) рентабельність виробничих фондів (РФ), визначаються як відношення операційного прибутку (ЧП) за звітний період до середньорічної вартості основних фондів (ОФ) і нормованих оборотних коштів (ОК);

Цей показник використовується для оцінки ефективності виробничих фондів товариства та показує розмір операційного прибутку в розрахунку на сто одиниць основних засобів і оборотних активів.

б) рентабельність оборотних витрат, визначається як відношення операційного прибутку до собівартості (якщо промислова діяльність) або поточних витрат (якщо сфера обігу);

в) рентабельність обороту, розраховується як відношення операційного прибутку до обсягів реалізації;

Цей показник використовується для оцінки результатів господарської діяльності. Він показує скільки операційного прибутку приносить кожна гривня виручки від реалізації.

г) рентабельність капіталу (Рік) розраховується за формулою:

$$Рік = ОП / К \times 100, \quad (2.2)$$

де П – операційний прибуток;

К – середньорічна вартість капіталу.

Цей показник характеризує прибуток в розрахунку на одиницю майна, що знаходиться в розпорядженні товариства.

Показники рентабельності обороту і капіталу взаємопов'язані:

$$Еро = ОП / Т \times 100 \quad (2.3)$$

звідси:

$$ОП = Еро \times Т / 100 \quad (2.4)$$

Таблиця 2.13 – Показники рентабельності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» та їх динаміка за 2020-2023 рр., %

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення			
					2023 р. проти 2022 р.	2022 р. проти 2021 р.	2021 р. проти 2020 р.	2023 р. проти 2020 р.
Рентабельність майна	6,55	2,33	2,25	2,66	0,42	-0,08	-4,23	-3,89
Рентабельність поточних (оборотних) активів	7,29	2,58	2,43	2,78	0,35	-0,15	-4,71	-4,51
Рентабельність реалізації (виручки)	2,33	3,26	5,79	4,19	-1,60	2,53	0,94	1,86
Рентабельність обороту	2,27	3,24	5,55	4,04	-1,50	2,31	0,96	1,77
Валова рентабельність реалізації	2,77	3,95	6,76	5,22	-1,54	2,82	1,18	2,45
Операційна рентабельність реалізації	3,10	4,24	8,41	5,33	-3,08	4,17	1,14	2,23
Рентабельність основних засобів	64,63	23,85	29,76	62,79	33,03	5,91	-40,78	-1,83
Рентабельність сукупного капіталу	6,55	2,33	2,25	2,66	0,42	-0,08	-4,23	-3,89
Рентабельність власного капіталу	6,61	2,49	2,50	3,10	0,59	0,01	-4,11	-3,51
Рентабельність позикового капіталу	803,74	34,87	21,79	18,93	-2,87	-13,07	-768,87	-784,81
Рентабельність власного оборотного капіталу	7,36	2,78	2,95	3,48	0,53	0,17	-4,57	-3,88
Рентабельність доходів	2,27	3,24	5,55	4,04	-1,50	2,31	0,96	1,77
Рентабельність загальних витрат	2,34	3,37	5,95	4,27	-1,68	2,58	1,03	1,93
Рентабельність собівартості	3,10	4,24	8,41	5,33	-3,08	4,17	1,14	2,23

$$E_{po} = OP/T \times 100 = E_{po} \times T / 100 \times K \times 100 = E_{po} \times r, \quad (2.5)$$

де r – кількість оборотів капіталу, яке визначається як T / K ;

P – операційний прибуток;

T – доход.

д) рентабельність трудових ресурсів – характеризується двома показниками, а саме операційним прибутком в розрахунку на одного працівника товариства та операційним прибутком в розрахунку на одиницю витрат, що пов'язані з утриманням трудових ресурсів. Виходячи з наведених положень, розрахуємо рентабельність господарювання для ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА».

Дані таблиці 2.13 свідчать про достатньо високий рівень рентабельності, що як і сьогодні так і в майбутньому позитивно характеризує фінансову безпеку ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА». Також позитивним моментом в управлінні рентабельністю є збереження як динаміки так і сталості прорахованих показників, що виражені такими показниками рентабельності:

- рентабельність майна характеризується несталістю та коливається від 6,55 % у 2020 році до 2,66% у 2023 році, що можна пояснити непропорційним нарощенням як обсягів прибутку так і такими складовими майна як основні й оборотні активи, при порівнянні з відповідними попередніми періодами. Це підтверджується розрахованими показниками, а саме рентабельністю поточних (оборотних) активів, що має сталу тенденцію до зниження впродовж 2020-2022 років та часткове підвищення до рівня 2,78% у 2023 році, та рентабельністю основних засобів, що мала тенденцію до зниження впродовж 2020-2022 років та підйому у 2022-2023 роках до рівня 62,79%;

- рентабельність виручки підвищилася на 1,86 п.п. у 2023 році проти 2020 року та на 0,93 п.п. проти 2021 року та знизилася на 1,60 п.п. проти 2022 року;

- рентабельність обороту має аналогічну ситуації як і попередній показник, виражену сталою тенденцією до нарощення протягом 2020-2022 років та часткове зниження показника у 2023 році до рівня 4,04%;

- валова рентабельність реалізації також має аналогічну ситуацію і характеризується нарощенням впродовж 2020-2022 роками та зниженням на 1,54 п.п. у 2023 році проти 2022 року;

- операційна рентабельність реалізації зросла на 5,31 п.п. у 2022 році проти 2020 року та знизилася на 3,08 п.п у 2023 році проти 2022 року;

- рентабельність сукупного капіталу характеризується несталістю та коливається від 6,55 % у 2020 році до 2,66% у 2023 році, що як і рентабельність майна можна пояснити непропорційним нарощенням як обсягів прибутку так і такими складовими капіталу як власний так і залучений капітал, при порівнянні з відповідними попередніми періодами. Скорочення рентабельності власного і позикового капіталу пояснюється перевищеними темпами зростання власного (138,15% у 2023 році проти 2020 року) і позикового капіталу (3663,3% у 2023 році проти 2020 року) над темпами зростання прибутку (244,22% у 2023 році проти 2020 року) товариства;

- рентабельність власного оборотного капіталу товариства свідчить про наявність власного оборотного капіталу, що саме по собі позитивно характеризує ефективність фінансової діяльності товариства та відображає загальну тенденцію з рентабельність загалом;

- рентабельність як доходів так і витрат є майже ідентичною з аналогічною тенденцією, що свідчить про нарощення обсягів діяльності за рахунок кількісного нарощення, що пропорційно збільшило не лише доходи, але і витрати товариства;

- рентабельність собівартості зростає впродовж 2020-2022 років та знижуються у 2023 році, що свідчить про зростання та стабілізацію частки витрат у загальному обсязі доходів товариства.

Відзначимо, що показники рентабельності мають не сталу тенденцію у зростанні, що свідчить про потребу у більш глибокому аналізі показників, що характеризують зміни в стратегії забезпечення фінансової безпеки товариства. Дослідивши та виявивши позитивну динаміку рентабельності товариства, оцінимо її рівень, якого суб'єкт господарювання зміг досягти у звітному 2023

році завдяки даній позитивній динаміці аналізованих показників. У 2023 році кожні вкладені 100 грн. у майно підприємства принесли йому 2,66 грн. чистого прибутку, а в оборотні активи – 2,78 грн. Результативність щодо здійснення основної діяльності досягла у 2023 році 4,19 грн. чистого прибутку на кожні отримані 100 грн. чистої виручки; прибутковість основної діяльності – 4,04 грн. валового прибутку на кожні отримані 100 грн. чистої виручки. У 2023 році спостерігаємо загальний рівень рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємства 5,22 грн. валового прибутку на кожні 100 грн. чистого доходу. Після вирахування обігу витрат товариство отримало у звітному році 5,33 грн. на кожні 100 грн. вкладених коштів. Досить високого рівня при управлінні підприємство досягло у рентабельності основних засобів, що склала у 2023 році 62,79 %. На кожні 100 грн. капіталу, вкладеного у 2023 році ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» отримало 2,66 грн. чистого прибутку, з них 3,10 % забезпечено за рахунок вкладеного власного капіталу та 18,93 % за рахунок позикового капіталу. Власний оборотний капітал приніс 3,48 % прибутку у звітному році. Рентабельність доходів, витрат та собівартості знаходиться на не досить високому рівні (доходів – 4,04 %, витрат – 4,27 %, собівартості – 5,33 %), що свідчить про досить значні витрати на виробництво та суттєві обсяги витрат обігу.

На рівень і динаміку показників рентабельності господарювання, а як наслідок – і на стратегію забезпечення фінансової безпеки, впливає комплекс виробничо-господарських факторів, а саме: рівень організації торгівлі і управління; структура капіталу і його джерел; рівень використання ресурсів; обсяги, якість і структура готової продукції, витрати та інші.

Доцільно звернути увагу на методологію факторного аналізу впливу окремих кількісних показників на ефективність господарської діяльності. Вона передбачає розгляд вихідних формул розрахунку за всіма якісними і кількісними характеристиками процесів реалізації і підвищення рентабельності господарської діяльності.

Для факторного аналізу впливу витрат на рентабельність господарювання складемо таблицю 2.14.

Дані таблиці є вихідними для проведення трьохфакторного аналізу рентабельності операційної діяльності. Як вже зазначалося вище, основні показники господарювання товариства покращилися у 2023 році проти 2022 року, зокрема обсяги реалізації збільшилися на 47149,10 тис. грн. або на 91,2 %, обсяги оборотних активів зросли на 9336,70 тис. грн. або на 28,66 %. Нарощення обсягів господарювання спричинило приріст матеріальних витрат на 42202,20 тис. грн. або на 18,57 %.

Таблиця 2.14 – Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності операційної діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2022-2023 роки, тис. грн.

Показник	Умовне позначення	2022 рік	2023 рік	Відхилення показника 2023 року порівняно з 2022 роком	
				абсолютне	відносне, %
А	1	2	3	4	5
1. Продукція	N	51697,70	98846,80	47149,10	191,20
2. Собівартість	M	35593,60	77795,80	42202,20	218,57
3. Активи:					
- основні активи	F	1996,5	1259,5	-737,00	63,09
- оборотні активи	E	32583	41919,7	9336,70	128,66
4. Амортизація	A	4143,1	4534	390,90	109,43

Розглянемо як названі зміни вплинули на рентабельність операційної діяльності для чого побудуємо таблицю 2.15.

Для того, щоб побудувати трьохфакторну модель необхідно визначити залежність наступних факторів:

- прибутковість реалізації;
- фондомісткість виробництва;
- оборотності оборотних активів.

Таблиця 2.15 – Розрахункові дані для трьохфакторної моделі рентабельності операційної діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» у 2022-2023 роках

Показник	Умовне позначення	2022 рік	2023 рік	Відхилення показника 2023 року порівняно з 2022 роком	
				абсолютне	відносне, %
Розрахункові дані					
1. Витрати, що вплинули на зменшення доходів	$C = U + M + A$	39736,70	82329,80	42593,10	207,188
2. Прибуток	$P = N - C$	11961,00	16517,00	4556,00	138,090
3. Рентабельність капіталу	$R = P / (F + E)$	0,346	0,383	0,04	110,588
Розрахунки для трьохфакторної моделі					
1. Прибутковість реалізації	P/N	0,231	0,167	-0,064	72,222
2. Фондомісткість	F/N	0,039	0,013	-0,026	32,994
3. Оборотність оборотних активів	E/N	0,630	0,424	-0,206	67,288

Спочатку знайдемо значення рентабельності для базисного і звітного року:

а) для базисного року:

$$R_0 = (P_0 / K_0) = (P_0 / N_0) / (F_0 / N_0 + E_0 / N_0) = 0,3453 \quad (2.7)$$

б) для звітного року:

$$R_1 = P_1 / K_1 = (P_1 / N_1) / (F_1 / N_1 + E_1 / N_1) = 0,3824 \quad (2.8)$$

Таким чином, підвищення рентабельності за звітний період складає:

$$\Delta R = 0,3824 - 0,3453 = 0,0371 = 3,71 \%$$

Проаналізуємо, який вплив здійснили вказані фактори.

а) відстежимо вплив зміни факторів рентабельності реалізації.

1) розрахуємо умовну рентабельність з прибутковості при умові, що змінилася лише прибутковість реалізації, а значення інших факторів залишається на рівні базисного періоду:

$$R = (P_1 / N_1) / (F_0 / N_0 + E_0 / N_0) = 0,2496 \quad (2.9)$$

2) виділимо вплив прибутковості реалізації:

$$\Delta R = 0,3824 - 0,2496 = 0,1328 = 13,28 \%$$

б) відстежимо вплив зміни фондомісткості.

1) розрахуємо умовну рентабельність за фондомісткістю при умові, що змінилися два фактори – рентабельність реалізації і фондомісткість, а значення інших факторів залишилося на рівні базисного року:

$$R = (P_1 / N_1) / (F_1 / N_1 + E_0 / N_0) = 0,2597 \quad (2.10)$$

2) визначимо вплив фактора фондомісткості:

$$\Delta R = 0,2496 - 0,2597 = - 0,0101 = - 1,01 \%$$

в) відстежимо вплив оборотності оборотних активів.

1) розрахуємо рентабельність для звітнього року. Він розрахований раніше і дорівнює 0,3453.

2) виділимо вплив оборотності оборотних активів:

$$\Delta R = 0,2597 - 0,3453 = - 0,0856 = - 8,56 \%$$

$$\text{Отже, } \Delta R = 0,1328 - 0,0101 - 0,0856 = 0,0371 = 3,71 \%$$

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що факторні моделі рентабельності розкривають найважливіші зв'язки між показниками ефективності господарювання товариства та витратами на їх досягнення.

Отже, слід відмітити про підвищення рентабельності господарювання ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», результатом чого є нарощення прибутку товариства. Враховуючи позитивну тенденцію в зростанні рівня рентабельності можемо з впевненістю стверджувати і про реалізацію заходів спрямованих на покращення стратегії забезпечення фінансової безпеки, адже саме достатній рівень рентабельності має досить позитивний вплив не лише на поточну фінансову безпеку підприємства, а й здатен забезпечити досить високий її рівень в майбутньому.

Висновки за розділом 2

ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» характеризується сталою динамікою до нарощення обсягів діяльності, ознаками чого є зростання валюти балансу

протягом 2020-2023 років. Основну питому вагу у валюті балансу складають оборотні активи і їх частка постійно зростає за рахунок нарощення залишків запасів та грошових коштів. Структура капіталу, в основному, представлена власним капіталом, значну частину серед яких займає нерозподілений прибуток, який має позитивну тенденцію щодо збільшення, та зареєстрований (пайовий) капітал. Ефективність управління капіталом товариства підтверджується його постійним зростанням. Управлінські рішення суб'єкта господарювання направлені на забезпечення власної фінансової незалежності при цьому і довгострокові і короткострокові кредити товариством не залучалися.

Основою забезпечення фінансової безпеки ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» є його платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість. Проведене дослідження даних характеристик свідчить про досить високий рівень фінансової безпеки. По-перше, це підтверджується виконанням всіх чотирьох умов забезпечення ліквідності, оскільки товариство має достатньо наявних активів у ліквідній формі для задоволення в установленій термін вимог, висунутих зі сторони кредиторів. По-друге, всі розраховані показники платоспроможності досягають та навіть перевищують норму, що свідчить про абсолютну наявну та потенційну платоспроможність, при якій товариство може безпроблемно та миттєво погасити всі свої зобов'язання при одночасному забезпеченні безперебійного процесу реалізації. По-третє, досліджуваний суб'єкт господарювання постійно забезпечує підтримання та підвищення фінансової стійкості, сприяючи зростанню надлишку власного оборотного капіталу при фінансуванні запасів та витрат.

Дослідження рентабельності, як важливого напрямку забезпечення фінансової безпеки в перспективі, дало змогу виявити можливі загрози фінансовій безпеці товариства в майбутньому, оскільки рівень всіх показників рентабельності є достатнім, проте мав тенденцію до зниження впродовж 2020-2022 років. Слід зазначити, що ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» все ж забезпечує

прибутковість за всіма показниками та в 2023 році її рівень дещо підвищується, цим самим підтверджуючи увагу керівництва до покращення даних показників.

Показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості забезпечують досить високий рівень фінансової безпеки ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», а за для забезпечення його у майбутньому необхідно звернути увагу на підтримання зростання ефективності господарювання шляхом покращення показників рентабельності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» НА ОСНОВІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇЇ СТРАТЕГІЇ

3.1. Впровадження бенчмаркінгу як напрямку поглиблення стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту підприємства

Сьогодні окремі суб'єкти господарювання особливо гостро відчувають потребу у порівняльному аналізі методик та інструментів здійснення господарської діяльності для своєчасного реагування на тенденції ринку та формування конкурентних стратегій. На нашу думку, особливо актуально це при побудові ефективної стратегії забезпечення фінансової безпеки, де найважливішим завданням керівництва є підвищення її рівня, від якого залежить ефективність всієї системи фінансового менеджменту товариства. Для цього кожен суб'єкт господарювання повинен сформувати таку систему показників, які б характеризували максимально детально стан його фінансової безпеки. Це дасть змогу проводити порівняльний аналіз параметрів окремих товариств. Під такими методами розуміють не лише оптимальні показники фінансової діяльності, а й використовувані технології, системи організації торгівлі, методи управління, здатність швидко реагувати на мінливий попит споживачів. Такий дослідницько-аналітичний вид діяльності, який полягає у всебічному співставленні фінансової та операційної діяльності підприємств, називається бенчмаркінгом. Термін «бенчмаркінг» прийшов в економіку з геодезії та походить від англійського «benchmark», що означає позначку на фіксованому об'єкті [63].

У найбільш широкому розумінні бенчмаркінг – це дещо, що володіє певною кількістю та якістю і здатне бути стандартом або еталоном стосовно інших предметів або сфер діяльності. Під бенчмаркінгом частково розуміють систематичну діяльність, спрямовану на пошук та оцінку найкращих прикладів

бізнес-практики та навчання на цих прикладах. На межі 70-років під бенчмаркінгом почали розуміти політику збору та аналізу інформації про діяльність найкращих підприємств партнерів та конкурентів, про використовувані ними методи управління, в основу якої покладена порівняльна характеристика.

Метою бенчмаркінгу є розробка напрямів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності й отримання переваг у конкурентній боротьбі. Предметом бенчмаркінгу є технології політики, виробничі процеси й процеси реалізації, методи організації і стимулювання виробництва й збуту продукції. Результатами маркетингових досліджень доповнені результатами бенчмаркінгу є основою для формуванні цілей та стратегій діяльності підприємств. Ефективність використання бенчмаркінгу є доцільною передумовою застосування даного методу для підприємств з однаковими видами діяльності. Але у ході проведення бенчмаркінгу більшість підприємств може зіткнутися з проблемами, пов'язаними з відсутністю маркетингової політики, менеджменту та здійснення стратегічного планування та управління [63, 46, 40].

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що існує безліч понять бенчмаркінгу [63, 46, 40]. Одні дослідники вважають його продуктом еволюційного розвитку концепції конкурентоспроможності, інші – одним із засобів управління якістю, більшість відносять його до інструментів маркетингових досліджень та стратегічного планування. На практиці він вперше з'явився в Японії наприкінці 50-х років та використовувався для розробки програми з підвищення якості продукції. Достатньо давно та успішно він використовується і в американських, західноєвропейських та скандинавських країнах. Так, у повному розумінні термін «бенчмаркінг» було визначено у 1972 р. в Інституті стратегічного планування Кембриджа (США). У 1979 р. великий успіх приніс підприємству Rank Xerox досвід з проекту «Бенчмаркінг конкурентоздатності» для аналізу витрат та якості власних продуктів у порівнянні з японськими. Згодом філософія бенчмаркінгу стала

використовуватись у багатьох фірмах – «Dupont», «Motorola». Нині бенчмаркінг вважається найефективнішим напрямком консалтингу. У наукових працях розглядається безліч видів бенчмаркінгу, найпоширенішим із них у використанні є:

- внутрішній – порівняння методів здійснення подібних дій у межах організації (використовує корпорація АМР – світовий лідер у виробництві електронних і електричних роз'ємів, кабелів, інших комунікаційних систем);

- конкурентний – порівняння методів здійснення підприємством яких-небудь видів діяльності з методами здійснення подібних дій його конкурентами;

- спільний (асоціативний) – декілька організацій, що є або не є конкурентами, укладають угоду про обмін інформацією в межах закритої групи (бенчмаркінговий альянс);

- процесний (загальний) – вивчення практики побудови бізнес-процесів, як правило, в організаціях, що не є прямими конкурентами, але мають подібні основні бізнес-процеси;

- стратегічний – систематичний процес, спрямований на оцінку альтернатив, реалізацію стратегій і вдосконалення характеристик продуктивності на основі вивчення успішних стратегій підприємств-конкурентів;

- функціональний – порівняння за функціями (продажу, заготівлі) [63, 46, 40].

Пропонується бенчмаркінг проводити відповідно до таких етапів:

- дослідження зовнішнього середовища підприємства;
- виділення факторів, що відкривають можливості розвитку або створюють загрозу для успішного розвитку підприємства;

- аналіз внутрішнього середовища підприємства для ідентифікації його сильних та слабких сторін;

- співставлення отриманих даних, що дозволяє визначити здатність використовувати наявні ринкові можливості й мінімізувати негативний вплив зовнішніх факторів.

Наведені етапи можуть виконуватися в довільній формі, а їх результати подаються у вигляді узагальнюючої таблиці. Після чого обрання загальної стратегії розвитку товариства та відповідних індивідуальних її напрямів здійснюється на основі розподілу факторів зовнішнього середовища та відповідність наявних ресурсів діючій системі управління.

Ідентифікація факторів зовнішнього та внутрішнього середовища проводиться на основі:

- визначення орієнтирів стратегічного розвитку й необхідності внутрішніх трансформацій;

- хеджування обмежень стратегічного розвитку та наявних стратегічних переваг.

Отримані таким чином результати характеризується високим рівнем залежності від дати проведення аналізу, оскільки як зовнішні так і внутрішні фактори є динамічними. Це підкреслює потребу в оперативності, системності та систематичності проведення бенчмаркінгу й актуалізації отриманих раніше висновків.

Бенчмаркінг закінчується системою прийнятих дій, скерованих на посилення конкурентних позицій товариства та його сталий розвиток. Важливо, що бенчмаркінг дає можливість оцінити як макрорівень, а саме ситуацію в галузі загалом, так і рівень товариства, зокрема його місце в галузі та серед конкурентів. Крім цього, бенчмаркінг сприяє дослідженню ефективності господарювання в динаміці, оскільки спрямований на оцінку як поточного стану, так і прогнозування перспектив з врахуванням конкурентної позиції товариства по відношенню до змін або збереженню стратегічного становища.

Таким чином, бенчмаркінг – порівняльний аналіз ключових факторів успіху (параметрів бізнесу) підприємства і його основних конкурентів [46]. Як правило, він зорієнтований на порівняльному аналізі товарів (робіт, послуг),

продуктивності виробничих процесів, каналів збуту продукції, наближеності до джерел сировини, якості управління, нових видів продукції, співвідношенні внутрішніх та світових цін, репутації підприємства та інших параметрів досліджуваного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів.

Бенчмаркінг забезпечує наступні переваги, а саме:

- ідентифікує недоліки у діяльності товариства, що надасть можливість розробити напрями їх подолання;
- вивчає кращі практики підприємств-флагманів, що дозволить використати досвід та переформатувати стратегічні орієнтири для завоювання конкурентних переваг;
- надихає на розробку нових перспективних ідей у сфері реалізації та збуту;
- корегує власну діяльність товариства на основі аналізу діяльності конкурентів [40, 7].

У таких провідних країнах світу як Японії та США використання бенчмаркінгу здійснюється на основі підтримки держави, тому що ідентифікація та використання переваг у веденні бізнесу сприяє розвитку економіка країни загалом. Щодо України, то головний виклик у використанні бенчмаркінгу полягає в закритості бізнес-середовища, а саме як і діяльність більшості вітчизняних компаній є закритою так і вся звітність ретельно приховується (від управління процесами всередині товариства до обсягів реалізації). Це впливає на перспективи використання такого інструментарію як бенчмаркінгу. Крім цього, повне копіювання та впровадження іноземного досвіду не принесло вагомих результатів для вітчизняних компаній через різні умови розвитку бізнес-середовища. Внутрішній обмін досвідом у вітчизняному ринковому середовищі відбувається досить хаотично, переважно через особисті зв'язки співробітників компаній, спілкування на конференціях, семінарах, виставках. Перспективами в цьому напрямі також є неформальні об'єднання керівників підприємств, галузеві асоціації. Крім відсутності у функціонуванні

платформ для бізнес-комунікацій, існують інші перепони, що перешкоджають поширенню бенчмаркінгу у вітчизняному ринковому середовищі:

- непрозорість бізнес-середовища;
- закритість доступу до інформації, що може бути використана для порівняння й обміну досвідом;
- відсутність інфраструктури бенчмаркінгу в Україні;
- відсутність «клубів» для пошуку партнерів із бенчмаркінгу;
- наявні системи фінансового обліку й оподаткування, які не дають змоги отримати реальні дані за показниками;
- пасивність держави у процесі фінансування бенчмаркінгових програм [40; 32; 41].

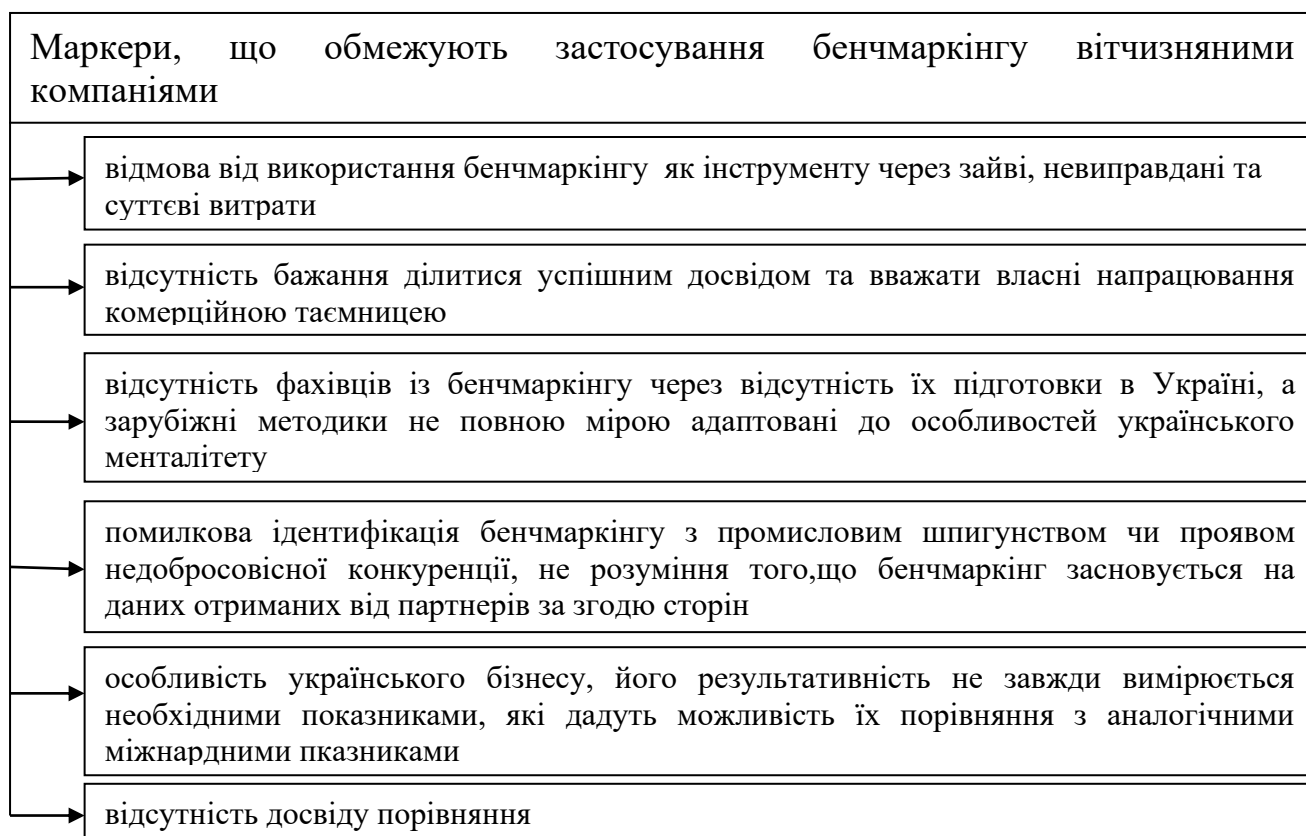

Рисунок 3.1 – Основні маркери, що обмежують застосування бенчмаркінгу вітчизняними компаніями

Джерело: складено на основі [41; 34].

Для отримання максимального ефекту від застосування бенчмаркінгу та недопущення втрат часу й коштів, варто проводити ретельну підготовчу роботу

до процесу проведення бенчмаркінгу на основі порівняння, визначити мету та зосередитися на обов'язковому досягненні бажаних завдань.

При цьому слід не забувати про реальні обмеження, що виникатимуть під час застосування бенчмаркінгу у практичній діяльності товариства. Маркери, що обмежують застосування бенчмаркінгу вітчизняними компаніями (рисунок 3.1).

З метою дієвості використання бенчмаркінгу як інструменту в Україні необхідно створити платформу, де відбуватимуться бізнес-комунікації та обмін знаннями й кращими практиками. Як рекомендацію можна пропонувати проведення екскурсій на успішні підприємства та просування методичних рекомендацій з проведення бенчмаркінгу. З метою досягнення успіху пропонується заохочувати створення корпоративних мереж різного виду, програмного забезпечення, корпоративних сайтів, програм навчання співробітників, розроблення яких стане підґрунтям для просування бенчмаркінгу у вітчизняне бізнес-середовище.

Розуміння того, що синергія з бізнес-лідерами, центрами бенчмаркінгу забезпечить підприємству можливість не тільки вивчити досвід, а й застосувати переваги такого інструменту як бенчмаркінг у своїй діяльності. Функціонування безпечних зовнішніх корпоративних мереж сприятимуть координації бізнес-зусиль компаній-партнерів, а внутрішні корпоративні мережі сприятимуть взаємодії та злагодженню взаємозв'язків всередині організаційної структури.

Застосування бенчмаркінгу як інструменту для вдосконалення діяльності з використанням найкращого досвіду відкриває нові перспективи (рисунок 3.2).

Знання та усвідомлення переваг у застосування такого інструменту як бенчмаркінг сприятиме його впровадженню на вітчизняних підприємствах для поліпшення економічних показників, усвідомлення ринкової позиції, одержання стратегічних переваг та нарощення рівня організаційних знань [34, 40].

Вважаємо, що саме результати бенчмаркінгу дозволять провести широкомасштабну і, що дуже важливо, достатньо об'єктивну оцінку позиції підприємства, зокрема його фінансової безпеки серед його конкурентів.

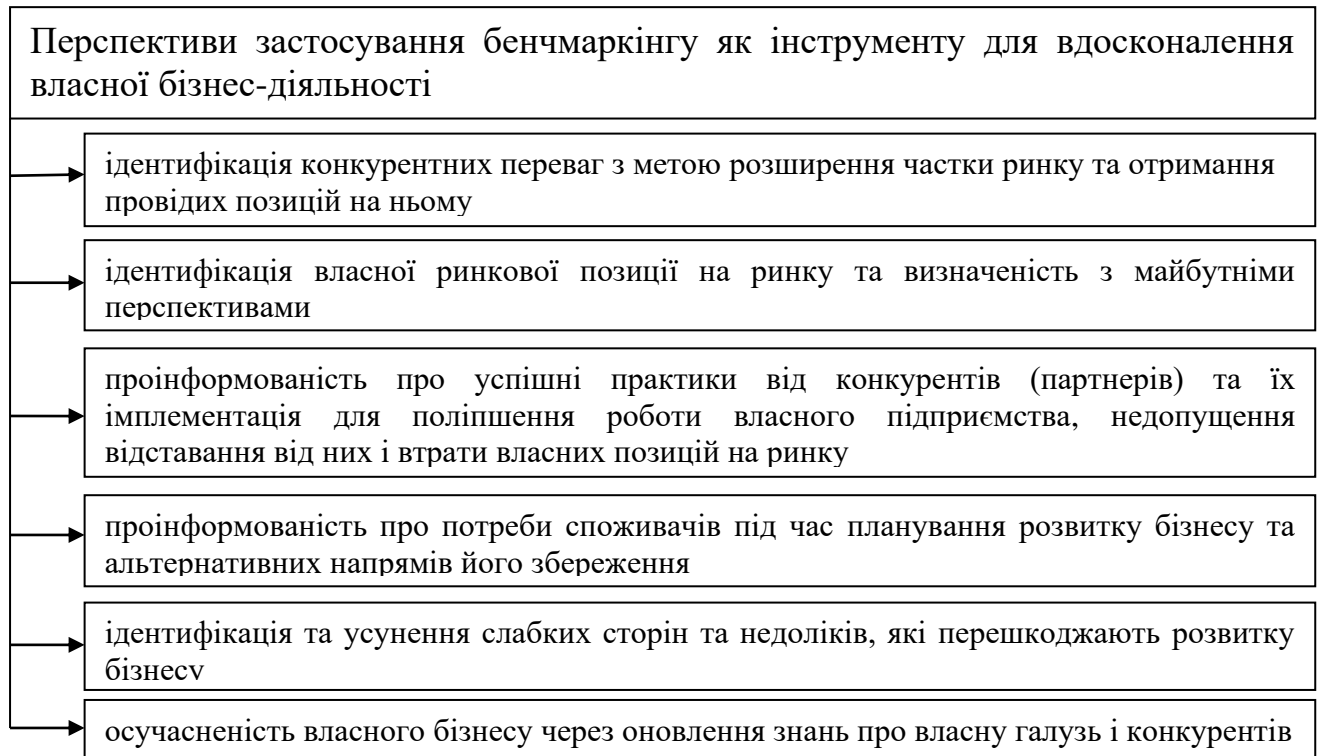

Рисунок 3.2 – Перспективи застосування бенчмаркінгу як інструменту для вдосконалення власної бізнес-діяльності

Джерело: складено на основі [41].

Таким чином, впровадження бенчмаркінгу при побудові стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємств дозволить виділити суб'єкти господарювання, які мають найвищий та найнижчий рівень фінансової безпеки, оцінити ефективність існуючої стратегії її забезпечення у системі фінансового менеджменту, порівнюючи управління нею та результативність серед конкурентів та забезпечити в майбутньому покращення результатів шляхом усунення слабких та зміцнення сильних сторін діяльності підприємства.

Доведено, що бенчмаркінг є дієвим інструментом для ідентифікації ринкової ніші бізнесу у порівнянні з аналогічними. Ефективна імплементація досвіду успішних компаній і впровадження найкращих кейсів у практичну

діяльність товариства сприятиме зменшенню витрат, підвищенню прибутку, оптимізації вибору стратегії діяльності, реалізації конкурентоспроможних товарів, робіт, послуг на вітчизняному і на міжнародному ринках.

3.2. Вдосконалення стратегії забезпечення фінансової безпеки на основі прогнозування рівня її фінансової рівноваги

Прогнозування рівня фінансової безпеки надає можливість вдосконалити стратегію її забезпечення та є одним з основних інструментів підвищення її рівня. Прогнозування ідентифікує потребу у зміні сучасної політики ведення господарювання через розкриття можливості передбачення бажаних (очікуваних) результатів фінансово-господарської діяльності у майбутньому. Така інформація є цікавою як для внутрішній так і зовнішніх стейкхолдерів ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА». Для оцінки забезпечення досягнення стратегічних завдань фінансової безпеки товариства рекомендуємо використати матрицю фінансової рівноваги, що засновується на визначенні порогових значень спеціальних інтегральних показників. З цією метою проведемо дослідження вітчизняного та закордонного досвіду у напрямі прогнозування фінансової безпеки на основі досягнення показників фінансової рівноваги.

Вітчизняна практика застосовує наступні інтегральні показники для оцінки фінансової рівноваги, а саме: результат господарської діяльності, результат фінансової діяльності та результат господарсько-фінансової діяльності [42, с. 142; 52, с. 72], під якими пропонується розуміти:

- результат господарської діяльності – це спрямування прибутку, збільшеного на обсяг приросту власних фінансових ресурсів товариства в разі реалізації його активів, що не підлягають подальшій експлуатації у зв'язку з фізичним чи моральним зносом, на нарощення оборотного капіталу та оновлення, модернізацію, технічне переоснащення основного капіталу. А саме,

результатом господарської діяльності є достатність власних фінансових ресурсів товариства для фінансування власних потреб у звітному періоді;

- результат фінансової діяльності – це нарощення обсягів заборгованості товариства, зменшений на обсяги фінансових витрат у вигляді відсотків, сплачених за кредит, дивідендних виплат та податкових платежів;

- результат господарсько-фінансової діяльності товариства – це сума результатів як господарської так і фінансової діяльності, що свідчить про достатність обсягів наявних грошових коштів товариства для проведення всіх розрахунків з державними податковими органами, банківськими установами й можливість забезпечення виробничого і соціального розвитку та розширеного відтворення товариства.

Дослідивши зарубіжний досвід, а саме методику фінансування, розроблена Жофреєм де Мюрара, зробимо висновок про застосування таких показників для визначення рівня фінансової стабілізації:

- валовий прибуток;
- результат від фінансування економічного розвитку підприємства;
- результат від покриття фінансових витрат;
- загальний результат, скоригований на інші непланові фінансові доходи та витрати, і на збільшення капіталу в результаті додаткових грошових вкладів [42, с. 94; 52, с.73].

Наведений науковий підхід дозволяє точніше ідентифікувати напрями фінансової стабілізації, оскільки згідно з П(С)БО-3, чітко розмежовані наступні види діяльності товариства, які мають вплив на групування доходів і витрат, а саме звичайна та надзвичайна діяльність [54; 55]. Під звичайною діяльністю пропонується розуміти будь-яку діяльність підприємства або операції, що забезпечують або виникають внаслідок здійснення основної, фінансової, інвестиційної діяльності, та поділяються, відповідно до стандартів, на операційну й іншу. Операційною діяльністю є основний вид діяльності товариства, коли результатом іншої діяльності є фінансова та інвестиційна діяльність. Відповідно до запропонованої методики, цей розподіл через

відсутність показника прибутку та результату фінансової діяльності унеможлиблює визначення результату господарської діяльності. Оскільки структурний склад звичайної діяльності включає всі три види діяльності товариства. У зв'язку з цим, застосування вказаних показників викликають труднощі при визначенні результату господарсько-фінансової діяльності.

Враховуючи переваги та недоліки у розробці стратегії аналізу прибутковості товариства провідними вітчизняними та зарубіжними фахівцями, теоретиками та практиками, пропонуємо застосувати схему взаємозв'язку видів діяльності та звіту про фінансові результати з метою визначення показників необхідних для розрахунку матриці фінансової рівноваги (рисунок 3.3).

Рисунок 3.3 – Алгоритм прогнозування прибутковості підприємства

Джерело: складено на основі [52, с.74].

Наведена інформація на рисунку 3.3 свідчить про доцільність наших рекомендацій, а саме:

- основними показниками для ідентифікації рівня прибутковості є результат звичайної діяльності та результат надзвичайної діяльності;
- розрахунки проводяться з використанням валового прибутку.

Для візуалізації алгоритму визначення рівня фінансової безпеки за допомогою показників прибутковості підприємства пропонуємо скласти таблицю 3.1.

Таблиця 3.1 – Алгоритм визначення рівня фінансової безпеки за допомогою показників прибутковості підприємства

Показник	Умовне позначення
А	1
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	П.1
Податок на додану вартість	П.2
Акцизний збір	П.3
Інші вирахування з доходу	П.4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	$П.5 = П.1 - П.2 - П.3 - П.4$
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	П.6
Валовий прибуток (збиток)	$А = П.5 - П.6$
Зміни потреби в оборотному капіталі	П.7
Операційні доходи	П.8
Операційні витрати	П.9
Фінансовий результат від операційної діяльності	$Б = А - П.7 + П.8 - П.9$
Інвестиції в основний капітал	П.10
Приріст кредиторської заборгованості	П.11
Відсотки по позиках	П.12
Дивіденди власникам підприємства	П.13
Податкові платежі з прибутку підприємства	П.14
Фінансові надходження	П.15
Інші доходи	П.16
Фінансові витрати	П.17
Інші витрати	П.18
Фінансовий результат від іншої діяльності	$В = П.11 - П.10 - П.12 - П.13 - П.14 - П.17 - П.18 + П.15 + П.16$
Різниця між надзвичайними доходами і витратами	П.19
Фінансовий результат від звичайної діяльності скоригований на результат від надзвичайної діяльності	$Г = Б + В + П.19$

Джерело: складено автором на основі [52, с.75].

Дані таблиці підтверджують правильність сформованого висновку, що основою для прогнозування рівня фінансової безпеки товариства є запропоновані показники, а саме валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від іншої діяльності та фінансовий результат від звичайної діяльності, скоригований на результат від надзвичайної діяльності.

Запропонований методичний підхід до прогнозування фінансової безпеки засновується на ідентифікації ключового показника, котрим виступає валовий прибуток (А), що розраховується відповідно до стандартів (із загального обсягу валового доходу товариства віднімаються податок на додану вартість, акцизний збір та собівартість випущеної та реалізованої готової продукції).

Відповідно до запропонованого алгоритму прогнозування фінансової безпеки наступним кроком є розрахунок фінансового результату від операційної діяльності. З цією метою валовий прибуток збільшується на обсяги отриманих операційних доходів та зменшується на загальну суму обсягів операційних витрат та обсягів нарощення потреби в оборотному капіталі (Б). Валовий прибуток різниться від фінансового результату від операційної діяльності на обсяги отриманих операційних доходів, понесених операційних витрат, зокрема адміністративних витрат й витрат на збут, та планових витрат на необхідне нарощення оборотного капіталу з метою забезпечення процесів виробництва та реалізації готової продукції.

Отже, фінансовий результат від операційної діяльності різниться від результату від господарської діяльності тим, що в запропонованих методичних підходах, як передувало вище, прибуток як ключовий показник при розрахунках витратив свою актуальність, як і його використання на поповнення оборотного та оновлення основного капіталів. Згідно з П(С)БО-3, діяльність товариства, пов'язана з нарощенням необоротних активів, відноситься до інвестиційної діяльності, а та, в свою чергу, є результатом не операційної, а іншої діяльності [54, 55].

Відповідно до запропонованого алгоритму, обсяги приросту потреби в необоротних активах пропонуємо включити до фінансового результату від іншої діяльності. Також відмітимо, що прибуток товариства формують результати основної, фінансової та інвестиційної діяльності, а згідно зі стандартами розрізняють фінансові результати від операційної, від звичайної та від надзвичайної діяльності, що надає можливість ідентифікувати результати господарювання у сфері основної діяльності, інвестицій та фінансів.

Таким чином, фінансовий результат від операційної діяльності свідчить про наявність та забезпеченість у товариства власних коштів для фінансування його потреб з метою нарощення оборотного капіталу на плановий період.

Ще одним індикатором фінансової безпеки є такий показник як фінансовий результат від іншої діяльності (В). Характеризує зміну обсягів заборгованості, зменшених на обсяг фінансових витрат (процентів за кредит), дивідендних виплат, податкових платежів, інвестиційних вкладень та збільшених на обсяг отриманих доходів від фінансової й інвестиційної діяльності. Вказаний індикатор свідчить про залучення або про скорочення додаткових джерел для фінансування потреби у ресурсах.

Наступним індикатором у прогнозуванні фінансової безпеки є фінансовий результат від звичайної діяльності, що скоригований на фінансовий результат від надзвичайної діяльності (Г). Цей індикатор є сумою показників Б і В, збільшеною на доходи від надзвичайної діяльності та зменшеною на витрати від надзвичайної діяльності. Його абсолютна сума свідчить про наявність достатніх ресурсів у товариства для фінансування усіх витрат та потреб сталого розвитку.

Якщо $\Gamma < 0$, то товариство має нестачу вільних грошових коштів, що засвідчує про перспективи ліквідних ускладнень або про скорочення можливостей товариства у фінансуванні невиробничих витрат.

При $\Gamma > 0$, то товариство забезпечене вільними грошовими коштами для фінансування соціальних потреб, здійснення фінансового інвестування й створення резервних фондів.

Щодо діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», то облік їх результатів здійснюється на основі спрощеної фінансової звітності. Тому пропонуємо провести імплементацію вказаного алгоритму визначення рівня фінансової безпеки за допомогою показників прибутковості товариства для спрощеної фінансової звітності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Алгоритм визначення рівня фінансової безпеки за допомогою показників прибутковості ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»

Показники	Умовне позначення
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	П.1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	П.2
Валовий прибуток (збиток)	$A = П.1 - П.2$
Зміни потреби в оборотному капіталі	П.3
Операційні доходи	П.4
Операційні витрати	П.5
Фінансовий результат від операційної діяльності	$B = A - П.3 + П.4 - П.5$
Інвестиції в основний капітал	П.6
Приріст кредиторської заборгованості	П.7
Відсотки по позиках	П.8
Дивіденди власникам підприємства	П.9
Податкові платежі з прибутку підприємства	П.10
Фінансові надходження	П.11
Інші доходи	П.12
Фінансові витрати	П.13
Інші витрати	П.14
Фінансовий результат від іншої діяльності	$V = П.7 - П.6 - П.8 - П.9 - П.10 + П.11 + П.12 - П.13 - П.14$
Фінансовий результат від діяльності товариства	$\Gamma = B + V$

Джерело: складено автором.

Запропоновану методику обґрунтуємо розрахунками рівня фінансової безпеки для ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА». Розрахунки приведемо у таблицю 3.3.

Таблиця 3.3 – Оцінка фінансової рівноваги ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» за 2023 рік

Показники	2023 рік
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	98846,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	77795,8
Валовий прибуток (збиток)	21051
Зміни потреби в оборотному капіталі	9336,70
Операційні доходи	3529,2

Продовження таблиці 3.3

Операційні витрати	0,00
Фінансовий результат від операційної діяльності	15243,50
Інвестиції в основний капітал	-705,20
Приріст кредиторської заборгованості	4520,50
Відсотки по позиках	0,00
Дивіденди власникам підприємства	0,00
Податкові платежі з прибутку підприємства	1203,2
Фінансові надходження	0,00
Інші доходи	80,3
Фінансові витрати	0,00
Інші витрати	0,00
Фінансовий результат від іншої діяльності	4102,80
Фінансовий результат від діяльності товариства	19346,30

Для прогнозування рівня фінансової безпеки ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» та ймовірності настання ліквідних ускладнень залежно від значень фінансових результатів операційної і звичайної діяльності, скоригованих на розмір надзвичайних доходів і видатків, рекомендуємо використовувати спеціальну матрицю фінансової рівноваги, яка розроблена Ж.Фаншоном та І. Романе (таблиця 3.4) [42; 52,с.77].

Таблиця 3.4 – Матриця фінансової рівноваги

Показник	$B < 0$ (гальмування)	$B \approx 0$ (стабілізація)	$B > 0$ (прискорення)
$B > 0$ (повільне зростання)	1 $\Gamma \approx 0$	4 $\Gamma > 0$	6 $\Gamma \gg 0$
$B \approx 0$ (оптимальне зростання)	7 $\Gamma < 0$	2 $\Gamma \approx 0$	5 $\Gamma > 0$
$B < 0$ (форсоване зростання)	9 $\Gamma \ll 0$	8 $\Gamma < 0$	3 $\Gamma \approx 0$

Джерело: складено автором на основі [42; 52,с.77].

Відповідно до даних таблиці 3.4 підкреслимо, що квадранти 1,2,3 матриці фінансової рівноваги свідчать про позицію рівноваги товариства, квадранти 7,8,9 – про позицію дефіциту ліквідних коштів, а квадранти 4,5,6 – про позицію його успішного розвитку [42; 52,с.77].

Отже, позиція фінансової рівноваги відповідає тим умовам, за яких результат діяльності товариства забезпечує беззбитковість, тобто фінансовий результат за однією діяльністю перебиває результат за іншою. Позиція фінансового успіху відповідає умовам, коли отримане позитивне значення

фінансового результату господарювання, що свідчить про наявність у товариства ліквідних активів спрямованих на забезпечення високого рівня прибутковості. Позиція фінансового дефіциту свідчить про недостатній розмір ліквідних активів з метою забезпечення високого рівня прибутковості товариства та вказує на втрату можливостей для сталого розвитку або (та) конкурентної позиції на ринку готової продукції та товарів. Розглянуті позиції матриці фінансової рівноваги обумовлені різними співвідношеннями між фінансовими результатами від операційної, іншої і звичайної діяльності, скоригованої на надзвичайні доходи й видатки.

Описані вище позиції є типовими ідеальними варіантами, що повною мірою описані провідними вітчизняними та зарубіжними науковцями [42; 52,с.78]. З метою поліпшення дослідження рівня прибутковості із застосуванням матриці фінансової рівноваги Фаншона Ж. та Романа І. пропонується визначення й інших нетипових позицій фінансової рівноваги, а саме розглянути такі варіанти, що досить часто зустрічаються у практиці вітчизняних підприємств та потребують окремого наукового обґрунтування. Як приклад, негативний результат від однієї діяльності не перекривається позитивним результатом від іншої діяльності, і в результаті показник Γ має від'ємне значення. Це ситуація перша змішана з ситуацією сьомою та ситуація третя з ситуацією восьмою. В даному випадку, науковці пропонують таку ситуацію вважати плаваючою, наближеною до кризової, оскільки товариство є на межі між фінансовою рівновагою та фінансовим дефіцитом. Така ситуація характерна для тих товариств, де існують значні проблеми або у фінансуванні виробничого розвитку, або у можливостях залучення додаткових джерел фінансування. І навпаки, можлива ситуація, коли позитивне значення результату від одного виду діяльності перекривається від'ємним результатом від іншої діяльності, і в результаті Γ має позитивне значення. Ця ситуація плаваюча, але наближена до зони успіху [52, с.81]. Для уникнення переходу із зони рівноваги в зону фінансового дефіциту, є заходи направлені на нарощення

обсягів діяльності за рахунок підвищення ефективності використання основних та оборотних активів, власного та позикового капіталів.

Для прогнозування результатів діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» на плановий період та з метою діагностики стану його фінансової безпеки пропонується візуалізувати альтернативні варіанти за допомогою таблиці 3.5 [42; 52, с.79-80].

Таблиця 3.5 – Альтернативні сценарії діагностики стану фінансової безпеки ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»

Стан	Сценарії	Відповідність	Напрями підвищення фінансової безпеки товариства
Фінансова рівновага підприємства	Ситуація 1	$B > 0$ $\Gamma \approx 0$ $B < 0$	Перша ситуація, коли результат операційної діяльності має позитивне значення, але перекривається негативним фінансовим результатом від іншої діяльності. Характеристика даної ситуації свідчить, що товариство забезпечує ефективну операційну діяльність та має можливість поповнювати оборотний капітал за рахунок власних джерел. Зовнішніх джерел фінансування недостатньо (вони не використовуються або їх обсяг значно скоротився) для забезпечення високого рівня прибутковості. Для подальшого зміцнення позиції пропонується переглянути політику стосовно залучення додаткових джерел фінансування
	Ситуація 2	$B \approx 0$ $\Gamma \approx 0$ $B \approx 0$	Друга ситуація характерна для підприємств, які мають нульові фінансові результати від усіх видів діяльності. В плановому періоді забезпечується фінансова стабільність товариства, спостерігається раціональне співвідношення між власними джерелами фінансування та позичковими. Виходячи із стратегічних планів товариства з нарощення чи скорочення обсягів господарювання, рекомендується або додатково залучати фінансові ресурси для поповнення капіталу та його інвестування в розширене відтворення або навпаки, скоротити заборгованість
	Ситуація 3	$B < 0$ $\Gamma \approx 0$ $B > 0$	Третя ситуація свідчить про від'ємний результат від операційної діяльності та його перекриття фінансовим результатом від іншої діяльності. Вказана ситуація характерна для товариства, які забезпечують власне фінансування за рахунок зовнішніх джерел, а значить ведуть ризиковану стратегічну політику. Фінансова рівновага має хиткий характер, що свідчить про назрівання фінансової кризи. Пропонується детально проаналізувати склад та структуру активів з точки зору її доцільності та прийняти можливі заходи з її скорочення
Фінансовий успіх підприємства	Ситуація 4	$B > 0$ $\Gamma > 0$ $B \approx 0$	Четверта ситуація характерна для товариства, позитивний фінансовий результат господарювання яких залежить від позитивного фінансового результату від операційної діяльності. Політика залучення додаткових джерел фінансування його цілком влаштовує. Якщо товариство не планує нарощення обсягів господарювання, то головною проблемою буде розробка стратегії інвестування фінансових ресурсів
	Ситуація 5	$B > 0$ $\Gamma > 0$ $B > 0$	П'ята ситуація – це розквіт товариства, коли фінансових ресурсів достатньо для фінансування не тільки виробничих потреб, але й соціального розвитку та на додаткове інвестування. Таким чином, є всі можливості для подальшого забезпечення високого рівня прибутковості та фінансової безпеки

	Ситуація 6	$B \approx 0$ $\Gamma > 0$ $V > 0$	Шоста ситуація успіху характерна для товариства, які мають позитивний фінансовий результат за рахунок фінансового результату від іншої діяльності. Нарощення оборотного капіталу відбувається за рахунок власних фінансових потреб, але заборгованість зростає. Рекомендуємо детально відстежити напрямки інвестування позикових ресурсів
Фінансовий дефіцит підприємства	Ситуація 7	$B \approx 0$ $\Gamma < 0$ $V < 0$	Для сьомої ситуації характерне отримання фінансових результатів від операційної діяльності у межах потреби на фінансування приросту в оборотному капіталі та зменшення заборгованості, що призвело до позиції дефіциту. Рекомендується нормалізувати обсяги господарювання, що призведуть до підвищення прибутковості та переглянути політику залучення додаткових джерел фінансування
	Ситуація 8	$B < 0$ $\Gamma < 0$ $V < 0$	Восьма ситуація – це кризові товариства, для яких характерна збиткова діяльність та різке скорочення заборгованості чи фінансових витрат на її обслуговування. Для виходу з такої ситуації рекомендується відшукати та мобілізувати всі резерви з підвищення прибутковості, нарощення ефективності використання оборотного капіталу та необоротних активів, раціональне використання кредиторської заборгованості та інші можливі резерви
	Ситуація 9	$B < 0$ $\Gamma < 0$ $V \approx 0$	Дев'ята ситуація характерна для товариства, у яких проблеми з операційною діяльністю, фінансового результату від якої недостатньо для необхідного приросту оборотного капіталу. Рівень зовнішньої заборгованості залишається без змін або зростає лише у межах покриття фінансових витрат. Пропонуємо для таких товариств підвищити ефективність операційної діяльності, акумулювавши при цьому всі можливі резерви

Джерело: складено на основі [42; 52, с.79-80].

У відповідності з приведеними розрахунками та застосувавши для оцінки рівня фінансової безпеки матрицю рівноваги, зробимо такі висновки: ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» знаходиться у позиції успішного фінансового розвитку ($B > 0$, $V > 0$, $\Gamma \gg 0$).

Оскільки ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» знаходиться у зоні фінансового успіху ($B > 0$, $V > 0$, $\Gamma \gg 0$), що пояснюється позитивним фінансовим результатом як від операційної так і від іншої діяльності. Така ситуація пояснюється надмірною достатністю коштів для фінансування виробничих потреб та відсутністю залучення додаткових джерел. Побаженням для такого товариства є збереження і надалі позиції фінансового успіху. У нашому випадку позитивний фінансовий результат від всіх видів діяльності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» можна пояснити надмірною достатністю коштів для фінансування всіх потреб. Фінансовий стан товариства знаходиться на

високому рівні, тим більше протягом аналізованого періоду спостерігаємо його позитивну динаміку, що є свідченням високого рівня фінансової безпеки на основі максимізації прибутку та збереження фінансової незалежності.

Отже, дослідження фінансової рівноваги є важливим напрямом вдосконалення стратегії забезпечення фінансової безпеки ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», впровадження якого забезпечує прогнозування рівня фінансової безпеки та підтверджує про відсутність необхідності економічного реформування.

3.3. Використання економіко-математичних моделей для забезпечення фінансової безпеки товариства в довгостроковій перспективі

Впровадження запропонованої нами стратегії забезпечення фінансової безпеки в систему управління на ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» дало змогу виявити досить високий рівень його фінансової безпеки. Тому можемо стверджувати, що суб'єкт господарювання впродовж короткого терміну часу збереже досягнутий рівень, а от для побудови стратегії розвитку, одного аналізу та короткострокового прогнозу, на нашу думку, замало. Тому, пропонується використання економіко-математичних моделей, здатних оцінити забезпечення фінансової безпеки в довгостроковій перспективі.

Європейська практика широко пропонує використання індексу Е. Альтмана (двофакторна, п'ятифакторна, семифакторна моделі), що розраховується на основі балансу товариства і звіту про фінансові результати. Пропонуємо застосувати п'ятифакторну модель, термін прогнозування за якою 1-2 роки, оскільки використання двофакторної моделі, яка поєднує коефіцієнти загальної ліквідності та фінансової залежності, не забезпечує високої точності (помилка прогнозу: $\pm 0,65$), семи факторна модель використовується для більш довгострокового прогнозування (5 років), що в сучасних умовах війни може втратити свій зміст та результативність.

У 60-ті роки Е. Альтман вивчив фінансовий стан 33-х збанкрутілих американських фірм і порівняв їх дані з показниками розквітаючих підприємств тих же галузей і аналогічних масштабів [20]. Дослідження дозволило Е. Альтману виявити п'ять показників, від яких найбільшою мірою залежить можливість банкрутства, і визначити їхні вагові коефіцієнти. У результаті була отримана така модель:

$$РП = 1,2X1 + 1,4X2 + 3,3X3 + 0,6X4 + 0,99X5, \quad (3.1)$$

де РП – результативний показник;

X1 – питома вага оборотного (робочого) капіталу в загальній сумі активів господарюючого суб'єкта;

X2 – рентабельність активів 1;

X3 – рентабельність активів 2;

X4 – відношення власного капіталу (по ринковій оцінці) до обсягу позикового капіталу;

X5 – ресурсовіддача.

У формалізованому вигляді показники матимуть наступний вигляд:

$$X1 = \frac{(ПА - ПЗ)_{ср.}}{Аср.}, \quad (3.2)$$

де ПА – поточні активи середні за рік;

ПЗ – поточні зобов'язання середні за рік;

Аср. – активи середні за рік.

$$X2 = \frac{ЧП}{Аср.}, \quad (3.3)$$

де ЧП – чистий прибуток;

А ср. – активи середні за рік.

$$X3 = \frac{Пр.до_опод.}{Аср.}, \quad (3.4)$$

де Пр.до_опод. – прибуток до оподаткування;

Аср. – активи середні.

$$X4 = \frac{ВКср.}{ПЗКср.}, \quad (3.5)$$

де ВК ср. – власний капітал (по ринковій оцінці) середній за рік;

ПЗК ср. – позиковий капітал середній за рік.

$$X5 = \frac{ЧВ}{Аср.}, \quad (3.6)$$

де ЧВ – чиста виручка;

Аср. – активи середні за рік [20].

Вагові коефіцієнти кожного показника розраховані на основі статистичних даних про банкрутство фірм за 22-річний період. Вірогідність банкрутства за показником Альтмана оцінюється за наступною школою:

а) якщо результат буде менше 1,81 – можливість банкрутства підприємства дуже висока;

б) якщо РП лежить у межах від 1,81 до 2,675 – зона невизначеності (середня можливість банкрутства);

в) при РП вище 2,675 – низька можливість банкрутства;

г) якщо РП < 1,81, то підприємство стане банкрутом:

1) через рік – з імовірністю 95%;

2) через 3 роки – з імовірністю 48%;

3) через 4 роки – з імовірністю 30%;

4) через 5 років – з імовірністю 30% [20].

Здійснимо оцінку ймовірності банкрутства підприємства, використовуючи модель Альтмана, оскільки стратегія забезпечення фінансової безпеки і полягає у захисті та уникнення від банкрутства.

Таблиця 3.6 – Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» на основі моделі Альтмана за 2020-2023 роки

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни		
					2023 р. проти 2022 р.	2023 р. проти 2021 р.	2023 р. проти 2020 р.
Виручка від реалізації	72887,40	82598,90	51697,70	98846,80	191,20	119,67	135,62
Активи	25895,80	32033,80	34585,30	43216,80	124,96	134,91	166,89
Робочий капітал (ВОК)	23059,30	25353,50	25353,50	34186,50	134,84	134,84	148,25
Нерозподілений прибуток	1696,70	2695,60	2993,20	4143,60	138,43	153,72	244,22

Продовження таблиці 3.6

Прибуток до оподаткування і сплати відсотків	2069,10	3287,30	3650,30	5346,80	146,48	162,65	258,41
Власний капітал	25684,70	28379,50	31372,60	35483,60	113,10	125,03	138,15
Загальна заборгованість	211,10	3654,30	3212,70	7733,20	240,71	211,62	3663,29
X1	0,89	0,79	0,73	0,79	107,91	99,95	88,84
X2	0,07	0,08	0,09	0,10	110,79	113,94	146,34
X3	0,08	0,10	0,11	0,12	117,22	120,56	154,84
X4	121,67	7,77	9,77	4,59	46,99	59,08	3,77
X5	2,81	2,58	1,49	2,29	153,01	88,70	81,26
РП	77,21	8,62	8,69	7,87	90,59	91,32	10,19

Виходячи з проведених розрахунків ймовірності банкрутства підприємства на основі моделі Альтмана можемо з впевненістю стверджувати, що за обраною моделлю ймовірність банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» протягом усього досліджуваного періоду є досить низькою, оскільки РП > 2,675, не дивлячись на те, що це значення спостерігається в динаміці, проте його значення є досить віддалене від рекомендованого за умовою економіко-математичної моделі Альтмана.

Крім методу Альтмана, відомий показник платоспроможності Конана і Гольдера [20]. Показник платоспроможності Конана і Гольдера розроблено на основі двох вибірок за результатами 95 малих і середніх промислових підприємств. За допомогою методу дискримінантного аналізу було розроблено такий показник:

$$РП = 0,16 X_1 - 0,22 X_2 + 0,87 X_3 + 0,10 X_4 - 0,24 X_5, \quad (3.7)$$

де РП – результативний показник;

X_1 = дебіторська заборгованість + грошові кошти / всього активів;

X_2 = постійний капітал / всього пасивів;

X_3 = фінансові витрати / виручка від реалізації;

X_4 = витрати на персонал / додана вартість;

X_5 = валовий прибуток / залучений капітал [20].

Автори розраховували вірогідність платежів для різних значень РП:

Значення РП	+0,210	+0,480	+0,002	-0,026	-0,068	-0,087	-0,107	-0,131	-0,164
Вірогідність затримки платежів, %	100	90	80	70	50	40	30	20	10

Дослідниками було перевірено на майбутньому періоді, що результативний показник має достатню передбачувальну силу й дозволяє оцінити можливі фінансові труднощі на три роки вперед.

Для підприємств України використання аналогічних показників на сьогоднішній день неможливе з причини їх відсутності. Для їх розробки необхідно проводити спеціальне дослідження на галузевому рівні, зібрати суттєву статистичну базу, що в наших умовах досить складно.

Таблиця 3.7 – Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» на основі економіко-математичної моделі Конана і Гольдера за 2020-2023 роки

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни		
					2023 р. проти 2022 р.	2023 р. проти 2021 р.	2023 р. проти 2020 р.
Дебіторська заборгованість	392,00	6333,00	3841,30	11550,20	300,68	182,38	2946,48
Грошові кошти	12280,50	15242,20	20947,60	19751,00	94,29	129,58	160,83
Активи	25895,80	32033,8	34585,3	43216,8	124,96	134,91	166,89
Постійний капітал	25684,70	28379,50	31372,60	35483,60	113,10	125,03	138,15
Пасиви	25895,8	32033,8	34585,3	43216,8	124,96	134,91	166,89
Фінансові витрати	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Виручка від реалізації	72887,4	82598,9	51697,7	98846,8	191,20	119,67	135,62
Витрати на персонал	1533,395	1780,45	996,6208	2178,282	218,57	122,34	142,06
Додана вартість	18123,30	19011,40	16104,10	21051,00	130,72	110,73	116,15
Валовий прибуток	19927,40	19715,00	18382,70	24660,50	134,15	125,08	123,75
Залучений капітал	211,10	3654,30	3212,70	7733,20	240,71	211,62	3663,29
X1	0,489365	0,6735136	0,716747	0,724283	101,05	107,54	148,00
X2	0,991848	0,8859236	0,907108	0,82106	90,51	92,68	82,78
X3	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
X4	0,084609	0,0936517	0,061886	0,103476	167,20	110,49	122,30
X5	94,39792	5,3950141	5,721885	3,188913	55,73	59,11	3,38
РП	-22,7869	-1,372579	1,451948	0,819739	56,46	59,72	3,60

Розрахований показник РП за цією методикою протягом усього досліджуваного періоду у ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» значно менше, ніж -0,164, що означає відсутність імовірності затримки платежів у майбутньому. Такого результату досліджуваному суб'єкту господарювання вдалося досягти завдяки збільшенню грошових коштів та відсутності позикових коштів.

Пропонується наступна модель Спрінгейта, що має наступний вигляд [20]:

$$РП = 1,03 X1 + 3,07 X2 + 0,66 X3 + 0,4 X4, \quad (3.8)$$

де РП – результативний показник;

X1 – відношення оборотних активів до підсумку активів;

X2 – відношення загального прибутку до підсумку активів;

X3 – відношення загального прибутку до короткострокових зобов'язань;

X4 – відношення виручки від реалізації до суми всіх активів.

Якщо $РП < 0,862$, підприємство є потенційним банкрутом.

Вірогідність банкрутства підприємства моделі оцінюється такими значенням РП:

- менше 0 – напівбанкрут;
- від 0 до 1 – загрожує банкрутство, якщо не здійснити санацію;
- від 1 до 2 – фінансова стійкість порушилась, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство не загрожує;
- більше 2 – вважається фінансово стійким, банкрутство не загрожує [20].

Таблиця 3.8 – Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» на основі економіко-математичної моделі Спрінгейта за 2020-2023 роки

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни		
					2023 р. проти 2022 р.	2023 р. проти 2021 р.	2023 р. проти 2020 р.
Оборотні активи	23270,40	29007,80	32583,00	41919,70	128,66	144,51	180,14
Активи	25895,80	32033,80	34585,30	43216,80	124,96	134,91	166,89
Загальний прибуток	2069,10	3287,30	3650,30	5346,80	146,48	162,65	258,41
Короткострокові зобов'язання	211,10	3654,30	3212,70	7733,20	240,71	211,62	3663,29

Продовження таблиці 3.8

Виручка від реалізації	72887,40	82598,90	51697,70	98846,80	191,20	119,67	135,62
K1	0,90	0,91	0,94	0,97	102,96	107,12	107,94
K2	0,08	0,10	0,11	0,12	117,22	120,56	154,84
K3	9,80	0,90	1,14	0,69	60,85	76,86	7,05
K4	2,81	2,58	1,49	2,29	153,01	88,70	81,26
РП	8,77	2,87	2,70	5,56	205,94	193,68	63,47

Розрахована економіко-математична модель Спрінгейта на основі даних досліджуваного товариства дає змогу стверджувати про його високу стійкість, адже значення РП протягом 2020-2023 років більше 2. Проте динаміка результативного показника не є сталою та має тенденцію до зниження порівнюючи 2022 рік з попереднім періодом та його суттєвим нарощенням у 2023 році. Це підтверджує покращення фінансової стійкості в 2023 році та вчасність реагування й прийняття вдалих ефективних управлінських рішень.

Не менш зручною у використанні є модель Ліса, що оцінює схильність підприємства до банкрутства на основі показників ділової активності та рентабельності [20]. Модель Ліса має вигляд:

$$РП = 0,063 X1 + 0,092 X2 + 0,057 X3 + 0,001 X4, \quad (3.9)$$

де РП – результативний показник;

X1 – співвідношення оборотних активів та загального обсягу активів;

X2 – співвідношення прибутку від реалізації та загального обсягу активів;

X3 – співвідношення загального прибутку та загального обсягу активів;

X4 – відношення власного капіталу та залученого капіталу.

Граничне значення РП = 0,037.

Якщо РП < 0,037, то підприємство під загрозою банкрутства;

якщо РП > 0,037, то має місце стабільний фінансовий стан.

Як бачимо, протягом 2020-2023 років на досліджуваному товаристві має місце стабільний фінансовий стан, свідченням чого є значення РП, що суттєво більше рекомендованого показника у розмірі 0,037.

Таблиця 3.9 – Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА»
на основі економіко-математичної моделі Ліса за 2020-2023 роки

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни		
					2023 р. проти 2022 р.	2023 р. проти 2021 р.	2023 р. проти 2020 р.
Оборотні активи	23270,40	29007,80	32583,00	41919,70	128,66	144,51	180,14
Активи	25895,80	32033,80	34585,30	43216,80	124,96	134,91	166,89
Прибуток від реалізації	2069,10	3287,30	3650,30	5346,80	146,48	162,65	258,41
Нерозподілений прибуток	11369,80	14064,60	17057,70	21168,70	124,10	150,51	186,18
Власний капітал	25684,70	28379,50	31372,60	35483,60	113,10	125,03	138,15
Залучений капітал	211,10	3654,30	3212,70	7733,20	240,71	211,62	3663,29
X1	0,90	0,91	0,94	0,97	102,96	107,12	107,94
X2	0,08	0,10	0,11	0,12	117,22	120,56	154,84
X3	0,44	0,44	0,49	0,49	99,31	111,56	111,56
X4	121,67	7,77	9,77	4,59	46,99	59,08	3,77
РП	0,21	0,10	0,11	0,10	98,19	105,76	49,84

Нерідко у сукупності з іншими моделями використовують модель Тафлера і Тішоу [20]. Модель Тафлера і Тішоу, що має наступний вигляд:

$$РП = 0,53 X1 + 0,13 X2 + 0,18 X3 + 0,16 X4, \quad (3.10)$$

де РП – результативний показник;

X1 – операційний прибуток / короткострокові зобов'язання;

X2 – оборотні активи / загальна сума зобов'язань;

X3 – короткострокові зобов'язання / загальна вартість активів;

X4 – виручка від реалізації / загальна вартість активів.

Оцінюється ймовірність банкрутства за даною моделлю наступним чином:

РП < 0,2 – дуже висока ймовірність банкрутства;

РП = 0,25 – критичне значення;

РП > 0,3 – ймовірність банкрутства дуже низька.

Таблиця 3.10 – Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» на основі економіко-математичної моделі Таффлера і Тішоу за 2020-2023 роки

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни		
					2023 р. проти 2022 р.	2023 р. проти 2021 р.	2023 р. проти 2020 р.
Операційний прибуток	2069,10	3287,30	3650,30	5346,80	146,48	162,65	258,41
Короткострокові зобов'язання	211,10	3654,30	3212,70	7733,20	240,71	211,62	3663,29
Оборотні активи	23270,40	29007,80	32583,00	41919,70	128,66	144,51	180,14
Загальна сума зобов'язань	211,10	3654,30	3212,70	7733,20	240,71	211,62	3663,29
Активи	25895,80	32033,80	34585,30	43216,80	124,96	134,91	166,89
Виручка від реалізації	72887,40	82598,90	51697,70	98846,80	191,20	119,67	135,62
X1	9,80	0,90	1,14	0,69	60,85	76,86	7,05
X2	110,23	7,94	10,14	5,42	53,45	68,29	4,92
X3	0,01	0,11	0,09	0,18	192,63	156,86	2195,07
X4	2,81	2,58	1,49	2,29	153,01	88,70	81,26
РП	19,98	8,98	2,34	1,47	62,75	16,37	7,35

Оскільки РП > 0,3, то можемо з впевненістю стверджувати про досить низьку ймовірність банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» у майбутніх періодах, що позитивно характеризує існуючу стратегію забезпечення фінансової безпеки.

Для прогнозування вірогідності банкрутства Терещенко А. А. [20] запропонував універсальну дискримінантну функцію:

$$РП = 1,5 A + 0,08 B + 10 C + 5 D + 0,3 E + 0,1 F, \quad (3.11)$$

де РП – результативний показник;

A – cash-flow/поточні зобов'язання;

B – валюта балансу/ поточні зобов'язання;

C – чистий прибуток/валюта балансу;

D – чистий прибуток/виручка від реалізації;

E – виробничі запаси/виручка від реалізації;

F – виручка від реалізації продукції, товарів, послуг/валюта балансу.

Вірогідність банкрутства підприємства моделі оцінюється такими значенням РП:

- менше 0 – напівбанкрут;
- від 0 до 1 – загрожує банкрутство, якщо не здійснити санацію;
- від 1 до 2 – фінансова стійкість порушилась, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство не загрожує;
- більше 2 – вважається фінансово стійким, банкрутство не загрожує.

Таблиця 3.11 – Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» на основі універсальної дискримінантної функції А.А. Терещенка за 2020-2023 роки

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зміни		
					2023 р. проти 2022 р.	2023 р. проти 2021 р.	2023 р. проти 2020 р.
Чистий грошовий потік	1696,70	2695,60	2993,20	4143,60	138,43	153,72	244,22
Валюта балансу	25895,80	32033,80	34585,30	43216,80	124,96	134,91	166,89
Поточні зобов'язання	211,10	3654,30	3212,70	7733,20	240,71	211,62	3663,29
Чистий прибуток	2069,10	3287,30	3650,30	5346,80	146,48	162,65	258,41
Виручка від реалізації	72887,40	82598,90	51697,70	98846,80	191,20	119,67	135,62
Виробничі запаси	6004,30	7046,90	7484,70	10296,10	137,56	146,11	171,48
A	8,04	0,74	0,93	0,54	57,51	72,64	6,67
B	122,67	8,77	10,77	5,59	51,91	63,75	4,56
C	0,08	0,10	0,11	0,12	117,22	120,56	154,84
D	0,03	0,04	0,07	0,05	76,61	135,91	190,55
E	0,08	0,09	0,14	0,10	71,95	122,09	126,44
F	2,81	2,58	1,49	2,29	153,01	88,70	81,26
РП	23,12	3,32	3,86	3,02	78,20	91,02	13,06

Виходячи з проведених розрахунків в таблиці 3.11, банкрутство досліджуваному суб'єкту господарювання не загрожує, оскільки розраховане значення РП більше 2.

Узагальнимо отримані результати розрахунків ефективності існуючої стратегії забезпечення фінансової безпеки шляхом прогнозування імовірності банкрутства на основі економіко-математичних моделей.

Таблиця 3.12 – Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» на основі економіко-математичних моделей за 2023 рік

Модель		Значення	Результат
Економіко-математична модель Альтмана	$РП = 1,2 K1 + 1,4 K2 + 3,3 K3 + 0,6 K4 + 0,99 K5$	7,87	Можливість банкрутства підприємства дуже низька
Економіко-математична модель Конана і Гольдера	$РП = 0,16 X1 - 0,22 X2 + 0,87 X3 + 0,10 X4 - 0,24 X5$	-0,819739	Вірогідність затримки платежів менше 10 %
Економіко-математична модель Спрінгейта	$РП = 1,03 X1 + 3,07 X2 + 0,66 X3 + 0,4 X4$	5,56	Фінансова стійкість, банкрутство не загрожує
Економіко-математична модель Ліса	$РП = 0,063 X1 + 0,092 X2 + 0,057 X3 + 0,001 X4$	0,10	Стабільний фінансовий стан
Економіко-математична модель Таффлера і Тішоу	$РП = 0,53 X1 + 0,13 X2 + 0,18 X3 + 0,16 X4$	1,47	Дуже низька ймовірність банкрутства
Універсальна дискримінантна функція А.А.Герещенка	$РП = 1,5 A + 0,08 B + 10 C + 5 D + 0,3 E + 0,1 F$	3,02	Фінансова стійкість, банкрутство не загрожує

Отже, виходячи з проведених розрахунків із застосуванням існуючих економіко-математичних моделей, можемо з впевненістю стверджувати, що ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» має досить високий рівень фінансової безпеки, внаслідок якого стратегія її забезпечення є досить ефективною, що підтверджується найбільш високими значеннями результативного показника за всіма застосованими моделями.

Висновки за розділом 3

Впровадження бенчмаркінгу при побудові стратегії забезпечення фінансової безпеки дозволило виділити ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» періоди

функціонування, що мають найвищий та найнижчий рівень фінансової безпеки, оцінити ефективність існуючої стратегії її забезпечення у системі фінансового менеджменту, порівнюючи управління нею та результативність серед конкурентів та забезпечити в майбутньому покращення її ефективності шляхом усунення слабких та зміцнення сильних сторін діяльності товариства.

Підкреслено, що бенчмаркінг є дієвим інструментом для ідентифікації ринкової ніші бізнесу у порівнянні з аналогічними. Ефективна імплементація досвіду успішних компаній і впровадження найкращих кейсів у практичну діяльність товариства сприятиме зменшенню витрат, підвищенню прибутку, оптимізації вибору стратегії діяльності, реалізації конкурентоспроможних товарів, робіт, послуг на вітчизняному і на міжнародному ринках.

Прогнозування рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства, використовуючи матрицю фінансової рівноваги, дало змогу виявити, що ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» знаходиться у зоні фінансового успіху, та цим самим вдосконалити стратегію забезпечення фінансової безпеки. Оскільки попередні дослідження підтверджували високий рівень фінансової безпеки, впровадження матриці фінансової рівноваги дало змогу з'ясувати, що саме надмірна достатність коштів для фінансування потреб є слабким місцем у діяльності товариства, що потребує спрямування орієнтації на забезпечення розширеного відтворення його діяльності.

Забезпечити фінансову безпеку підприємства в довгостроковій перспективі та побудувати її ефективну стратегію можливо лише при проведенні постійного довгострокового прогнозування, для якого запропоновано використовувати економіко-математичні моделі. Впровадження у практичне застосування моделі Альтмана, Конана і Гольдера, Спрінгейта, Ліса, Таффлера і Тішоу та універсальну дискримінантну функцію А.А.Терещенка не лише підтвердило необхідність їх імплементації, а й дозволило виявити високий рівень фінансової безпеки та ефективність існуючої стратегії її забезпечення на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Забезпечення фінансової безпеки товариства та побудова її ефективної стратегії є основою в системі фінансового менеджменту, адже дає змогу прибутково функціонувати та розвиватися не лише в поточному, а й в майбутніх періодах. Діяльність щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства має бути спрямована на захист своїх фінансових інтересів, без першочергової реалізації яких неможливе стабільне його функціонування і розвиток.

При вивченні стратегії забезпечення фінансової безпеки останню необхідно розглядати в контексті основного та важливого виду економічної безпеки, оскільки є основним підґрунтям для її забезпечення. Фінансова безпека полягає в забезпеченні основних функцій товариства достатньою кількістю коштів для досягнення стійкого стану, а також у накопиченні достатнього потенціалу як для протидії майбутнім загрозам, так і для подальшого ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

Для ефективного забезпечення фінансової безпеки товариства необхідний системний підхід, який передбачає побудову ефективної її стратегії. Передусім необхідно визначити поточний рівень фінансової безпеки у ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА». Для реалізації даного завдання запропоновано використовувати показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, які, на нашу думку, здатні найбільш повно охарактеризувати рівень фінансової безпеки на досліджуваному товаристві та виявити тенденцію його зміни протягом 2020-2023 років. Дослідження абсолютних та відносних показників та їх динаміки дали змогу охарактеризувати рівень фінансової безпеки як достатньо високий, що виявляється у значних обсягах грошових коштів, здатних забезпечити основні потреби товариства; наявності надмірного обсягу власного оборотного капіталу, який поповнюється через нерозподілений прибуток; незначному нарощенні протягом усього досліджуваного періоду поточних пасивів та

відсутності кредитів, внаслідок чого капітал повністю сформовано за рахунок власних та залучених джерел фінансування; досягненні та перевищенні норми всіх відносних показників.

З'ясовано, що на рівень фінансової безпеки у майбутньому здатен впливати теперішній рівень рентабельності товариства. Виявлено ефективність діяльності та позитивну динаміку за всіма показниками рентабельності ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА», проте їх рівень є не досить високим. Тому товариству бажано звернути особливу увагу на управління його рентабельністю з метою забезпечення високого рівня фінансової безпеки в довгостроковій перспективі, що і є основою при побудові результативної стратегії в системі фінансового менеджменту.

Як посилення ефективності стратегії забезпечення фінансової безпеки та з метою постійного контролю за її рівнем, рекомендовано впровадити бенчмаркінг, орієнтований на дослідження внутрішнього потенціалу товариства та на його конкурентів. Бенчмаркінг у побудові стратегії забезпечення фінансової безпеки товариства дозволить виділити найвищі та найнижчі рівні фінансової безпеки, оцінити ефективність існуючої стратегії її забезпечення у системі фінансового менеджменту, порівнюючи управління нею та результативність серед конкурентів й забезпечити в майбутньому покращення її ефективності шляхом усунення слабких та зміцнення сильних сторін діяльності підприємства. Ефективна імплементація досвіду успішних компаній і впровадження найкращих кейсів у практичну діяльність товариства сприятиме зменшенню витрат, підвищенню прибутку, оптимізації вибору стратегії діяльності, реалізації конкурентоспроможних товарів, робіт, послуг на вітчизняному і на міжнародному ринках.

Запропоновано вдосконалити стратегію забезпечення фінансової безпеки за допомогою матриці фінансової рівноваги, що не дивлячись на досить високий рівень фінансової безпеки, дало змогу підтвердити місце товариства у зоні фінансового успіху. Пропонується все ж залучати позикові кошти для стимулювання більшої ефективності розвитку та вільні кошти у вигляді

нерозподіленого прибутку спрямовувати в обіг, розширюючи ринки збуту готової продукції.

Вплив запропонованих нами напрямків розвитку у системі фінансового менеджменту обов'язково необхідно буде контролювати, щоб ефективність від їх впровадження не мала негативних наслідків для забезпечення належного рівня фінансової безпеки. Засобами такого контролю пропонуємо застосовувати економіко-математичні моделі, результати розрахунків за якими свідчать, що на даний час розраховане значення коефіцієнтів значно перевищує рекомендований рівень, тим самим одночасно підтверджуючи безперечний рівень фінансової безпеки в довгостроковій перспективі розвитку товариства й використання всіх його можливостей задля фінансового успіху.

Запропоновано побудову ефективної стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі фінансового менеджменту товариства, здатної не лише підтримувати високий рівень фінансової безпеки, а й виявляти золоту середину між фінансовою безпекою та розвитком ТОВ «ГЕТТІХ УКРАЇНА» з метою розширення його обсягів діяльності, ростом прибутковості та постійним контролем за бажаним її рівнем.

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 98-103.
2. Ареф'єва О. В. Фінансова безпека підприємства: методичні особливості забезпечення / О. В. Ареф'єва // Науковий вісник НЛТУ України. - 2015. – Вип. 25.3. – С. 187-192.
3. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): моногр. / О. І. Барановський. – К.: КНТЕУ. – 2004. – 759 с.
4. Барановський О. І. Фінансова безпека: монографія / О. І. Барановський. – К.: Фенікс. – 1999. – 338 с.
5. Басс Д. Я. Фінансова безпека як складова економічної безпеки України / Д. Я. Басс // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2016. – № 3. – С. 5-10.
6. Бланк І. О. Управління фінансовою безпекою підприємства / І. О. Бланк. – К.: Ельга, Ніка–Центр. – 2004. – 784 с.
7. Бублик М.І. Бенчмаркінг як спосіб одержання конкурентних переваг / М.І. Бублик, М.М. Хім'як, М.В. Лібер // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.5. – С. 136–139.
8. Василик О. Фінансова безпека [Текст]: економічна енциклопедія: у 3 т. / О. Василик, С. Мочерний. – К.: Вид. центр «Академія». – 2002. – Т.3. – 952 с.
9. Ганущак Т. В. Бенчмаркінг в управлінні фінансовою безпекою підприємства / Т. В. Ганущак // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 3. – С. 97-102.
10. Геєць В. М. Концепція економічної безпеки України / В. М. Геєць // Економіст. – 1998. – № 7–9. – С. 63-82.

11. ГЕТТИХ Україна URL: <https://www.decor.ua/ua/f/hettich/>
12. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / К. С. Горячева. – К.: НАУ, – 2006. – 17 с.
13. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства , сутність і місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65-67.
14. Грозний І. С. Необхідність використання бенчмаркінгу в процесі управління підприємством / І. С. Грозний // Економіка і управління. – 2015. – № 2. – С. 49-53.
15. Грушко В. Фінансова безпека бізнесу: податковий аспект / В. Грушко, С. Лаптев, Л. Кошембар. – К.: Університет економіки і права «Крок». – 2010. – 256 с.
16. Губарева І.О. Визначення сукупності показників для оцінювання стану економічної безпеки банку / І. О. Губарева, О. М. Штаєр // Проблеми економіки. – 2010. – №3. – С. 66-76.
17. Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення / Б. В. Губський. – К. – 2001. – 122 с.
18. Гудзь О. Є. Формування адаптивного механізму фінансової безпеки агроформувань: методологічний вимір / О. Є. Гудзь // Вісник Харк. Нац. Техн. Ун-ту сільського господарства: Економічні науки. Вип. 90. – Харків: ХНТУСГ. – 2009 р. – С. 32-45.
19. Гудзь О. Є. Методологічна платформа побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства / О. Є. Гудзь // Вісник Сумського національного аграрного університету. Фінанси і кредит. – 2013. – № 1. – С. 7-12.
20. Гудзь Т.П. Практика застосування зарубіжних та вітчизняних методик діагностики банкрутства підприємства URL:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26012/1/%D0%93%D1%83%D0%B4%D0%B7%D1%8C.pdf>.

21. Давиденко Н. Система заходів підвищення фінансової безпеки в аграрному бізнесі / Н. Давиденко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2014. – № 10. – С. 64-73.

22. Демченко І. В. Сучасна стратегія забезпечення фінансової безпеки аграрних суб'єктів господарювання / І. В. Демченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 4. – С. 227-231.

23. Економіка підприємства [Текст] / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Г. Мельника. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 648 с.

24. Економіка підприємства [Текст] / За ред. С. Ф. Покропивного. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.

25. Закон України «Про національну безпеку України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355>

26. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення: монографія / М. М. Єрмошенко. – К.: КНТЕУ, 2001. – 309 с.

27. Івашко О. Фінансова безпека України в умовах кризових явищ в економіці / О. Івашко // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. – № 2. – С. 61-66.

28. Кайдрович Х. І. Фінансова рівновага підприємства: огляд основних моделей і інструментарію / Х. І. Кайдрович // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.3. – С. 349-258.

29. Квасова О. П. Структура системи забезпечення фінансової безпеки підприємства / О. П. Квасова, Д. А. Пензев // International scientific journal. – 2015. – № 9. – С. 98-100.

30. Кладченко І. С. Фінансова рівновага як умова забезпечення збалансованого розвитку промислового підприємства / І. С. Кладченко //

Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2013. – Вип. 24. – С. 369-377.

31. Клебанова Т. С. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / Т. С. Клебанова, О. В. Мозенков, О. М. Бондар. – Х.: Вид. дім «ІНЖЕК». – 2003. – 272 с.

32. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.

33. Коваленко Д. І. Фінансова безпека підприємства як комплекс організаційно-управлінських заходів / Д. І. Коваленко, В. О. Костюк // International scientific journal. – 2015. – № 2. – С. 61-64.

34. Коваленко О.В. Сутність та особливості бенчмаркінгу в антикризовому управлінні підприємством / О.В. Коваленко // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 3. – С. 140-149.

35. Ковальчук Н. О. Підходи щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств / Н. О. Ковальчук, А. Г. Корбутяк // Бізнес Інформ. – 2014. – № 10. – С. 249-255.

36. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1(1). – С. 86-97.

37. Кубах Т. Г. Сутність фінансової безпеки як складової елементу економічної безпеки держави / Т. Г. Кубах // URL: http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_F/Kubakh_1.pdf.

38. Кузенко Т. Б. Управління фінансовою безпекою на підприємстві ресторанного бізнесу / Т. Б. Кузенко, В. В. Прохорова, Н. В. Саблина // Бізнес Інформ. – 2008. – № 12 (1). – С. 27-29.

39. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / С. Кульпінський // Фінансова консультація. – 2000. – №5. – С. 34-38.

40. Лютенко Д.Д., Хомич О.В., Лободзинська Т.П. Проблеми та перспективи бенчмаркінгу на підприємствах України URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/97.pdf.

41. Лютікова М.В. Бенчмаркінг як інструмент підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / М. Лютікова, Р. Морозова, П. Сухарев. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Economics/37138.doc.

42. Мазаракі А. А. Економіка торговельного підприємства: [підручник для вузів] / А. А. Мазаракі. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.

43. Малюта Л. Я. Фінансова складова в системі забезпечення економічної безпеки підприємства / Л. Я. Малюта // Економіка і управління. – 2015. – № 2. – С. 108-114.

44. Марченко О. В. Можливості підвищення фінансової безпеки підприємств будівельної галузі в сучасних умовах / О. В. Марченко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 157-161.

45. Моделювання фінансових потоків в умовах невизначеності М: монографія / [Т. С. Клебанова, Л. С. Гурьянова, Н. Богониколос та ін.]. – Харків: ІД «ІНЖЕК» . – 2006. – 312 с.

46. Навольська Н.В Бенчмаркінг як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/10143/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%B1%D0%B5%D0%BD%D1%87%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B3.pdf/>.

47. Нестуля О.О. Використання SWOT і PEST аналізів для досягнення стратегічних орієнтирів розвитку закладу вищої освіти / О.О. Нестуля, Н.С. Педченко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2020. – №2 (98). – С. 6-13. Index Copernicus/ URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10042/1/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D1%96%D1%8>

[1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%20%2898%29%202020%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB.pdf](#)

48. Олексюк Т. В. Фінансова безпека підприємств машинобудування як напрям стратегічного управління / Т. В. Олексюк // Економіка і регіон. – 2014. – № 6. – С. 130-136.

49. Островська Г. Й. Фінансовий менеджмент: [навч. посібник] / Г. Й. Островська. – Тернопіль: підручники і посібники, 2008. – 576 с.

50. Педченко Н. С. Кластерний аналіз потенціалу підприємства у контексті економічної безпеки / Н. С. Педченко // Актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки України : тези доп. наук.-практ. семінару з міжнар. участю. – Т. : ТНЕУ, 2008. – С. 178-179.

51. Педченко Н.С. Модернізація підходів до оцінки фінансової безпеки суб'єктів підприємництва / Н.С. Педченко, О.В. Бондарець // Актуальні питання розвитку економіки, харчових технологій та товарознавства : тези доповідей ХІ Міжнародної науково-вої студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2017 рік, присвяченої 100-річчю Національної академії наук України (м. Полтава, 17–18 квітня 2018 року). – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С.10-12. URL:

https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=SSor-SIAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=SSor-SIAAAAJ:LI9QrySNdTсC

52. Педченко Н.С. Моніторинг фінансової конкурентоспроможності підприємств: монографія / Н.С. Педченко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2007. – 103 с.

53. Погосова М. Ю. Методичний підхід до діагностування рівня фінансової безпеки суб'єкту господарювання // У кн.: «Теоретико-методичне забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємств: монографія» / М. Ю. Погосова, Л. С. Мартюшева, І. Б. Медведєва. – Х. : АдВА, 2009. – С. 54-66.

54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку N17 "Податок на прибуток": від 28.12.2000р. N353 / Україна. Мінфін // Галицькі контракти. – 11/2/2001. – N5. – С. 74-79.

55. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку// Все про бухгалтерський облік. – №37. – 2001 р. – С. 3-63.

56. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 347-357.

57. Про внесення змін до Порядку складання розрахунку податку на прибуток нерезидента, що проводить діяльність на території України через постійне представництво – Наказ від 25.04.2001р.N180 / ДПАУ // Збірник поточного законодавства, нормативних актів, арбітражної та судової практики. – 5/2001. – N22. – С. 17-18.

58. Радіонов Ю. Д. Фінансова безпека України: проблеми та шляхи забезпечення / Ю. Д. Радіонов // Економіка та держава. – 2015. – № 11. – С. 55-59.

59. Русіна Ю. О. Фінансова безпека підприємств ресторанного бізнесу: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Ю. О. Русіна, Г. В. Дмитрук // International scientific journal. – 2015. – № 9. – С. 150-154.

60. Савицька О. Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України / О. Савицька // Економічний форум. – 2012. – №3. – С.14.

61. Сілакова Г. В. Підходи щодо визначення сутності поняття «фінансова безпека підприємства» / Г. В. Сілакова, С. Я. Генік // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, Вип. 3. – С. 179-184.

62. Сметанюк О. А. Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства / О. А. Сметанюк, С. О. Кругляк // Економічний простір. – 2014. – № 85. – С. 187-196.

63. Стецько М. Фінанси акціонерних товариств: проблеми і перспективи / М. Стецько, С. Юрій // Фінанси України. – 2009. – №4. – С. 54-58.

64. Столяренко О. О. Фінансова безпека як складова економічної безпеки держави / О. О. Столяренко, І. М. Лужецька, М. М. Сорочинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.3. – С. 305-308.

65. Сусіденко О. В. Складові елементи системи забезпечення фінансової безпеки підприємства та ефективність їх використання / О. В. Сусіденко, В. В. Нагайчук // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, вип. 2. – С. 96-100.

66. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій: навч. посіб. / В. М. Суторміна. – К.: Вид-во «Либідь». – 1993. – 247 с.

67. Тимощенко К. С. Функціонально-орієнтований підхід до забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва / К. С. Тимощенко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 6. – С. 54-61.

68. Тисячна Ю. С. Комплексна технологія бенчмаркінгу як інструмент забезпечення фінансової безпеки банку / Ю. С. Тисячна, К. М. Азізова, О. М. Рац // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5. – С. 427-437.

69. Фещенко В. В. Проект Концепції фінансової безпеки України / В. В. Фещенко, О. І. Барановський // Фінансовий ринок України. – 2004. – № 7. – С. 40-78.

70. Фролов С.М., Козьменко О.В., Бойко А.О. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.М. Фролова. Суми : УАБС НБУ, 2015. – 332 с.

71. Хоменко О. А. Фінансова безпека підприємств агропромислового комплексу та організаційне забезпечення її управління / О. А. Хоменко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 6(3). – С. 124-126.

72. Шевченко О.М. Економічна сутність бенчмаркінгу та його роль у інноваційному розвитку підприємства / О.М. Шевченко, Ю.М. Братусь // Бізнес-інформ. – 2014. – № 4. – С. 64-67.

73. Шкарлет С. М. Формування економічної безпеки підприємств засобами активізації їх інноваційного розвитку [Текст]: автореф. дис. докт. екон. наук: 08.00.04. / С. М. Шкарлет. – Київ. – 2007. – 24 с.

74. Штангрет А. М. Методичні аспекти забезпечення фінансової безпеки підприємств / А. М. Штангрет // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.2. – С. 328-335.

75. Яценко Н. М. Поняття та структура фінансової безпеки / Н. М. Яценко // Економічний простір. – 2008. – № 13. – С. 170-174.

76. Executive Order Establishing the Committee on Economic Security and the Advisory Council on Economic Security. 29 June 1934 // Social Security in America. Appendix XIII. URL: <http://www.ssa.gov/history/reports/ces/cesbookapen13.html>.

77. YouControl URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/40566375/

78. Педченко, Н., Широчкіна, А., Лапечук, О., Нестуля, Ю., & Нестуля, О. (2024). Напрями покращення управління фінансовим потенціалом споживчого товариства в умовах війни. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки», (2 (112), 7-12. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-1>

79. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>

80. Педченко, Н., Лапечук, О., Нестуля, Ю., Нестуля, В., & Педченко, М. (2024). Обґрунтування необхідності побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки та її значення у системі фінансового менеджменту підприємства в умовах війни. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки», (3 (113), 59-66. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-3-8>.

81. Нестуля Ю. О., Лапечук О. А., Педченко Н. С. Перспективи та виклики використання бенчмаркінгу у системі управління підприємством Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту: тези доповідей науково-практичної конференції, 23 травня 2024 р. Хмельницький: ХКТЕІ, 2024. 454 с. – С.116-119.

82. Нестуля Ю. О., Лапечук О. А., Педченко Н. С. Бенчмаркінг як напрям поглиблення стратегії забезпечення фінансової безпеки у системі управління підприємством. Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті : тези доповідей XLVII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2023 рік (м. Полтава, 25 квітня 2024 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2024. – С.142-145.